

LÄROBOK I KOPTISKA MED INRIKTNING PÅ TEXTER
FRÅN NAG HAMMADI
Från Nybörjare Till Relativt Avancerad Nivå
SKRIFTER VID INSTITUTIONEN FÖR HUMANIORA
VID MITTUNIVERSITETET
2012

Jörgen Magnusson

6 november 2012

Innehåll

1 Förord	3
2 Bokens bakgrund och syfte	4
3 Alfabetet, de bestämda artiklarna, betoning och assimilation	6
Alfabetet	6
De bestämda artiklarna	7
De bestämda artiklarna i ental (singular)	7
Flertal (plural) i bestämd form	7
Betonning med hjälp av överstreck och assimilation	8
Sammanfattning och ytterligare några detaljer	8
Koptisk-svensk styckeordlista	8
Övning 1	9
Svensk-koptisk styckeordlista	9
Övning 2	9
4 Situations predikat	10
Koptisk-svensk styckeordlista	12
Övning 3	12
Svensk-koptisk styckeordlista	13
Övning 4	13
5 Obestämda artiklar, 'och' samt existenskonstruktioner	14
Generellt tal	14
Och	15
Possessiva artiklar	15
Existenskonstruktioner	16
Närmre demonstrativa pronomina	17
Generell relation	18

Adjektiv och attribut	18
Nominalsatser	19
Nominalsatser med pronomen i första och andra person	19
Personliga pronomina i första och andra person	19
Nominalsatser med pronomina i tredje person	20
Adjektiviska uttryck i enkla nominalsatser	21
Koptisk-svensk styckeordlista	21
Övning 5	22
Svensk-koptisk styckeordlista	22
Övning 6	23
6 Durativa konstruktioner, situations-, existens-, infinitiv-, kvalitativ- och futurum 1-konstruktioner	24
Infinitiv	24
Subjekt i obestämd form	24
Personliga prefix	25
Kvalitativ	25
Futurum 1	26
Sammanställning av durativa subjekt + predikatkonstruktioner	28
Durativa konstruktioner med obestämda subjekt	28
Predikat i infinitiv = presens	28
Predikat i kvalitativ	28
Predikat i form av situationella prepositionsuttryck + artikelfras eller situationella adverb	28
Predikat i futurum 1	28
Durativa konstruktioner med bestämda subjekt	28
Predikat i infinitiv = presens	28
Predikat i kvalitativ	29
Predikat i form av situationella prepositionsuttryck + artikelfras eller situationella adverb	29
Predikat i futurum 1	29
Koptisk-svensk styckeordlista	29
Övning 7	30
Svensk-koptisk styckeordlista	31
Övning 8	32
7 Direkta objekt, böjda prepositioner, perfekt 1, komplexa nominalsatser och	

mycket mer	33
Böjningsmönster för prepositioner	34
Preposition med förpersonligt slut på alfa	34
Böjningsmönster av den förpersonliga formen	34
Preposition med förpersonligt slut på omikron	35
Böjningsmönster av den förpersonliga formen	35
Preposition med förpersonligt slut på ett omega	35
Böjningsmönster av den förpersonliga formen	35
Preposition med förpersonligt slut på tau	35
Böjningsmönster av den förpersonliga formen	36
Preposition med förpersonligt slut på två omega	36
Böjningsmönster av den förpersonliga formen	36
Perfekt 1	36
Böjningsmönster för perfekt 1 i huvudsatser	38
Komplexa nominalsatser	39
Några grekiska konjunktioner	39
Självständiga personliga pronomen	40
Privativum	41
Mer om adjektiv	41
Bestämningar	41
Abstraktionsbaser	42
Lista över abstraktionsbaserna	43
koptisk-svensk styckeordlista	43
övning 9	45
Svensk-koptisk styckeordlista	46
Övning 10	46
8 Alla/helt, Fortsättning på ickedurativa konstruktioner samt introduktion av förnominala och förpersonliga verb	47
Alla/allt hel/helt	47
Ickedurativa konstruktioner, fortsättning	48
Inte ännu	48
Optativ	48
Jussiv	50
Imperativ	51
Förnominala och förpersonliga verbformer	51

Jernstedts regel	55
Ändelsekonjugationen	55
Övning 11	56
Övning 12	57
9 Konjunktiv, konvertrar	58
Konjunktiv	58
Konvertrar	59
Preteritum	59
Böjningsmönster för preteritum	59
Circumstantialis	61
Circumstantialis adverbiala funktion	61
Circumstantialis komplementära funktion	62
Relativsatser	62
Emfaskonvertrar	64
Emfaskonverterns former	64
Prekursiv konstruktion	66
Kausativ	67
Efterställt subjekt	68
Övning 13	68
Övning 14	69
10 Räkneord och Makternas Natur	70
Inledning	70
Flytande subjekt, räkneord	70
Flytande subjekt	70
Grundtal	71
Extra läsövning	74
Ordningstal	75
Övning 15	75
Övning 16	76
11 Potential, orsakssatser, resultatssatser och asyndetiska konstruktioner	77
Potential	77
Att kunna	77
Futurum som potential- och som generaliseringsuttryck	79
Orsakssatser och besläktade tolkningsalternativ	80

Tvetydigheten med orsaks- och temporalsatser	80
Orsaks- avsikts och resultatsatser	82
Asyndetiska konstruktioner	83
Artikelfraser	84
Adverbiella konstruktioner	84
Asyndetiska huvudsatskonstruktioner	84
Övning 17	84
12 Koptisk-svensk ordlista	86
Förkortningar	86
Ord	86
13 Svensk-koptisk ordlista	108
Förkortningar	108
Ord	108
14 Facit	118
Övning 1	118
övning 2	118
Övning 3	118
Övning 4	119
Övning 5	119
Övning 6	120
Övning 7	120
Övning 8	121
övning 9	121
Övning 10	122
Övning 11	123
Övning 12	123
Övning 13	124
Övning 14	126
Extra läsövning 10 s. 74	127
Övning 15	127
Övning 16	128
Övning 17	128
15 Index	130

Kapitel 1

Förord

Den här boken är resultatet av min undervisningsverksamhet som lärare i koptiska som jag påbörjade hösten 2007. Framförallt vill jag tacka de cirka 50 studenter som jag undervisat och som alltid varit mig behjälpliga med förbättringsförslag. Inte heller hade mina egna kunskaper i koptiska kunnat nå den nivå som krävs för att skriva den här boken om jag inte ingått i ett internationellt nätverk av religionshistoriker och koptologer. De är för många för att nämnas här men jag vill särskilt framhålla professor Stephen Emmel Münster som under 2003-2005 generöst delade med sig av sina enorma kunskaper. Inte heller hade mitt arbete varit möjligt utan mina kollegor i Bergen och Helsingfors som bistod mig när jag tog mina första steg på koptiskans väg och självfallet är jag Åke Engsheden tack skyldig. I Uppsala gav han mig mina första lektioner. Vidare har jag på ett mer generellt plan påverkats kraftigt av professor emeritus Lars Hartman Uppsala som under många år var en utmärkt samtalspartner gällande frågor om olika metoder i arbetet med antika texter.

Kapitel 2

Bokens bakgrund och syfte

I slutet av 1990-talet började jag att intressera mig för antika gnostiska texter. Då jag planerade min forskarutbildning i religionshistoria vid Uppsala universitet insåg jag emellertid att de texter som jag tyckte var mest spännande var skrivna på ett för mig okänt språk: koptiska. Det gjorde att jag blev mycket tveksam till om ämnet som jag valt var lämpligt för mig. Koptiska skrivs med ett alfabet som består av grekiskans 24 bokstäver plus sex bokstäver från tidigare egyptiska skrivsätt. Eftersom jag är blind och hade svårigheter med att läsa sådana alfabeten där läshjälpmidlen inte är utvecklade försökte jag att hitta en väg runt problemet. Jag valde att inrikta min forskning på en text som kallas *Sanningens Evangelium*. Där fanns det mycket forskningslitteratur vilket väckte förhoppningar hos mig om att jag inte skulle behöva lära mig koptiska. Men snart gick det upp för mig att just den texten var osedvanligt svårtolkad och svåröversatt. Översättningarna varierade i så hög utsträckning att det inte var möjligt att forska på *Sanningens Evangelium* utan att besitta rätt omfattande kunskaper i koptiska. Det gjorde att jag som först hade valt texten för att undvika svårigheterna med att lära mig ett antikt språk nu ägnade mer tid än de flesta doktorander just åt att studera koptiska. Det var dock inte så enkelt i Sverige. Jag fick god vägledning av min gode vän Åke Engsheden som vid den tiden var doktorand i egyptologi i Uppsala men det fanns ingen i Sverige som dagligdags arbetade med koptiska. Dessutom var grammatikorna och textböckerna i koptiska antingen föråldrade vad gällde innehåll och/eller väldigt opedagogiskt skrivna. Man förutsattes vara rätt bra på grammatik och ha kunskaper i andra klassiska språk. Min räddning blev generösa forskare i olika länder som gav av sin tid för att jag skulle kunna förkovra mig i gnosticisism och koptiska och det är för att dela med mig av det jag själv fått som jag nu skriver den här boken. Min ambition är att göra det möjligt för dem som liksom jag inte är särskilt språkintresserade att ändå nå en rätt djup förståelse av koptisk grammatik och de texter som finns i Nag Hammadi. Jag kommer att försöka skriva boken på ett sätt som är långt mindre abstrakt än motsvarande böcker brukar vara. Vidare ska vi ta mer lärdom av hur man lär sig moderna språk än man brukar göra när man undervisar i döda språk. Vi ska lära oss att använda språket aktivt. Förhoppningsvis gör det att kunskaperna befästs. Det är också en viktig kompetens när ni möter en gammal text med luckor i. Den som är van vid att översätta från sitt modersmål till koptiska kan göra mer välgrundade gissningar om vad som kan ha stått i luckan än den som är osäker på vad som är grammatiskt möjligt. En annan ambition som jag har är att vi mer än brukligt ska knyta vårt studium av grammatiken till de dialekter som vi oftast möter vid studiet av Nag Hammaditexterna. Jag tror att de flesta som läser den här boken senare vill ägna sig åt dem och liknande texter. De läroböcker som skrivits tidigare utgår ofta ifrån en dialekt som kallas sahidiska. Men den form av sahidiska som

läroböckerna tar upp är sparsamt representerad i Nag Hammadimaterialet. Dessutom har vi den så kallade subachmimiska- eller som den idag oftare benämns lykopolitanska dialekten. Därför utgår jag ifrn källornas grammatik och ni har lätt att hitta andra läroböcker som tar upp senare dialektala varianter. I och med detta kommer jag i arbetet med boken få utföra en hel del eget forskningsarbete för Nag Hammadiddialekterna är alltför ytligt analyserade och det finns idag ingen lärobok som koncentrerar sig på deras dialekter. Jag kommer ibland att sticka ut min akademiska haka och driva teser som går emot äldre uppfattningar men det gör också att det blir tydligt att en grammatikbok också är ett inlägg i forskningsdebatten.

En annan tanke med boken är att den ska kunna gås igenom under en termins halvfartsstudier vid universitet. Men att enbart ha konstruerade exempel under den tiden förefaller tråkigt och onödigt. Ungefär halvvägs börjar vi därför att basera översttningen på Nag Hammaditexten *Om Furstarnas Natur*. All grammatik och det ordförråd som behövs vid det studiet ska täckas in av den här boken.

Jag är tacksam över synpunkter på hur det här läromedlet fungerar för det är det första i sitt slag på svenska och skiljer sig också från internationella introduktionsböcker i koptiska. Därför är dina synpunkter på boken ständigt välkomna!

Välkomna att vandra med mig på en väg som snart leder oss in i en fantastisk värld, de antika koptiska texterna och deras mångskiftande återgivande av forntida människors tankar och liv.

Kapitel 3

Alfabetet, de bestämda artiklarna, betoning och assimilation

Alfabetet

Koptiskan skrivs med hjälp av grekiskans 24 bokstver plus sex bokstäver från det demotiska alfabetet. Demotiska var den skriftform som föregick koptiskan. Jag anger först hur bokstaven ser ut på koptiska, sedan ett ungefärligt uttal och därefter namnet. (Här ska jag se hur jag får till de fonetiska tecknen så uttalet får vänta till den publicerade versionen.)

Bokstäverna är: **Ⲁ** a alfa

Ⲃ b beta

Ⲅ g gamma

Ⲇ d delta

Ⲉ e epsilon

Ⲋ z zeta

Ⲍ ä eta

Ⲏ th theta

Ⲑ y eller i iota

Ⲓ k kappa

Ⲕ l lambda

Ⲗ m my

Ⲙ n ny

Ⲛ ks ksi

Ⲝ o omikron

Ⲟ p pi

Ⲡ r rho

Ⲣ s sigma

Ⲥ t tau

Ⲧ u y ypsilon

Ⲩ ph fi

Ⲫ kh ki

Ⲭ ps psi

Ⲯ å omega

ϣ sh shai
ϥ f fai
Ϩ h hore(h)
ϫ dj djandja
Ϭ ch kyma
ϭ ti ti

De bestämda artiklarna

För att skilja på om något föremål eller en företeelse är i bestämd eller obestämd form använder sig koptiskan av så kallade artiklar. Svenskan fungerar inte på samma sätt. Vi markerar att det är fråga om en specifik man genom att lägga till en ändelse istället. 'Man' är i obestämd form medan 'mannen' är i bestämd form, dvs. att vi känner till vad för man som det syftas på. I koptiskan lägger man istället till en artikel före ordet som man vill bestämma. Vilken artikel som man ska använda beror på vad för 'genus' som det bestämda ordet har. Att 'man' är ett maskulint ord och får en maskulin artikel är lätt att förstå, likaså att 'kvinna' är feminint och får feminin artikel. Men även andra ord har genusbestämning i koptiskan.

De bestämda artiklarna i ental (singular)

Den bestämda artikeln i ental (singularis) maskulinum är antingen **π** eller **πε**. Om man ska använda den kortare eller längre formen av artikeln beror lite förenklat uttryckt på om ordet som ska bestämmas börjar på två konsonanter eller ej. Låt oss ta ett exempel. 'Man' heter **ρωλλε**. Du ser att ordet börjar på en konsonant som följs av en vokal. Då väljer vi den korta formen av artikeln: **πρωλλε**. Om vi istället hade haft ett maskulint ord som börjar på två konsonanter så hade vi fått använda den längre formen av artikeln. Präst heter **πρεσβυτερος** och om vi istället vill säga 'prästen' på koptiska får vi **πεπρεσβυτερος**. Den feminina artikeln har också en kort och en lång form: **τ** eller **τε**. 'Kvinna' **εζυλλε** börjar på två konsonanter och därför skriver vi **τεεζυλλε** för 'kvinnan' medan 'dotter' som heter **υεερε** får den korta formen **τυεερε** 'dottern'.

Flertal (plural) i bestämd form

Även den bestämda artikeln för flertal (plural) i bestämd form har en kort och en lång form. Men här behöver vi inte hålla reda på om ordet (substantivet) som vi ska bestämma är maskulint eller feminint, artikeln är gemensam för alla pluralord. Den korta formen är **π** och den långa är **πε**. 'prästerna' skriver vi **πεπρεσβυτερος** medan 'männen/människorna' blir **πρωλλε**. Samma system för att avgöra när kort respektive lång artikel ska användas gäller alltså för såväl singular som plural. Du reagerade kanske på att vi nu fick ett streck över **π** i **πρωλλε**, mer om detta i nästa avsnitt.

Som du sett behövde vi inte ändra på substantivet för att 'präst' skulle bli 'präster'. Formen var densamma i båda fallen och det var bara genom artikeln som vi förstod att det var fråga om flera präster istället för om en präst. Så är det oftast men det finns en del ord som har särskilda pluralformer och då markeras detta särskilt i ordlistorna. Om inget särskilt sägs om detta är

formen för singular densamma som för plural. Ett ord som har särskild pluralform är exempelvis 'kvinna' **Ⲛⲓⲙⲉ** som ändras till **ⲛ ⲓⲟⲙⲉ** för att uttrycka plural 'kvinnor'. Dock måste den bestämda artikeln **ⲛ** ändå läggas till för att 'kvinnor' ska bli 'kvinnorna'.

Betoning med hjälp av överstreck och assimilation

Som jag påpekade i förra avsnittet fick vi ett streck över pluralartikeln **ⲛ** när den placerades före **ⲡⲱⲙⲉ** 'man/människa' och blev **ⲛ̅ⲡⲱⲙⲉ**. I koptiskan är det vanligt att man sätter ett streck över den bokstav som ska betonas. När det gäller ett ljud som **ⲛ** är det relativt lätt att förstå när det ska betonas. Det är svårt att säga **ⲛ** plus **ⲡ** utan att betona den ena bokstaven mer än den andra. Där kan vi alltså vänta oss att vi får betoningen på den ena av dessa bokstäver. Vilken av dem som ska betonas markeras genom överstrecket. Betoningen påverkas också av artikeln. När vi har ett ord som börjar på en betonad stavelse såsom i **ⲡⲛⲉ** 'tempel' försvinner betoningen när den långa artikeln läggs till **ⲛⲉⲣⲛⲉ** 'templet'. Att det blir så förstår du lätt om du uttalar orden för dig själv. Ytterligare en viktig detalj att hålla i minnet är att den korta pluralartikeln **ⲛ̅** förvandlas till **ⲙ̅** om ordet som artikeln bestämmer börjar på **ⲛ** eller **ⲙ** som inte är betonat, dvs. inte har ett streck över sig. En sådan förvandling av en bokstav till en annan kallas assimilation. 'Mamma' heter **ⲙⲙⲁⲁⲧ** och om vi ska säga 'mammorna/mödrarna' får vi alltså **ⲙ̅ⲙⲙⲁⲁⲧ**.

Sammanfattning och ytterligare några detaljer

- Den bestämda artikelns form beror på genus och antal.
- I singular är den **ⲛ** eller **ⲛⲉ** för maskulinum och **ⲧ** eller **ⲧⲉ** för femininum.
- För plural görs ingen skillnad med avseende på genus och vi har formerna **ⲛ** och **ⲛⲉ**.
- Lång form av artikeln krävs om substantivet börjar på två konsonanter där den andra inte är betonad.
- Om den första konsonanten i ett sådant konsonantpar är betonad förlorar den sin betoning när den långa artikeln tillkommer.
- Dessutom kräver orden **Ⲓⲟⲟⲧ** 'dag' (maskulinum) och **ⲡⲟⲙⲛⲉ** 'år' (femininum) lång artikel.
- Den korta pluralartikeln **ⲛ̅** förvandlas till **ⲙ̅** före **ⲛ** och obetonat **ⲙ**.
- Ifall ordet som ska bestämmas börjar på vokal används den korta artikeln.

Koptisk-svensk styckeordlista

ⲙⲙⲁⲁⲧ f. (femininum) mamma, mor.

ⲛ kort artikel pl. (plural.

ⲛⲉ lång bestämd artikel pl. (plural.

ⲛ kort bestämd artikel sg. (singular), m. (maskulinum).

πε lång bestämd artikel sg. (singular), m.

πρεσβυτερος m. präst.

ρπε m. tempel.

ρωμε m. man, människa.

ερωμε f. kvinna.

τ kort bestämd artikel sg. f.

τε lång bestämd artikel sg.f.

Övning 1

Facit finner du i ?? på sidan 118. Översätt från koptiska till svenska:

1. **ρωμε**

2. **ερωμε**

3. **περπε**

4. **μεμεττ**

5. **πεπρεσβυτερος**

Svensk-koptisk styckeordlista

bror, syskon m. **σοπ** pl. **σπητ**.

ljus m. **οτοειπ**.

profet m. **προφητης**.

sanning f. **με**.

syster f. **σωπε**.

Övning 2

Översätt från svenska till koptiska.

1. profeterna

2. system

3. bröderna

4. sanningen

5. ljusen

Kapitel 4

Situations predikat

För att säga att något utförs förväntar vi oss på svenska att vi har ett subjekt, dvs. någon som gör något, och ett predikat, som uttrycker vad som görs. Predikatet utgörs ofta av ett verb såsom 'spela', 'springa' etc. Ett subjekt som knyts ihop med ett verb uttrycker vem som gör vad. På koptiska kan vi emellertid konstruera predikat med hjälp av en preposition eller ett adverb som uttrycker lokalitet. Prepositionen eller adverbet kombineras ofta med en artikelfras. Låt oss konkretisera. Artikelfrasen kan exempelvis vara 'vägen'. Du minns ju att man för att uttrycka något bestämt lägger till en artikel framför ordet som ska bestämmas. 'På' är en preposition som kan kombineras med artikelfrasen. 'På vägen' utgör då ett predikat, dvs. uttrycker vad som görs. På svenska måste vi lägga till ett 'är' för att åstadkomma detta. Den lokalisering prepositionen eller adverbet kombineras så med ett bestämt subjekt. Med ett bestämt subjekt menar jag här exempelvis en artikelfras: 'kvinnan', eller en bestämd person: 'jag'. En mer obestämd syftning som 'människor' eller 'några människor' kan inte ses som bestämda subjekt. För enkelhetens skull ger jag först exempel på svenska som ska visa på den koptiska konstruktionen: 'Kvinnan på vägen'. På svenska skulle det här uttrycket inte utgöra en fullständig sats. Vi saknar ju ett predikat. Men subjektet, 'kvinnan', står i bestämd form och kombineras med uttrycket 'på vägen' och bildar uttrycket 'kvinnan är på vägen'. Den här sortens konstruktioner kallar jag för 'situationella uttryck'. De uttrycker en pågående process, i det nyss nämnda exemplet är det situationen, att vara på vägen, som subjektet är i. När man har ett processuellt, pågående, perspektiv kallas detta för en 'durativ' konstruktion. Durativitet kommer vi att återkomma till många gånger senare. Låt oss nu först konkretisera och ta några exempel på situationella konstruktioner:

πχοεic ρε̄ πηi Herren (**πχοεic** är i **ρε̄** huset **ηi**).

πωπε εχ̄π̄ πλεοιτ stenen (**πωπε**) är på (**εχ̄π̄**) vägen **πλεοιτ**.

ιηcουc εε̄π̄ ιωδππηc Jesus (**ιηcουc** är med (**εε̄π̄**) Johannes (**ιωδππηc**).

Studera nu följande prepositioner för att lättare kunna förstå det fortsatta resonemanget:

εχ̄π̄ på.

εε̄π̄ tillsammans med, och.

πδρ̄π̄ inför, framför.

οὔτε motsatt, mot.

πескτ π nere. Ordets grund betyder egentligen botten.

ὑ under.

ὑπω inför, egentligen 'nedanför ansiktet'.

ὑπο hos.

ὑπὲρ på.

ὑπερ på, ovanpå.

ὑπερ i, kan även användas instrumentellt som 'genom'.

Även adverb som uttrycker plats kan användas i de här konstruktionerna. Vi nöjer oss för tillfället med exemplet **ουδε** 'där'.

Vid sidan av egennamn och substantiv i bestämd form kan vi också använda pronomina som visar på en bestämd person, exempelvis 'jag' eller 'du'. Däremot inte sådana pronomina som är obestämda till sin karaktär såsom 'ingen'. Nedan följer en lista på hur vi konstruerar subjekt med hjälp av pronomina i de situationella konstruktionerna. Lägg märke till hur de knyts samman med den efterföljande prepositionen.

ἐγώ jag.

σύ du m.

σύ du f.

αὐτός han.

αὐτή hon.

ὅτι vi.

ὅτι ni.

οἱ de.

Om vi exempelvis skulle säga: 'hon är i staden' **πολις** får vi alltså **ὑπο ἐν τῇ πόλει**. Hon (**οἱ** är i **ὑπο** staden **πολις**. När subjektet uttrycks i form av exempelvis 'han' eller 'hon' skrivs de inte självständigt utan knyts till predikatet. Vi kallar dem därför 'personliga prefix'. I exemplet ovan hade vi alltså det personliga pronominet 'hon' **οἱ** som skrevs samman med prepositionen 'i' **ὑπο**.

Negationen konstrueras med **οὐ** som läggs till efter predikatet. 'Hon är inte i staden blir då **οὐ ὑπο ἐν τῇ πόλει**. Ibland lägger man även till ett **π** före subjektet. Detta alternativa sätt att negera ger då **οὐ π ὑπο ἐν τῇ πόλει**. I de här konstruktionerna är det viktigt att lägga märke till att ett **π** som står före ett **οἱ** eller **π** ofta förvandlas till ett **οἱ**. Regeln är densamma som vi diskuterade i samband med pluralartikeln som föregick ett **π** eller obetonat **οἱ**. Det heter exempelvis **ὑπο ἐν τῇ πόλει** 'i staden' men **ὑπο οἱ περὶ** 'i templet'.

Koptisk-svensk styckeordlista

ⲁⲛ negation inte.

ⲉⲧⲁⲛⲛⲉⲗⲓⲟⲛ m. evangelium, glädjebud.

ⲓⲛϥⲟⲩⲥ Jesus, förkortas ofta ⲧϥ.

ⲕⲁⲕⲉ m. mörker.

ⲗⲁⲟϥ m. folk.

ⲙⲉ f. sanning.

ⲙⲓ̅ med, tillsammans med, och.

ⲙⲟⲓⲧ m. väg.

ⲛⲁⲓⲣ̅ = inför, framför.

ⲛⲟⲩⲧⲉ m. Gud alltid med bestämd

ⲛⲟⲗⲓϥ f. stad.

ⲛⲣⲟⲩⲧⲏϥ m. profet.

ⲛ̅ⲣⲟ m. kung, kejsare, f. ⲛ̅ⲣⲱ pl. ⲛ̅ⲣⲱⲟⲩ.

ⲧ̅ⲛ̅ vi.

ⲓⲣ̅ på, ovanpå.

ⲓⲣ̅ⲓⲣ̅ på, ovanpå.

ⲓⲣ̅ i, även instrumentellt genom.

Övning 3

Översätt från koptiska till svenska

1. ⲛⲕⲁⲕⲉ ⲓⲣ̅ⲓⲣ̅ ⲧⲛⲟⲗⲓϥ.
2. ⲧⲉϥⲓⲙⲉ ⲓⲣ̅ ⲛⲙⲟⲓⲧ.
3. ⲧⲙⲉ ⲓⲙ̅ ⲛⲟⲩⲟⲩⲛ.
4. ⲛⲉⲧⲁⲛⲛⲉⲗⲓⲟⲛ ⲓⲙ̅ ⲛⲛⲟⲩⲧⲉ.
5. ⲛⲉⲛⲣⲟⲩⲧⲏϥⲛⲁⲓⲣ̅ⲓⲣ̅ ⲛ̅ⲣⲟ.
6. ⲧ̅ⲛ̅ⲛⲁⲓⲣ̅ⲓⲣ̅ ⲛⲛⲟⲩⲧⲉ.
7. ⲓⲛϥⲟⲩⲥ ⲙⲓ̅ ⲛⲗⲁⲟϥ.
8. ⲛⲉⲛⲣⲉϥⲃⲩⲧⲉⲣⲟϥ ⲙⲓ̅ ⲛⲛⲟⲩⲧⲉ ⲁⲛ.

Svensk-koptisk styckeordlista

evangelium, glädjebud m. **εϣαγγελιον**.

folk **λαοc** m.

Gud m. **νοϣτε** alltid med bestämd artikel när det syftar på Gud i judisk-kristen tradition.

i **ϣπ̄**.

inför/framför **παϣρπ̄**.

inte **απ**.

jag **ϣ**.

Jesus **ιηϣοϣc** förkortas även **ιc**.

mörker m. **κακε**

Pilatus **πιλαϣοc**.

stad **πολιc** f.

tillsammans med, med, och **ϣπ̄**.

vi **ϣπ̄**.

Övning 4

Översätt från svenska till koptiska.

1. Jesus är inför Pilatus.
2. Folket är i staden.
3. Jag är i ljuset.
4. Sanningen är i evangeliet.
5. Folket är inför Gud.
6. Vi är tillsammans med profeterna.
7. Staden är inte i mörkret.

Kapitel 5

Obestämda artiklar, 'och' samt existenskonstruktioner

Liksom var fallet med de bestämda artiklarna markerar koptiskan att något är obestämt genom en artikel som sätts framför det ord som ska bestämmas. Den obestämda artikeln i singular är **ⲟⲩ** vilket uttalas som ett svenskt o som i 'sko' eller 'sol'. 'En kvinna' heter alltså **ⲟⲩⲚⲓⲙⲉ** och en man/människa **ⲟⲩⲣⲱⲙⲉ**. Om vi istället vill säga att det är fråga om ett flertal kvinnor som inte är närmare kända för den som får informationen liksom i början på en saga: 'Det var en gång några kvinnor' använder man i koptiskan pluralformen av den obestämda artikeln **Ⲛⲉⲛ**. 'Kvinnor/några kvinnor' blir alltså **ⲚⲉⲛⲚⲓⲙⲉ**, notera pluralformen, och motsvarigheten för 'män' blir **Ⲛⲉⲛⲣⲱⲙⲉ**. När det gäller de obestämda artiklarna behöver vi alltså inte ta hänsyn till om substantivet som bestäms är maskulint eller feminint men däremot om det är singular eller plural.

Generellt tal

Som du redan sett finns det en viss vaghet i bruket av de obestämda artiklarna på så sätt att man inte alltid kan veta om pluralformen syftar på en viss klass av substantiv såsom 'män och kvinnor' till skillnad från 'några män och några kvinnor'. När vi talar om exempelvis 'män' som kategori kan vi använda den obestämda artikeln plural **Ⲛⲉⲛⲣⲱⲙⲉ**. Dock vet vi inte riktigt om det verkligen är 'män' som kategori som åsyftas eller om det är 'några män' dvs. några inte närmare bestämda män inom kategorin 'män' som vi har att göra med. Det finns emellertid ett sätt för oss att uttrycka det generella med avseende på kategori, genom att utesluta artikeln helt eller, som man ofta kallar det, genom att använda en så kallad nollartikel. Ibland ser vi alltså att vi saknar artikel där vi skulle ha väntat oss en bestämning till substantivet och i grammatiska verk brukar man markera detta genom att skriva siffran 0 i upphöjt läge **⁰Ⲛⲉⲛⲉ** kallas också för en 'artikelfras' eftersom avsaknaden av artikel eller om du så vill bruket av 'nollartikel' visar oss att vi har att göra med 'kvinnor' som kategori. Lägg märke till att vi då kan använda oss av singularformen av ordet för kvinna, det syftar ju på en kategori även om denna inbegriper flera personer. 0-artikeln är användbar när man i koptiskan vill tala om en aktivitet på ett generellt sätt, exempelvis att döpa någon. Det heter 'att ge dop till någon' och där föregås det som ges av 0-artikel. Då vet vi att det inte är fråga om just 'det dopet' som utdelas utan något i mer generella termer. Mer om detta bruk i samband med infinitiv.

Och

Koptiskan har tre sätt att uttrycka det som vi på svenska skulle kalla för 'och'. Vilken variant som används beror delvis på vad som ska knytas samman med 'och'. Den mest generella varianten är **ⲁⲧⲱ**. Det uttalas 'avå'. Den konjunktionen kan binda samman substantiv såväl med 0-obestämd som bestämd artikel och obestämda och bestämda pronomen. Pronomen ska vi tala om senare. Dessutom används **ⲁⲧⲱ** för att binda ihop hela satser, något som vi också återkommer till senare.

ⲙⲛ kan användas för att knyta samman både obestämda och bestämda artikelfraser och pronomen men inte för att knyta samman hela satser och används inte heller vid 0-artikel. Du har redan stött på **ⲙⲛ** som ett uttryck för att 'vara tillsammans med' som användes i situationella konstruktioner.

ⲉ har den mest begränsade användningen. Den får bara användas före 0-artikel.

Possessiva artiklar

Du har redan sett att koptiskans bruk av artikel skiljer sig från svenskans. För att visa om ett substantiv är i singular eller plural, respektive bestämd, obestämd eller i generell, 0-artikelform, använder sig koptiskan av en artikel som föregår substantivet. På liknande sätt förhåller det sig när man på svenska uttrycker tillhörighet genom ett possessivt pronomen: 'min', 'din', 'ditt' eller 'deras'. På koptiska använder man sig av en så kallad possessiv artikel. Valet av artikel beror på genus och numerus/antal. Vi använder oss i exemplen nedan av ordet för 'far/förälder' som i singular heter **ⲉⲓⲱⲧ** och i plural **ⲉⲓⲱⲧⲉ**.

ⲛⲁⲉⲓⲱⲧ min far

ⲛⲉⲕⲉⲓⲱⲧ din far (2 pers. m.)

ⲛⲟⲩⲉⲓⲱⲧ din far (2 pers. f.)

ⲛⲉⲕⲉⲓⲱⲧ hans far

ⲛⲉⲕⲉⲓⲱⲧ hennes far

ⲛⲉⲛⲉⲓⲱⲧ vår far

ⲛⲉⲧⲛⲉⲓⲱⲧ er far

ⲛⲉⲧⲉⲓⲱⲧ (**ⲛⲟⲩⲉⲓⲱⲧ** i vissa dialekter) deras far

Uttrycket 'min far' består alltså av olika delar. Först har vi den bestämda artikeln maskulinum **ⲛ**. Därefter följer 'min' **ⲁ**. 'Min' uttrycks likadant vare sig det är en man eller en kvinna som pappan är relaterad till. Sist följer ordet 'pappa/far'. Den inledande artikeln syftar alltså på 'far' och inte på den som 'far' är relaterad till. 'min', 'vår', 'er' och 'deras' förändras inte beroende på genus på den som äger. De possessiva formerna är således genusoberoende i 1 person singular och i samtliga personer plural. Däremot ser du att vi får olika former beroende på om ägaren är maskulin eller feminin när det gäller 'din' 'hans' eller hennes' eller 'dess'. Utifrån detta resonemang får vi följande mönster om vi ersätter 'far' med 'mor'.

ⲧⲁⲙⲙⲁⲁⲧ min mor
ⲧⲉⲕⲙⲙⲁⲁⲧ din mor (2 pers. m.)
ⲧⲟⲩⲙⲙⲁⲁⲧ din mor (2 pers. f.)
ⲧⲉⲑⲙⲙⲁⲁⲧ hans mor
ⲧⲉⲥⲙⲙⲁⲁⲧ hennes mor
ⲧⲉⲛⲙⲙⲁⲁⲧ vår mor
ⲧⲉⲧⲡⲙⲙⲁⲁⲧ er mor
ⲧⲉⲩⲙⲙⲁⲁⲧ deras mor

Den enda skillnaden blir alltså att vi byter ut den maskulina artikeln mot den feminina. 'Mor/mamma' har som de flesta koptiska substantiv samma form i singular som i plural.

Om det som ägs istället är i plural får vi följaktligen lägga in pluralartikeln i början. Låt oss ta exemplet med orden för 'far' och 'syster'. Observera att 'far' har en särskild pluralform.

ⲛⲁⲥⲱⲛⲉ mina systrar
ⲛⲉⲕⲉⲓⲟⲩⲧⲉ dina fäder/förfäder/föräldrar (2 pers. m.)
ⲛⲟⲩⲥⲱⲛⲉ dina systrar (2 pers. f.)
ⲛⲉⲑⲉⲓⲟⲩⲧⲉ hans fäder/förfäder/föräldrar
ⲛⲉⲥⲥⲱⲛⲉ hennes systrar
ⲛⲉⲛⲉⲓⲟⲩⲧⲉ våra fäder/förfäder/föräldrar
ⲛⲉⲧⲡⲙⲥⲱⲛⲉ era systrar
ⲛⲉⲩⲉⲓⲟⲩⲧⲉ deras fäder/förfäder/föräldrar

Existenskonstruktioner

När vi arbetade med de situationella konstruktionerna utgick vi ifrån att subjekten var substantiv i bestämd form, egennamn eller personliga prefix. Vi lärde oss också att konstruktionerna krävde prepositioner med lokal funktion och att vi då konstruerade meningar som var av durativ karaktär. Om vi nu ska konstruera meningar som är durativa och har ett obestämt subjekt måste vi använda oss av något som jag kallar 'existentinskonstruktioner'. Sådana konstruktioner inleds med ett ord som kan översättas med 'det finns/finns inte' följt av ett subjekt i obestämd form, dvs. obestämd artikel, nollartikel eller obestämt pronomen. Därefter kan exempelvis följa ett predikat i form av en situationell preposition eller adverb. De ord vi först måste lära oss är uttrycket för 'det finns' **ⲟⲩⲡ**, vilket uttalas 'wyn', och 'finns inte' **ⲙⲙ**. Lagg märke till att negationen 'finns inte' är lätt att förväxla med prepositionen **ⲙⲙ** men de uppträder ju på helt olika ställen i satserna. Låt oss nu se hur en existenskonstruktion kan se ut. Vi lär oss också några nya ord: **ⲓⲟⲉⲓⲛⲉ** pron. någon/några, viss/vissa. **ⲗⲁⲁⲧ** pron. ingen, inget ingenting. Dessa pronomina fungerar som obestämda subjekt och fungerar som ett substantiv i obestämd form. **ⲕⲓ** m. hus, byggnad. **ⲱⲛⲣⲉ** m. son, barn.

Du ser säkert omedelbart likheten med de bestämda artiklarnas längre former. 'Den här mannen' blir **πειρωμε**, 'den här kvinnan' **τειρωμε** och de här människorna **πειρωμε**. När vi inte knyter 'den här' etc direkt till ett efterföljande substantiv som i 'den här kvinnan **τειρωμε** utan nöjer oss med den här i självständig form får den närmre demonstrativa artikeln en lite annan form, **παι ται παι** för respektive genus. **παι πρεσβυτερος πε** 'den här (personen) är präst'.

Generell relation

I äldre svenska använde man ofta ett generellt relaterande 'av'. 'Av god härkomst', 'En kvinna av heder' osv. Engelskan har samma form i sitt generellt relaterande 'of'. 'The mother of Jesus'. Koptiskan använder oftast ett **π** för att binda samman två artikelfraser i en relation. Om Ordet efter **π** börjar på **π**, **ψ**, **φ** eller ett **μ** som inte är betonat, dvs. inte har streck över sig, så förvandlas **π** till **μ**. Liknande förvandling såg vi när vi diskuterade den korta bestämda artikeln plural framför sådana konsonanter. 'Jesus mamma' blir alltså **τελειτ πικουτς**. 'söner till Den här kvinnan' blir **ζεψικρε πτειρωμε**.

Om man vill uttrycka att något är en del av något annat, en större helhet kan man alternativt använda **πτε**. 'Kroppens delar/lemmar' blir då **μμελος πτεπωμε**. Bruket av **πτε** är dock klart ovanligare än det av **π**.

Adjektiv och attribut

Ett adjektiv beskriver hur ett substantiv är. I 'En liten pojke' är 'liten' adjektivet och 'pojke' det substantiv som modifieras, dvs. vi får informationen att han är liten. I koptiskan får vi hålla reda på två grupper av adjektiv, den grupp som består av grekiska lånord och den som utgörs av egyptiska/ickegrekiska ord. Grekiska adjektiv slutar på **ος** när de syftar på maskulina eller feminina varelser och på **ον** när de syftar på ting. Det kan verka lite förbryllande för den som kan grekiska eftersom **ος** ju är en maskulinändelse på grekiska, men på koptiska används den alltså såväl för femininum som för maskulinum. Bruket av **ον** som ändelse för saker är mer väntat då det är grekiskans neutrumändelse. Låt oss exemplifiera:

πποικρος den onde

τποικρος den onda

πποικρον det onda

Adjektiv med artikel kan således också användas som substantiv. För att knyta adjektivet till det ord som det ska modifiera använder man vår relationsmarkör **π** som framför **π** eller **μ** utan streck omvandlas till **μ**. Låt oss se exempel med **τεπος** ras/släkte som huvudord.

πτεπος μποικρος det onda släktet

πτεπος πβρρε det nya släktet

πβρρε, 'ny', är ett ickegrekiskt koptiskt adjektiv. Även substantiv kan fungera som adjektiv: **πτεπος πρωμε** det mänskliga släktet.

I vissa fall kan ordningsföljden mellan det modifierade och det modifierande ordet kastas om. Detta sker om och endast om det modifierande ordet är ett adjektiv, alltså inte ett substantiv som används adjektiviskt. **πνερος ἀποκριος** och **πποκριος πνερος** har alltså samma betydelse. Lägg märke till att ordet som står efter relationsmarkören **π** inte får artikel. **πετ-ἀγγελιον πτωε** betyder alltså 'sanningens glädjebud/evangelium' medan **πετἀγγελιον ἄλλε** översätts med 'det sanna glädjebudet, evangeliet'.

Nominalsatser

På svenska brukar man tala om subjekt och predikat. Subjektet är den eller det som gör något och predikatet det som subjektet utför. På koptiska är det mer precist att tänka sig att det som vi ser som subjekt är det som handlingen kretsar kring medan predikatet uttrycker tillståndet för huvudrollsinnehavaren. Man kan tänka sig att koptiskans relation mellan den som innehar huvudrollen och det som denna aktör är i färd med kan utgöra svaret på frågan: 'Vad/hur är det med dig?' Svar: 'Jag en profet'. På svenska måste vi i svaret lägga till ordet 'är' och översätter 'jag är en profet'. Samma fenomen har du ju redan stiftat bekantskap med i form av situationella konstruktioner 'profeten på vägen' blir 'profeten är på vägen'.

Nominalsatser med pronomen i första och andra person

Ett mycket enkelt sätt att uttrycka att någon gör något består av ett personligt pronomen i första eller andra person plus en artikelfras (observera att vi här inte kan använda 0-artikel). För att konkretisera får vi alltså meningar av typen 'jag en profet', 'du en profet', 'vi profeter' och 'ni profeter'. I de två sistnämnda uttrycken har vi obestämd artikel plural framför ordet 'profet'. Sådana här konstruktioner kallas för 'nominalsatser'. De uttrycker tidlösa pågående tillstånd. De är alltså inte durativa. Ofta kan de fungera som ett slags avbrott i en berättelse och utgör då ett slags tidlös utblick. För att du ska kunna använda dig av koptiskans nominalsatser behöver du alltså först lära dig några pronomina.

Personliga pronomina i första och andra person

ἀπῆ pron. jag.

πῆκ pron. m. du.

πῆε pron. f. du.

ἀποπ pron. vi.

πῆεπῆ pron. ni.

Vi avvaktar med tredje person singular och plural och tar upp dem i nästa avsnitt om nominalsatserna eftersom dessa fungerar lite annorlunda än det mönster som vi tar upp här.

I de konstruktioner som vi nu diskuterar sitter pronomenet och artikelfrasen ihop. Vi får alltså:

ἀπῆουπροφητικς 'Jag är en profet'.

ἄνθρωπος προφήτης 'Du är en profet'. Observera att formen av 'du' visar att man tilltalar en man.

ἡμεῖς προφῆτις 'du är en profetissa'.

ἡμεῖς προφῆται 'vi är profeter'.

ἡμεῖς προφῆται 'ni är profeter'.

För att negera den här sortens satser lägger man till negationen **οὐ** efter kärnkonstruktionen. Vi får då till exempel: **ἄνθρωπος προφήτης οὐ** 'Jag är inte en profet.'

Nominalsatser med pronomina i tredje person

Subjekt i 3 person uttrycks i de enklaste nominalsatserna genom

αὐτός 3 pers. sing. m. = han/den/det.

αὐτή 3 pers. f. = hon/den/det.

αὐτοί 3 pers. pl. = de.

Du känner säkert igen de här orden från de längre formerna av de bestämda artiklarna. En skillnad jämfört med subjekten i 1 och 2 person är att subjektet kommer efter predikatet.

ἄνθρωπος προφήτης 'jag är en profet'

οὐ πρόφῆτης αὐτός han/det är en profet.

οὐ πρόφῆτις αὐτή hon/det är en profetissa.

οὐ πρόφῆται αὐτοί de är profeter.

En annan skillnad är att vi i tredje person har en mycket lösare koppling mellan subjektet 'hon' och predikatet 'profetissa'. Det märks exempelvis på var vi placerar negationen **οὐ**. I tredje person placeras den mellan predikat och subjekt medan den måste följa efter enheten subjekt + predikat i 1 och 2 person. Vi får alltså:

ἄνθρωπος οὐ πρόφῆτης αὐτός du (2 pers. m) är inte profeten.

οὐ πρόφῆται αὐτοί 'de är inte profeter.'

Samma fenomen ser vi när vi lägger in andra bestämmingar. I 'du är Johannes mamma' **ἡ μητέρα τοῦ Ἰωάννου** hålls 'du' och 'mammans' ihop. I tredje person är det visserligen möjligt att hålla ihop subjekt och predikat men det är inte nödvändigt.

ἡ μητέρα τοῦ Ἰωάννου αὐτή 'Hon är Johannes mamma.'

ἡ μητέρα τοῦ Ἰωάννου αὐτή 'Hon är Johannes mamma.'

fungerar lika bra.

Ordningsföljden mellan ordet som står efter **ἡ** (i vårt fall Johannes) och **οὐ** är också valfri. Det enda vi måste hålla i minnet är att negationen i tredje person måste komma mellan subjekt och predikat och att vi inte får ha något mellan subjekt och predikat i 1 och 2 person.

Adjektiviska uttryck i enkla nominalsatser

'Han är gud' på koptiska skrivs **ⲡⲛⲟⲩⲧⲉ ⲡⲉ**. För att ge uttrycket en adjektivisk innebörd använder vi istället en obestämd artikel **ⲟⲩⲡⲟⲩⲧⲉ ⲡⲉ** 'han är gudomlig'. Lägg dock märke till att denna sats också kan översättas med 'han är en gud'.

Koptisk-svensk styckeordlista

ⲁⲗⲗⲁ 'men/tvärtom/snarare' står alltid först i satsen.

ⲁⲡⲓ pron. 'jag' osjälvständig form. Används i nominalsatser.

ⲁⲩⲱ och binder samman ord med alla varierande artiklar samt satser. Vanligtvis neutralt sammanbindande 'och' men även adversativt 'men'. **ⲁⲩⲱ** **ⲁⲩⲱ**... 'och även'.

ⲉⲓⲱⲧ m. pappa, far pl. **ⲉⲓⲟⲩⲧⲉ**.

ⲙⲁⲛⲧⲏⲥ m. elev/lärjunge.

ⲙⲙⲁⲩ adv. där.

ⲙⲡ tillsammans med/och.

ⲙⲡ negation i existenskonstruktioner.

ⲡ står framför och markerar adjektivist/attributiv konstruktion.

ⲡ possessiv partikel. Mittdelen av uttryck som 'fadern av sanning'. Översätts då som 'sanningens fader'.

ⲡⲉ bildar predikat i pl. i nominalsatser.

ⲡⲧⲉ pron. f. 'du' osjälvständig form. Anvnds i nominalsatser.

ⲟⲩ obest. art. sg. 'en, ett'.

ⲟⲩⲡ det finns/är. förekommer i existenskonstruktioner.

ⲡⲉ konstruerar predikat 3 pers. sg. m. i nominalsatser.

ⲡⲉⲓ närmre demonstrativt pron. sg. m. 'den här'. Följs av substantiv.

ⲥⲁⲃⲉ vis, f. **ⲥⲁⲃⲏ** pl. **ⲥⲁⲃⲉⲩⲉ**

ⲧⲉⲗⲏⲗ m. glädje att glädjas.

ⲱⲏⲣⲉ m. son, barn.

ⲓⲉⲡ obest. art. pl. :kan även översättas med 'några'.

ⲓⲏⲧ m. hjärta, intellekt. pl. **ⲓⲉⲩⲉ**.

Övning 6

Översätt från svenska till koptiska.

1. Den här onde prästen.
2. Det finns inget barn där.
3. Mörker och ljus. (Använd konstruktion med 0-artikel och rätt konjunktion.)
4. Det finns präster/några präster på vägen.
5. Det är sanningens evangelium.
6. Det här sanna evangeliet.
7. Det här är Johannes mor/mamma.
8. Du (2 pers. f.) är en vis profetissa.
9. De visa är i guds hjärta/intellekt.
10. Vi är gudomliga!

Kapitel 6

Durativa konstruktioner, situations-, existens-, infinitiv-, kvalitativ- och futurum 1-konstruktioner

Du har redan lärt dig att situations- och existenskonstruktioner är durativa medan nominalsatser uttrycker mer tidlösa utsagor. Hittills har predikaten konstruerats med hjälp av artikelfraser, namn eller pronomen när det gäller nominalsatser och med hjälp av prepositioner eller adverb när det gäller existens- och situationskonstruktionerna. Vi har således inte behövt använda verb. I det följande ska vi för första gången bekanta oss med verb i deras grundform 'infinitiv'.

Infinitiv

βωλ = befria, uttolka.

κω = sätta, ställa lägga.

κωτ = bygga, bygga upp.

μωτρ = binda.

ποτχε = kasta, **ποτχε εβωλ** = kasta iväg/ut.

I det följande går vi igenom hur durativa konstruktioner med infinitiv fungerar beroende på vad för subjekt vi har att göra med.

Subjekt i obestämd form

Om vi fortsätter att diskutera hur vi konstruerar durativa satser med obestämda subjekt kan vi nu byta ut existenskonstruktionernas prepositions- och adverbaserade predikat mot infinitiv.

οτπδγγελος βωλ = änglar/budbärare **δγγελος** befriar.

μπδγγελος μωτρ = änglar binder inte.

Här har vi nollartikel framför ängel vilket gör att vi får generalla subjektet, vi talar om änglar i allmänhet. Vidare kan vi nu lära oss något om existensmarkörens funktion. Den skulle ju egentligen inte behövs eftersom vi redan har ett infinitiv som kan fungera som predikat. Det samma skulle man kunnat slå fast tidigare eftersom vi då hade att göra med prepositioner och adverb som fick fungera predikativt i samband med de situationella konstruktionerna. Vi kan istället se existensmarkören som något som skapar en koppling mellan två uttryck, subjektet och predikatet. Av detta kan vi sluta oss till att **οτι** respektive **ουτι** inte är verb i sig utan bara fungerar som en koppling mellan subjekt och predikat i konstruktioner med subjekt i obestämd form där predikatet utgörs av ett infinitiv eller en konstruktion med preposition eller adverb såsom var fallet i existenskonstruktionerna. Men lägg märke till att nominalsatser med subjekt i obestämd form inte kräver något **οτι** eller **ουτι**, dessa är nämligen inte durativa.

Personliga prefix

Eftersom subjekten i de ovan angivna exemplen var obestämda var vi tvungna att använda existenskonstruktionerna. Men om vi istället ville använda personliga prefix på samma sätt som vi gjorde i de situationella konstruktionerna går detta utmärkt med infinitiv som predikat.

ακωτ ητιπολις = han bygger staden.

ητικωτ ητιπολις αν = vi bygger inte staden.

Du känner igen mönstret från de situationella konstruktionerna. Skillnaden är enbart att vi använder ett infinitiv istället för adverb eller preposition som predikat. Du ser också att vår gamle bekant **η** markerar att det ska komma ett objekt till predikatet. Vad som byggs knyts samman med verbet bygga. Om vi ytterligare vill fördjupa vår förståelse av språket kan vi notera att de prepositioner och adverb som ingick i predikaten i de situationella- och existenskonstruktionerna ingick som en del av ett större uttryck som utgjorde predikatet. **ππουτε εω περπε** 'Gud är i templet' består av två delar, subjektet 'Gud' och predikatet 'är i templet'. I sådana uttryck behöver vi alltså inte använda någon markör framför 'templet' det är redan en så stark koppling mellan 'i' och 'templet'. Det här resonemanget kan göra det lättare för dig att minnas när du behöver lägga in en objektsmarkör och när det inte bör göras.

Det här är första gången som vi har en konstruktion som kallas för 'presens'. Presens, situationella och existenskonstruktioner hör alla till de durativa gruppen. Låt oss nu bekanta oss med de två återstående durativa konstruktionerna: kvalitativa och futurala.

Kvalitativ

Den fjärde durativa predikatsformen utgörs av den så kallade kvalitativa verbformen. Om vi exempelvis vill säga 'Gud befriar' görs detta genom en vanlig infinitivkonstruktion **ππουτε βωλ**. Men om vi istället vill säga att 'Guds folk är befriat' måste vi använda en annan form av verbet **βωλ** nämligen den kvalitativa **βηλ**. Den kvalitativa formen av ett verb uttrycker att subjektet äri ett stadigvarande tillstånd, i vårt fall 'befriat'. Det är därför förstaeligt att denna verbform även kallas 'stativ' i Bentley Laytons grammatik. Liksom i de övriga konstruktionerna i durativ blir ordföljden: subjektpredikat **πλδοσ εππουτε βηλ** 'Guds folk är befriat'. I likhet med situationella och existenskonstruktioner får kvalitativa konstruktioner enbart användas i

durativ. Av de fyra sätten att bilda predikat på i durativ som vi hittills träffat på är det alltså bara infinitiven som får användas utanför durativen. Liksom för de övriga durativa konstruktionerna gäller att kvalitativens subjekt måste föregås av **οὔπ** eller dess negation **εἰπ** om subjektet är obestämt. Låt oss ta några exempel på hur kvalitativ fungerar med olika subjekt.

πρωεε βηλ = mannen är befriad. (Subjektet utgörs av en artikelfras i bestämd form.)

ιηκοϋς βηλ = Jesus är befriad. (Subjektet utgörs av ett egennamn.)

†βηλ = Jag är befriad. (Subjektet utgörs av ett pronomen som knyts direkt till predikatet. Samma former som vi presenterade i samband med situations och infinitivkonstruktioner används.)

οὔπλδος βηλ = Folk är befriade eller fria. (Subjektet är obestämt, i detta fall uttrycks detta genom nollartikel och vi måste då använda oss av existenskonstruktion.)

Samma regler för negation gäller för kvalitativa former som för andra durativa konstruktioner. När subjektet är bestämt används **π** + **δπ** där **π** är möjligt att använda men inte det vanligaste, vi kan alltså också utelämna det. Negationer med obestämt subjekt uttrycks med **εἰπ**. Exempel:

πεϗλδος βηλ δπ = Hans folk är inte befriad/fritt.

εἰπλδδϋ βηλ = Ingen är befriad/fri. (subjektet är ett obestämt pronomen.)

Det är mycket vanligt att den kvalitativa formen av verbet konstrueras genom att en eller flera vokaler i infinitivet byts ut mot **η** i kvalitativa. **βωλ** blir **βηλ**, **εοτρ** 'binder' blir **εηρ** 'bunden'.

Futurum 1

Nu lägger vi till det femte och sista sättet på vilket vi kan forma predikat i durativa konstruktioner: futurum 1. Futurum 1 konstrueras genom att vi skjuter in **πδ** före predikatet.

†πδβωλ 'Jag kommer att/ ska befria.'

κπδβωλ 'Du m. kommer att/ska befria'.

τεπδβωλ 'Du f. kommer att/ska befria'.

ϗπδβωλ 'Han kommer att/ska befria'.

ςπδβωλ 'Hon kommer att/ska befria'.

†ππδβωλ 'Vi kommer att/ska befria'.

†τεπδβωλ 'Ni kommer att/ska befria'. Observera att **†τεπ** + **πδ** har blivit **†τεπδ**.

ςεπδβωλ 'de kommer att/ska befria'.

Senare kommer vi att mycket ingående diskutera hur futurum 1 fungerar, men låt oss för tillfället nöja oss med följande: Futurum 1 uttrycker en handling som subjektet precis står i begrepp att utföra. Det motsvaras ofta av engelskans 'am going to'.

Samma regler som gäller för övriga former av durativa konstruktioner gäller även för futurum 1 vad gäller negering. Med bestämda subjekt används **अन** som placeras efter predikatet. Vi kan också välja att lägga till ett **न** omedelbart före subjektet, men det är inte nödvändigt. Vid obestämda subjekt används negationen **नान** som placeras omedelbart före subjektet.

Sammanställning av durativa subjekt + predikatkonstruktioner

Vi kan huvudsakligen dela in de durativa konstruktionerna i fyra kategorier av predikatskonstruktioner som kombineras med bestämda eller obestämda subjekt. Obestämda subjekt är sådana som har obestämd- eller nollartikel **οἱ ἄνθρωποι** 'en människa' **ἄνθρωποι** 'människor' eller pronomen som inte pekar ut ett specifikt subjekt, **ἄλλος** 'ingen'. De obestämda subjekten måste föregås av **οἱ** i positiva konstruktioner och av **οὐκ** i negativa.

Durativa konstruktioner med obestämda subjekt

Predikat i infinitiv = presens

οἱ ἄνθρωποι βλάσκονται 'En människa befriar'.

οὐκ ἄλλος βλάσκονται 'Ingen befriar'.

Predikat i kvalitativ

οἱ ἄνθρωποι βλάσκονται 'Folk är befriade/fria'. (Nollartikel).

οὐκ ἄλλος βλάσκονται 'Inget folk är fritt'.

Predikat i form av situationella prepositionsuttryck + artikelfras eller situationella adverb

οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ 'Några människor är på vägen'.

οὐκ ἔστιν ἐκεῖ 'Mörker finns inte där'. Alternativt 'Där är/finns Inget mörker'.

Predikat i futurum 1

οἱ ἄνθρωποι βλάσκονται 'Några folk kommer att/ska befria'.

οὐκ ἄλλος βλάσκονται 'Ingen kommer bli befriad'.

οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ 'Några kommer att vara/ska vara på vägen'.

οὐκ ἄλλος ἐπὶ τῆς ὁδοῦ 'Ingen kommer att vara på vägen'.

Durativa konstruktioner med bestämda subjekt

Predikat i infinitiv = presens

ὁ ἄνθρωπος βλάσκει 'Människan befriar'.

ὁ ἄνθρωπος βλάσκει οὐκ 'Människan befriar inte'.

Predikat i kvalitativ

ϣβηλ 'Han är befriad/fri'.

ιωαννης βηλ αν 'Johannes är inte befriad/fri'.

Predikat i form av situationella prepositionsuttryck + artikelfras eller situationella adverb

πρωμε γι πμοιτ 'Människorna är på vägen'.

=επκακε μεματ αν 'Mörkret finns/är inte där'.

Predikat i futurum 1

πλαοο παβωλ 'Folket kommer att/ska befria'.

επλαατ παβηλ 'Ingen kommer att bli befriad'.

πειλαοο παζε πμοιτ 'Det här folket kommer att vara/ska vara på vägen'.

επειρωμε παζε πμοιτ αν 'Denne man kommer inte att vara på vägen'.

Koptisk-svensk styckeordlista

αποστολοο m. apostel, sändebud.

βηλ kv. av βωλ.

βωλ, kv. βηλ befria, uttolka lösa upp. + εβωλ lösa upp, utplåna.

εξοτσια f. Makt, styrka.

εοοτ m. ära, heder.

ετβε Prep. på grund av, angående, om, för att. ετβε οτ 'varför'. ετβε παι 'därför'.

ηι m. hus, byggnad.

κ du m.

κοοοοο m. kosmos, världen.

λαατ pron. ingen, inget ingenting.

μεετε m. tanke.

πα Bas för futurum 1, se 6, sidan 26.

ποβ adj. stor.

οτβε prep. motsatt, mot.

ππΔ m. förkortning för **ππετλλΔ** ande.

ππετλλΔτικον adj. andlig.

πονηρια f. ondska.

σαρξ f. Kött.

σποϣ m. blod.

ϣ pron. han.

ψΔχε m. ord, tal sak.

ψιπε m. undersökning. vb. söka, fråga efter. **ψιπε ε** hälsa på, besöka. **ψιπε ετβε** fråga angående eller göra en undersökning om. **ψιπε πσα** undersöka, fråga efter.

ψοοπ kv. **ψωπε**

ψωπε, kv. **ψοοπ** Bli, hända.

ψωχε m. kamp/strid.

ζΔζτπ̄ hos.

ζελπικ = f. hopp.

ζι konj. och. Får endast användas framför 0-artikel.

ζτποστΔσις f. Grekiskt ord med flera betydelser: process av att bli verklig, ungefär som ursprung, objektivt verklig i motsats till subjektivt intryck. I dessa fall ligger man nära stoiskt språkbruk. En annan vanlig betydelse är 'väsen', 'natur'.

χε Används som 'att' i uttryck som 'de sade att'. Se även **χω**.

χοεις m. herre, mästare.

χω vb. säga, berätta, sjunga. **χω ... χε** 'säga ... att ...'

Övning 7

Översätt från koptiska till svenska.

1. **ετβε θτποστΔσις ππεζοτσια.**
2. **ζε̄ πππΔ̄ ε̄πειωτ̄ π̄τλλε̄ πποβ̄ π̄αποστολος̄ χω̄ ετβε̄ πεζοτσιᾱ χε̄.**
3. **πεψωχε̄ ψοοπ̄ Δπ̄ οτβε̄ σαρξ̄ ζῑ σποϣ̄.**
4. **ΔλλΔ̄ πεψωχε̄ οτβε̄ πεζοτσιᾱ ε̄πκοσελος̄ ε̄π̄ ε̄ππετλλΔτικον̄ π̄τπονηριᾱ.**
5. **κψιπε̄ ετβε̄ θτποστΔσις̄ ππεζοτσιᾱ.**
6. **πεοοτ̄ ζῑ πχοεις̄.**

7. ϣϩⲁ πⲁⲕⲓ.
8. ⲧⲡⲓⲛ ⲧⲡⲟⲗⲓϥ ⲁⲛ.
9. ⲡⲱⲁϫⲉ ϩⲁϩⲧⲁ ⲡⲡⲟⲩⲧⲉ ⲁⲧⲱ ⲡⲱⲁϫⲉ ⲡⲡⲟⲩⲧⲉ ⲡⲉ.
10. ⲟⲩⲡⲓⲉⲗⲡⲓϥ ϩⲁ ⲡⲉⲧⲁⲣⲣⲉⲗⲓⲟⲛ.
11. ⲙⲡⲓⲕⲁⲕⲉ ϩⲁ ⲡⲙⲉⲉⲧⲉ ⲙⲡⲡⲟⲩⲧⲉ ⲙⲙⲉ.
12. ⲡⲡⲟⲩⲧⲉ βⲱⲗ ⲙⲡⲉϣⲗⲁⲟϥ.
13. ⲡⲉϣⲗⲁⲟϥ βⲏⲗ.
14. ⲧⲡⲓⲛⲁβⲱⲗ ⲉβⲟⲗ ⲡⲧⲉⲡⲟⲗⲓϥ ⲁⲛ.
15. ⲙⲡⲓⲗⲁⲁⲧ ⲡⲁβⲏⲗ.

Svensk-koptisk styckeordlista

befria βⲱⲗ. kv. βⲏⲗ.

blod m. ϥⲡⲟϣ.

de I nominalsatser ⲡⲉ. I durativa konstruktioner: ϥⲉ.

er, ert, era ⲡⲉⲧⲡ̄, ⲧⲉⲧⲡ̄ eller ⲡⲉⲧⲡ̄ beroende pp genus och numerus hos det som ägs.
Exempelvis ⲧⲉⲧⲡ̄ ⲡⲟⲗⲓϥ 'er stad'.

han I nominalsatser: ⲡⲉ. I durativa konstruktioner: ϣ.

hon I nominalsatser: ⲧⲉ. I durativa konstruktioner: ϥ osjälvständigt.

hus, byggnad m. ⲏⲓ.

ingen/intet m. ⲗⲁⲁⲧ. Konstrueras ofta med ⲙⲡⲓⲗⲁⲁⲧ ingen/intet finns.

kött f. ϥⲁⲣϩ.

makt/styrka f. ⲉϩⲟⲧϥⲁ.

men Starkt adversativt, inleder satser: ⲁⲗⲗⲁ.

min/mitt/mina ⲡⲁ, ⲧⲁ eller ⲡⲁ beroende på genus och numerus på det som ägs. Exempelvis
ⲡⲁⲕⲓ 'mitt hus'.

ni I durativa och ickedurativa konstruktioner: ⲧⲉⲧⲡ̄.

om, angående, på grund av ⲉⲧβⲉ.

på, ovanpå, över ϩⲓ eller ϩⲓϫⲡ̄.

strid, kamp m. ϩⲱϫⲉ.

tala, sjunga, berätta ϫⲱ.

tempel m. **ⲡⲛⲉ**.

undersöka, efterforska, fråga efter m. undersökning. vb. **ⲱⲛⲛⲉ** + **ⲉ** eller **ⲉⲧⲃⲉ**.

väg m. **Ⲙⲟⲓⲧ**.

värld, kosmos m. **ⲕⲟⲥⲘⲟⲥ**.

väsen/natur f. **ⲉⲡⲣⲟⲥⲧⲁⲥⲓⲥ**.

Övning 8

Översätt från svenska till koptiska.

1. De kommer inte att befria den här staden.
2. Ni är befriade.
3. Hon är i templet.
4. Du (en kvinna tilltalas) kommer att befria folket.
5. Vi talar om mörkrets makter.
6. Du (en man tilltalas) talar inte om kött och blod.
7. Han undersöker mörkrets väsen/natur.
8. Ingen finns på vägen.
9. Han är en sann profet.
10. De är präster.
11. Mitt hus är vårt hus.
12. Det här är er strid.
13. Ett mörker är/vilar på/över världen.
14. Men det finns/är ljus i mörkret.
15. Och vi är visa!

Kapitel 7

Direkta objekt, böjda prepositioner, perfekt 1, komplexa nominalsatser och mycket mer

Vi har redan sett exempel på hur en del verb följs av ett objekt. Dessa objekt uttrycker målet för den aktivitet som det föregående verbet uttryckt. Ett exempel på detta är **πποϣτε βωλ απεϣλ&oc** 'Gud befriar sitt folk'. Objektmarkören **π** har assimilerats i enlighet med normala regler. Den här objektmarkören utgörs i strikt mening av en preposition. Emellertid har prepositionen när den används som objektmarkör förlorat sitt översättningsvärde. Den översätts inte på svenska. **π** kan här sägas betyda 'med avseende på' 'relaterat till' eller något annat uttryck som markerar relationen mellan verbet 'befriar' och vad som befrias 'hans folk'. Att det i det här sammanhanget över huvud taget är intressant att påpeka att objektmarkören egentligen är en preposition beror på att den liksom andra koptiska prepositioner får olika form beroende på vad för sorts uttryck som följer efter prepositionen. Koptiska prepositioner förekommer alltså i olika former. Här har vi den så kallade 'förnominala formen', dvs. den form som prepositioner måste ha om den föregår artikelfraser, namn eller pronomen. Men prepositionerna kan även förekomma i den så kallade 'förpersonliga formen'. Den formen används då prepositionen följs av ett personligt pronomen. Låt oss använda exempel på svenska för att tydliggöra det som nyss uttryckts på ett relativt abstrakt sätt. På svenska ändrar inte prepositionerna form beroende på det ord som följer dem. Emellertid skulle vi på svenska om vi följde samma regler som på koptiska vara tvungna att skilja mellan uttryck som 'jag går till banken', där ju banken är en artikelfras, och 'jag går till honom/henne/den/det' där prepositionen föregår personliga pronomina. De personliga pronomina som är intressanta för oss är mig, dig, honom, henne, den, oss, er och dem. Om vi alltså istället för att säga 'Gud befriar sitt folk' hade sagt 'Gud befriar dem' hade objektmarkören/prepositionen **π** fått inta sin förpersonliga form **αμο**. Vårt ursprungliga exempel får då plötsligt följande 'grundform' **πποϣτε βωλ αμο**. Nu måste vi slutligen lägga till ett personligt pronomen som slutkläm. Pronominet knyts direkt till objektmarkören och vi säger därför att pronominet utgör ett 'suffix' dvs. något som knyts till slutet av objektmarkören. De former som de personliga suffixen får beror till en del på vilken bokstav som den föregående prepositionen slutar på. I vårt fall med **αμο** är slutbokstaven alltså ett omikron. Det är säkert till stor hjälp om du lär in prepositionen tillsammans med suffixen för då kan du använda samma mönster på alla prepositioner som i sin förpersonliga form slutat på omikron.

πποϣτε βωλ ἄλλοι 'Gud befriar mig'.
πποϣτε βωλ ἄλλοκ 'Gud befriar dig' (2 pers. m.)
πποϣτε βωλ ἄλλο 'Gud befriar dig'. (2 pers. f.)
πποϣτε βωλ ἄλλοϣ 'Gud befriar honom/den/det'.
πποϣτε βωλ ἄλλοϣ 'Gud befriar henne/den/det'.
πποϣτε βωλ ἄλλοπ 'Gud befriar oss'.
πποϣτε βωλ ἄλλωτῖ 'Gud befriar er'.
πποϣτε βωλ ἄλλοοϣ 'Gud befriar dem'.

Objektsmarkören **π/ἄλλο** är mycket vanlig men inte den enda. Därför anges i fortsättningen i ordlistan vilken preposition som normalt förbinder ett verb med ett följande objekt. I vårt fall skulle vi läsa **βωλ** = befria **π/ἄλλο**. Förutom att jag kommer att ange prepositionernas förpersonliga form efter den förnominala kommer jag också att ange prepositionernas förpersonliga form separat som ett eget uppslagsord. I ordlistan markerar jag den förnominala formen med ett slutstreck - och den förpersonliga formen med ett understreck _ i slutet för att ni ska se vilken form som anges. Följande lista över hur prepositioner får ändelser är till stor hjälp då de representerar böjningar med olika slutbokstäver i den förpersonliga formen.

Böjningsmönster för prepositioner

Preposition med förpersonligt slut på alfa

Förnominale form π = till, åt för. Lägg märke till att den här prepositionen är mycket lätt att blanda ihop med andra som ser identiska ut i den förnominale formen men som skiljer sig i den förpersonliga formen.

Böjningsmönster av den förpersonliga formen

den förpersonliga formen är **πδ**.

πδι 'För, till, åt mig'.
πδκ 'För, till, åt dig' (m.).
πδε 'För, till, åt dig' (f.).
πδϣ 'För, till, åt honom/den/det'.
πδϣ 'För, till, åt henne/den/det'.
πδπ 'För, till, åt oss'.
πδτῖ 'För, till, åt er'.
πδϣ 'För, till, åt dem'.

Preposition med förpersonligt slut på omikron

Förnominal form ϵ = Till, för, mot, i jämförelse med.

Böjningsmönster av den förpersonliga formen

Den förpersonliga formen är $\epsilon\rho\omicron$.

$\epsilon\rho\omicron\iota$ 'Till, för, mot, i jämförelse med mig.'

$\epsilon\rho\omicron\kappa$ 'Till, för, mot, i jämförelse med dig (m.).'

$\epsilon\rho\omicron$ 'Till, för, mot, i jämförelse med dig (f.).'

$\epsilon\rho\omicron\chi$ 'Till, för, mot, i jämförelse med honom/den/det.'

$\epsilon\rho\omicron\varsigma$ 'Till, för, mot, i jämförelse med henne/den/det.'

$\epsilon\rho\omicron\pi$ 'Till, för, mot, i jämförelse med oss.'

$\epsilon\rho\omega\tau\bar{\iota}$ 'Till, för, mot, i jämförelse med er.'

$\epsilon\rho\omicron\omicron\tau$ 'Till, för, mot, i jämförelse med dem.'

Preposition med förpersonligt slut på ett omega

Förnominal form $\chi\iota\bar{\omega}$ = På ovanpå.

Böjningsmönster av den förpersonliga formen

Den förpersonliga formen är $\chi\iota\omega$.

$\chi\iota\omega\iota$ 'Ovanpå mig.'

$\chi\iota\omega\kappa$ 'Ovanpå dig (m.).'

$\chi\iota\omega$ 'Ovanpå dig (f.).'

$\chi\iota\omega\chi$ 'Ovanpå honom/den/det.'

$\chi\iota\omega\varsigma$ 'Ovanpå henne/den/det.'

$\chi\iota\omega\pi$ 'Ovanpå oss.'

$\chi\iota\omega\tau\bar{\iota}$ 'Ovanpå er.'

$\chi\iota\omega\omicron\tau$ 'Ovanpå dem.'

Preposition med förpersonligt slut på tau

Förnominal form $\chi\bar{\tau}$ = I, vid, på, från.

Böjningsmönster av den förpersonliga formen

Den förpersonliga formen är **ⲛⲉⲕⲏⲧ**.

ⲛⲉⲕⲏⲧⲧ eller **ⲛⲉⲕⲏⲧ** 'I, vid, på, från mig.'

ⲛⲉⲕⲏⲧⲔ 'I, vid, på, från dig (m.).'

ⲛⲉⲕⲏⲧⲉ 'I, vid, på, från dig (f.).'

ⲛⲉⲕⲏⲧⲩ 'I, vid, på, från honom/den/det.'

ⲛⲉⲕⲏⲧⲪ 'I, vid, på, från henne/den/det.'

ⲛⲉⲕⲏⲧⲛ 'I, vid, på, från oss.'

ⲛⲉⲕⲏⲧⲧⲏⲧⲧⲛ 'I, vid, på, från er.'

ⲛⲉⲕⲏⲧⲟⲩ 'I, vid, på, från dem.'

Preposition med förpersonligt slut på två omega

Förnominal form **ⲉⲓ** = På vid, i.

Böjningsmönster av den förpersonliga formen

Den förpersonliga formen är **ⲉⲓⲱⲱ**.

ⲉⲓⲱⲱⲧ 'På vid, i mig.'

ⲉⲓⲱⲱⲔ 'På vid, i dig (m.).'

ⲉⲓⲱⲱⲉ 'På vid, i dig (f.).'

ⲉⲓⲱⲱⲩ 'På vid, i honom/den/det.'

ⲉⲓⲱⲱⲪ 'På vid, i henne/den/det.'

ⲉⲓⲱⲱⲛ 'På vid, i oss.'

ⲉⲓⲱⲱⲧⲏⲧⲧⲛ 'På vid, i er.'

ⲉⲓⲱⲱⲟⲩ 'På vid, i dem.'

Perfekt 1

Nu är det dags att introducera ett av flera sätt på vilket man i koptiskan med hjälp av verb kan beskriva ett skeende utan att säga att det är en pågående process ur berättarens perspektiv. Vi talar därför om 'ickedurativa' konstruktioner. Det normala sättet att berätta på är i så kallad perfekt 1. En typisk mening skulle vara 'Paulus gick in i huset,' eller 'Paulus har gått in i huset.' I perfekt 1 kan vi inte se skillnaden mellan 'gick' och 'har gått'. Därför får vi ta kontexten till

hjälp när vi översätter. Perfekt 1 består först av en bas **ⲁ**. Denna knyts sedan till subjektet som antingen kan bestå av en artikelfras eller ett namn alternativt ett personligt pronomen. Verbet kommer att placeras olika beroende på hur subjektet är konstruerat. Om vi har att göra med ett subjekt som inte består av ett personligt pronomen så står verbet separat från subjektet. Om subjektet består av ett personligt pronomen så knyts subjekt och predikat samman. Samma fenomen såg vi i de durativa konstruktionerna. Låt oss nu se hur vi med hjälp av verbet **Ⲙⲱⲧⲏ** 'att välja' kan konstruera satser i perfekt 1:

Böjningsmönster för perfekt 1 i huvudsatser

ἀπποϋτε σωτῆ ἕλλοοϋ 'Gud valde/har valt dem.'

ἀισωτῆ ἕλλοοϋ 'Jag valde/har valt dem.'

ἀκσωτῆ ἕλλοοϋ 'Du (m.) valde/har valt dem.'

ἀσωτῆ ἕλλοοϋ eller **ἀρσωτῆ ἕλλοοϋ** eller **ἀρεσωτῆ ἕλλοοϋ** 'Du (f.) valde/har valt dem.'

ἀϑσωτῆ ἕλλοοϋ 'Han valde/har valt dem.'

ἀccσωτῆ ἕλλοοϋ 'Hon valde/har valt dem.'

ἀncσωτῆ ἕλλοοϋ 'Vi valde/har valt dem.'

ἀτετῆσωτῆ ἕλλοοϋ 'Ni valde/har valt dem.'

ἀϋσωτῆ ἕλλοοϋ 'De valde/har valt dem.'

Negationen av perfekt 1 konstrueras genom att basen **ἀ** byts ut mot basen **ἕπε** framför artikelfraser och egennamn och **ἕπ** framför personliga pronomen.

ἕπεπποϋτε σωτῆ ἕλλοοϋ 'Gud valde inte/har inte valt dem.'

ἕπεισωτῆ ἕλλοοϋ 'Jag valde inte/har inte valt dem.'

ἕπεκσωτῆ ἕλλοοϋ 'Du (m.) valde inte/har inte valt dem.'

ἕπεεσωτῆ ἕλλοοϋ eller **ἕπερσωτῆ ἕλλοοϋ** 'Du (f.) valde inte/har inte valt dem.'

ἕπεϑσωτῆ ἕλλοοϋ 'Han valde inte/har inte valt dem.'

ἕπεccσωτῆ ἕλλοοϋ 'Hon valde inte/har inte valt dem.'

ἕπεncσωτῆ ἕλλοοϋ 'Vi valde inte/har inte valt dem.'

ἕπετετῆσωτῆ ἕλλοοϋ 'Ni valde inte/har inte valt dem.'

ἕπεϋσωτῆ ἕλλοοϋ 'De valde inte/har inte valt dem.'

Komplexa nominalsatser

De nominalsatser som vi hittills har gått igenom har i grunden bestått av två komponenter, ett subjekt och ett predikat. Ett exempel på detta är **πσδζπε** 'han är läraren'. Strukturen består egentligen av 'läraren han'. Om vi istället vill lägga till en tredje komponent och exempelvis säga 'Moses är läraren' så lägger vi helt enkelt till en komponent 'Moses läraren han' **μωτςκς πσδζπε**. **πε** fungerar här på liknande sätt som **οτι** i existenskonstruktionerna, nämligen genom att skapa en förbindelse mellan subjekt och predikat som i översättningen oftast återges med svenskans 'är'. Negationen är som vanligt med **δπ**. **μωτςκς πσδζδπ πε** 'Moses är inte läraren', men även den något mindre vanliga varianten av negationen **π + δπ** förekommer.

Utifrån det som vi nu diskuterat förstår vi att det kan förekomma tillfällen då den första komponenten i konstruktionen inte överensstämmer i genus och eller numerus med predikatet. I **μωτςκς πτσοφια δπ τε** 'Moses är inte Visheten/Sofia' är ju 'Visheten' femininum på koptiska medan 'Moses' är maskulinum. Då finns det inga fasta regler för om konstruktionen ska sluta med **πε**, **τε** eller **νε**. Låt oss ta ett exempel:

ππουτε τβομ τε 'Gud är kraften'.

ππουτε τβομ πε 'Gud är kraften'.

I det första exemplet överensstämmer **τε** med predikatet. Det är det vanligaste fallet. I det andra fallet är det subjektet som styr vilket är mindre vanligt men långt ifrån ovanligt. Ovanligt men förekommande är det att **πε**, **τε** eller **νε** varken styrs av subjekt eller predikat.

Vi har hittills berört tredelade konstruktioner med ett inledande subjekt, följt av ett predikat + en kopula som knyter ihop dem. Där har vi haft subjektet först och därefter predikatet. Men vi har även tredelade nominalsatser där vi inte vet vad som är subjekt och vad som är predikat. Så är fallet då kopulan, sammanlänkningen, kommer mellan subjekt och predikat. **τσοφια τε τδμδδτ** kan översättas såväl med 'Visheten är min mor' som med 'min mor är Visheten'. Det som dock är klart är att negationen **δπ** läggs in före **πε**, **τε** eller **νε**.

Några grekiska konjunktioner

Som vi redan många gånger sett vimlar koptiskan av grekiska lånord. De följer ofta mycket bestämda regler för var i en sats de får förekomma. Vi börjar med två konjunktioner som i regel står som andra enhet i en sats. Dessa kallas 'postpositiva' konjunktioner.

τδρ = för. Det här slaget av 'för' syftar tillbaka på något som sagts tidigare. Ibland kallar man konjunktioner med sådan funktion för 'anatoriska' konjunktioner. Men som du känner till är kopplingen mellan subjekt och predikat mycket stark i nominalsatser i 1 och 2 person. Då får även den postpositiva konjunktionen flytta på sig. I de följande exemplen ser du i de två första hur den postpositiva konjunktionen försvarar sin plats, medan den knuffas undan i det tredje.

τδσωκε τδρ τε 'För hon är min syster'.

τμδδτ τδρ πιωδπκς δπ τε 'För hon är inte Johannes mamma'.

πτετςδζτδρ 'för du är lärarinnan'.

δε 'och/men'. Uttalas de. Koptiskans användning av bokstaven 'delta' är sparsam och förekommer mest i inlånade ord. Man får se upp så att man inte blandar ihop **α** (alfa) och **Δ** (delta). **πψαχε τβόλλ τε πετδγγελιον δε τλλε πε** Kan översättas på två sätt. Antingen med 'Ordet är kraften och evangeliet är sanningen', eller med 'Ordet är kraften men evangeliet är sanningen'. Här får vi tolka utifrån kontexten.

αλλα 'men/tvärtom/däremot'. **αλλα** är en 'adversativ' konjunktion. Det innebär att den uttrycker kontrast mellan det som kommer i det följande och det som föregått detta. När det gäller **δε** kan vi välja mellan det neutrala sammanfogande 'och' som standardöversättning och det adversativa 'men'. **αλλα** däremot måste dels komma först i sin sats och dels översättas adversativt med 'men', 'tvärtom', 'däremot' eller liknande.

απονηρωλλε αλλα οτιοτε πε 'Vi är människor men han är en gud/gudomlig'.

Självständiga personliga pronomen

När vi exempelvis skulle säga **απ̄οτψκρε** använde vi oss av ett personligt pronomen 'jag' i en form som smälte samman med det efterföljande ordet. Den formen är en så kallad osjälvständig form. Den kan aldrig stå ensam. Emellertid finns det även självständiga former som vi nu ska lära oss:

αποκ 'jag'.

π̄τοκ 'du' 2 pers. m.

π̄το 'du' 2 pers. f.

π̄τοϥ 'han'.

π̄τοϑ 'hon'.

αποπ 'vi'.

π̄τωτ̄π̄ 'ni'.

π̄τοοτ 'de'.

De självständiga pronomina i 1 och 2 pers. används ofta i så kallad 'utanförställning'. De ställs utanför konstruktionens kärna och ger emfas åt det som står i kärnan.

αποκ τδρ απ̄οτπρεϑττεροϑ απ̄ 'För jag, jag är inte en präst'.

π̄το δε π̄τετϑοφιδ 'Och du, du är Visheten'.

αλλα π̄τοϥ τλλε απ̄ πε 'men han, han är inte sanningen'.

Mina översättningar har varit mycket litterala. När ni översätter är det viktigt att man hittar en modell där man varsamt antyder emfasen utan att göra den lika skriande som jag gjort här. Ytterligare ett sätt som uttrycker emfas får vi om vi använder den självständiga formen 1 pers. sg. i kombination med en kopula. **αποκ πποττε πε** ger en smula mer emfas åt subjektet

än om vi hade skrivit **ⲁⲛⲓⲛⲓⲛⲟⲩⲧⲈ**. Lägg också märke till att vi i den här konstruktionen måste använda oss av **ⲛⲈ**, **ⲧⲈ** eller **ⲛⲈ** även om vi ju här har att göra med uttryck i 1 person. Kopula-konstruktionerna hör ju vanligtvis till 3 person.

Privativum

På svenska konstrueras negationer ofta genom att vi lägger till ett 'o' före ett substantiv. 'Kunskap' blir 'okunskap'. På koptiska uppnås detta genom att man lägger till **ⲁⲧ** före substantivet. **ⲘⲟⲩⲛⲈ** 'kunskap' blir **ⲁⲧⲘⲟⲩⲛⲈ** 'okunskap'. Om vi nu bygger vidare på kunskaperna om hur vi genom att länka samman två ord med ett **ⲛ** fick det senare ordet att fungera som en beskrivning av det föregående kan du nu göra följande konstruktion:

Det kraftfulla ordet **ⲛⲱⲁⲭⲈ ⲛⲖⲟⲘ**

Det kraftlösa ordet **ⲛⲱⲁⲭⲈ ⲛⲁⲧⲖⲟⲘ**

I ordlistan nöjer jag mig med att ange de positiva formerna och så får man själv lägga till prefixet **ⲁⲧ** för att skapa den negativa motsvarigheten.

Mer om adjektiv

Ord som 'faderlös', 'egyptier' och 'instruktör' formas på koptiska med hjälp av adjektiviska uttryck, några som vi redan lärt känna och ett som vi stiftar bekantskap med för första gången nu.

ⲁⲧ har vi lärt känna som ett negationsuttryck. I grunden betyder ordet något som liknar svenskans ändelse 'lös'. 'Fader' **ⲈⲐⲱⲧ**, 'faderlös' **ⲁⲧⲈⲐⲱⲧ**.

ⲛⲘ kan snarast översättas som 'person med relation till'. Vi har det i ord som 'människa från Egypten/egyptier' **ⲛⲘⲛⲕⲛⲘⲈⲈ** eller 'människa från jorden' **ⲛⲘⲛⲕⲁⲒ**.

ⲛⲈⲘ motsvarar snarast svenskans ändelse 'are' **ⲛⲈ ⲛⲟⲖⲈ** 'synda'. **ⲛⲈⲘⲛⲟⲖⲈ** 'syndare'. **ⲧⲁⲘⲘⲟ** 'meddela/undervisa/informera'. **ⲛⲈⲘⲧⲁⲘⲘⲟ** 'lärare/instruktör/instruktris'.

Samtliga dessa konstruktioner är genusneutrala och kräver artikel för att få genus.

Bestämningar

Det som jag här kallar bestämningar är resultatet av ett försök att översätta engelskans 'specifier'. Här behandlar vi följande sex bestämningsord:

ⲟⲩⲛⲛ = hur många/hur mycket.

ⲛⲐⲘⲘ = vem/vilken om personer.

ⲟⲩ = vad om saker.

ⲁⲱ = vilken, vad.

ⲉⲁⲉ = många.

ⲗⲁⲁⲧ = ingen, inget ingenting.

Bestämningarna kan med hjälp av ett $\bar{\pi}$ kopplas ihop med ett substantiv eller adjektiv. **ⲡⲓⲘ ⲡⲣⲱⲘⲉ** 'vilka män eller vilka personer. Substantivet **ⲣⲱⲘⲉ** får alltså inte heller någon artikel eftersom bestämningen själv innehåller artikeln. Men **ⲟⲩ**, **ⲁⲱ** och **ⲗⲁⲁⲧ** kan också kombineras med obestämd artikel. Utifrån detta är det logiskt att bestämningarna också kan fungera som artikelfraser eller pronomina. Vi har alltså möjlighet att konstruera nominalsatser med hjälp av dem. **ⲁⲡⲟⲡⲉⲁⲉ** 'vi är många', **ⲟⲩⲗⲁⲁⲧ ⲧⲁⲣ ⲡⲉ** 'för det är intet/ingenting'. Här är det värt att notera att en fråga som 'vilken mark?', (vi inför här ordet **ⲕⲁⲉ** för land/mark/jord), inte behöver ett **ⲡⲉ**. 'Vilket land?' blir **ⲁⲱ ⲡⲕⲁⲉ**. Svaret skulle kunna bli: **ⲡⲉⲧⲕⲁⲉ** 'deras land'. Om vi däremot vill fråga 'vilken man är det?' får vi använda oss av en nominalsats för att få med 'är det': **ⲡⲓⲘ ⲡⲣⲱⲘⲉ ⲡⲉ**. Svaret skulle kunna bli 'det är världens kung' **ⲡⲣⲟ ⲘⲓⲡⲕⲟⲥⲘⲉⲟⲥ ⲡⲉ**.

Abstraktionsbaser

Det koptiska ordet för kung är **ⲡⲣⲟ**. Genom att lägga till något som jag väljer att kalla för abstraktionsbas kan vi skapa ordet 'kungarrike'. Det går till så att vi som prefix, dvs. förled, lägger till **Ⲙⲓⲡⲧ** som är en feminin bas som används till abstrakta substantiv. Eftersom basen är feminin får vi då om vi vill säga 'kungariket' även lägga till den feminina bestämda artikeln: **ⲧⲘⲓⲡⲧⲡⲣⲟ**. Samma sätt att göra abstrakta substantiv på använder vi på adjektiv. **ⲡⲟⲃ** 'stor' blir **ⲧⲘⲓⲡⲧⲡⲟⲃ** 'storheten'. Abstraktionsmarkören fungerar alltså på liknande sätt som svenskans ändelse 'het' i 'storhet' eller 'dom' i 'gudom' **ⲧⲘⲓⲡⲧⲡⲟⲩⲧⲉ**. När vi kombinerar privativum med abstraktionsbasen kan vi konstruera uttryck som **ⲧⲘⲓⲡⲧⲁⲧⲟⲃⲘⲓ** 'kraftlösheten'. Det finns flera abstraktionsbaser på koptiska och vilken vi väljer beror på vad för sorts ord som ska abstraheras. I listan nedan finner du abstraktionsbaserna, deras genus och vilka slags ord som de abstraherar.

Lista över abstraktionsbaserna

- ⲙⲡⲧ**- f. Används brett och kan kombineras med såväl substantiv, **ⲧⲙⲡⲧⲣⲣⲟ** 'kungariket', adjektiv **ⲧⲙⲡⲧⲡⲟⲃ** 'storhet' som med bestämningar **ⲧⲙⲡⲧⲣⲙⲡⲕⲏⲙⲉ** 'koptiska' det egyptiska språket.
- ⲃⲓⲡ**- f. Används framför infinitiv och beskriver ett skeende **ⲧⲃⲓⲡⲟⲩⲱⲙ** 'ätandet', men kan även kombineras med verbala substantiv **ⲧⲃⲓⲡⲧⲁⲗⲉⲃⲓⲭ** 'handpåläggningen'/vigning.
- ⲙⲁⲡ**- m. Består av substantivet **ⲙⲁ** 'plats + prepositionen **ⲡ**: **ⲙⲁⲡⲱⲡⲉ** 'vistelseort'.
- ⲃⲱⲡ**- f. Kombinerar med namn på träd och frukter **ⲃⲱⲡⲉⲗⲟⲟⲗⲉ** 'druvvin'.
- Ⲓⲁⲙ**- m. Följs ibland av **ⲡ**. Kombinerar med namn på hantverksmaterial och formar då yrkesbeteckningar: **Ⲓⲁⲙⲱⲉ** 'snickare'.
- ⲉⲓⲉⲡ**- f. ingår i beteckningar för produkter av hantverksverksamhet: **ⲉⲓⲉⲡⲡⲟⲩⲃ** 'guldarbete', **ⲉⲓⲉⲡⲱⲉ** träarbete, men även **ⲉⲓⲉⲡⲱⲩⲧ** resultatet av handelsverksamhet.
- Ⲓⲟⲩⲉ**- eller **Ⲓⲟⲩⲟ**- m. Kombinerar med många slags substantiv för att beskriva myckenhet av något: **Ⲓⲟⲩⲉⲕⲁⲣⲡⲟⲥ** 'stor skörd' **ⲒⲟⲩⲉⲥⲒⲁⲓ** 'stor lärdom'.
- ⲱⲟⲩ**- m. Kombinerar med vissa verb och uttrycker värdighet. **ⲱⲟⲩⲙⲉⲣⲓⲧⲩ** 'han är värdig att älskas'. Negeras med **ⲧⲙ** exempelvis **ⲱⲟⲩⲧⲙⲙⲉⲣⲓⲧⲩ** 'han är inte värdig att älskas'.
- ⲟⲩⲡ** + **ⲡ**- m. Kombinerar med grundtal: **ⲡⲟⲩⲡ ⲱⲟⲩⲙⲡⲧ ⲡ ⲡⲕⲁⲒ** 'en tredjedel av jorden'.
- ⲕⲁⲡ**- m. Kombinerar med några verskamhetsuttryck: **ⲕⲁⲡⲡⲉⲑⲟⲟⲩ** 'någon som gör ont'.

koptisk-svensk styckeordlista

- ⲁ** Bas för perfekt 1.
- ⲁⲃⲣⲁⲒⲁⲙ** namn. Abraham.
- ⲁⲡⲟⲕ** pron. 'jag' självständig form. Används i nominalsatser.
- ⲁⲡⲟⲡ** Pron. 'vi' oftast självständig form. Används i nominalsatser.
- ⲁⲧ** läggs till början av ett ord för att ge det negativ betydelse som i svenskans 'kunskap' 'okunskap', privativum. I grunden ett adjektiviskt uttryck som på svenska skulle motsvara ändelsen 'lös'. Okunskap = 'kunskapslös', se 7, sidan 41.
- ⲁⲭⲡ**- **ⲁⲭⲡⲧ** _ prep. utom, förutom.
- ⲃⲱⲗⲗ** m. ilska, vrede. vb. vara arg på, vredgas + **ⲉ**.
- ⲁⲉ** konj. Postpositiv. Oftast 'och' men ibland med betydelsen 'men'.
- ⲉ**, **ⲉⲣⲟ** _ prep. Till, för, mot, i jämförelse med.
- ⲉⲃⲟⲗ** prep. ut, utåt, iväg. + **Ⲓⲡ ⲡⲒⲏⲧ** _ från, ut från, som ett resultat av. + **ⲭⲉ** kausalt, eftersom, för.

ει vb. komma. + **εβολ** komma ut ur.

ειλλε m. kunskap. vb. förstå, veta + **ε**.

εις 'Se!' Markerar emfas. Ungefär 'Läggmärke till ..'.

ερο _ prep. Se **ε**.

ετβε, ετβηκτ _ Prep. på grund av, angående, om, för att. **ετβε οτ** 'varför'. **ετβε παι** 'därför'.

ετβηκτ _ se **ετβε**.

ιπε + **π̄-/ελλο** _ m. bild, avbildlighet. Vb. likna.

ιτπ̄ M. Mark, Jorden. **ωδ πιτπ̄** 'ned'.

ιεροc M. region, område.

ελλο _ se **π̄**.

επ̄τ - f. Abstraktionsbas. Används brett och kan kombineras med såväl substantiv, **τεπ̄τρρο** 'kungariket', adjektiv **τεπ̄τποβ** 'storhet' som med bestämningar **τεπ̄τρεπ̄κηε** 'koptiska' det egyptiska språket, se 7 sidan 42.

ιοοτ M. vatten.

ιοτρ kv. **ιερ** Vb. binda + **π̄-/ελλο** _.

επ Negationsbas framför personliga subjekt i perfekt 1.

επε Negationsbas framför nomen i perfekt 1.

π̄- ελλο _ av, ut ur, från, relaterad till, även objektsmarkör då den inte översätts.

π̄- πα _ = till, för, åt.

πα _ se **π̄**.

πατ m. syn, vision. vb. se + **ε**.

π̄cα- π̄cω _ prep. efter, bakom.

π̄cω _ se **π̄cα**.

οτερκτε F. fot, ben.

οτωπζ kv. **οτοπζ** m. uppenbarelse. + **βολ** vb. Visa sig, framträda, uppenbara.

πλδπη f. Villfarelse. Vb. Fara villse.

πωτ M. flykt. Vb. springa fly. Följa efter **π̄cα**.

ραψε M. glädje. Vb. Glädja sig **π̄/ελλο**.

c Pron. 'hon' osjälvständig form. Används i durativa och ickedurativa satser, ej i nominalsatser.

σαλαμηνά namn på demiurggestalt.

σαλή f. röst.

σαβει m. skratt. vb. skratta, skratta åt σαβει πας.

τακο m. ruin. vb. utplåna förgöra.

βίχ f. hand.

βωψτ Kv. βωψτ Vb. Titta, se. + πας se på. + εβολ eller εβολ ρητ _ emotse förvänta sig, + ε mot, på.

övning 9

Översatt till svenska:

1. πετποβ χω ελεος παν χε.
2. αποκ πε ποττε.
3. επλαδτ αχπττ.
4. εις ατσαλη ει εβολ ρη τεπταττακο.
5. ασχω ελεος χε κειλε απ ελαδτ σαλαμηνά.
6. αηκοτς σαβει πασ.
7. απλαμη δε βωλκ εροχ.
8. ετβε παι ασπωτ πασ.
9. ατελοτρ ηπεβίχ.
10. αλλα εποτελοτρ ηπεποτερητε.
11. ετβε παι τβηλ.
12. ατεπταττακο βωψτ επιτπ ελεεροσ ηελοοτ.
13. απεσιπε οτωηγεβολ ρη εελοοτ.
14. αχοτωηγεβολ επεχεοοτ επεπειωτ αβραδαε.
15. ατω αππατ επεχραψε.

Svensk-koptisk styckeordlista

binda **ⲙⲟⲩⲣ** kv. **ⲙⲏⲣ** + **ⲡ̄/ⲙⲙⲟ** _.

därför Satsinledande: **ⲉⲧⲃⲉ ⲡⲁⲓ**.

fot/ben F. **ⲟⲩⲉⲣⲏⲧⲉ**

Förföljelse, förfölja M. **ⲡⲱⲧ ⲡ̄ⲥⲁ**.

förstå, veta m. **ⲉⲓⲙⲉ** + **ⲉ**.

hand F. **ⲃⲓⲭ**.

henne Ändelse **ⲥ** exempelvis **ⲉⲣⲟⲥ** 'till henne'.

mig Ändelse **ⲓ** exempelvis **ⲉⲣⲟⲓ** 'till mig'.

Samael Namn på demiurggestalt. **ⲥⲁⲙⲁⲗ**.

skratta **ⲥⲱⲃⲉ** + **ⲡ̄ⲥⲁ**-.

säga, tala, sjunga, berätta **ⲭⲱ**. Exempel: **ⲧⲭⲱ ⲙⲙⲟⲥ ⲡⲏⲧⲡ̄ ⲭⲉ** 'Jag säger det/talar till er:'.

varför frågeord. **ⲉⲧⲃⲉ ⲟⲩ**. Inleder satsen.

Villfarelse F. **ⲡⲗⲁⲡⲏ**.

vrede, vredgas, vara arg m. **ⲃⲱⲗⲪ** + **ⲉ**.

Övning 10

Översätt till koptiska:

1. Villfarelsen förföljde mig.
2. Den (Villfarelsen) är vred på henne.
3. Men hennes händer och fötter är inte bundna.
4. Jag sade: varför förstår du inget Samael?
5. Därför skrattade vi åt dig (m.).
6. De kommer att skratta åt mig!
7. Varför skrattar du (f.) åt oss?
8. Jag skrattar inte åt dem.
9. Vi skrattar åt er.
10. Därför blev ni arga/vreda på oss.

Kapitel 8

Alla/helt, Fortsättning på ickedurativa konstruktioner samt introduktion av förnominala och förpersonliga verb

Alla/allt hel/helt

Om vi på koptiska vill säga 'Vi vet' använder vi oss av en enkel presenskonstruktion **ⲧⲏⲥⲟⲟⲩⲛⲉ**. Men om vi vill säga 'vi alla vet' måste vi lägga till ett ord som modifierar 'vi', i det nyss angivna fallet är detta ord 'alla'. Ordet för alla/helhet är **ⲧⲏⲣ**. Det används alltså när vi uttrycker alla av en grupp: 'alla av oss'. Ordet 'alla' får en ändelse i samma person och numerus som det ord som det modifierar. Låt mig först beskriva konstruktionen på svenska överfört från koptiskan med dess på svenska klumpiga konstruktion 'Vi vet alla oss' **ⲧⲏⲥⲟⲟⲩⲛⲉ ⲧⲏⲣⲏ**. Om man vill lägga extra emfas på subjektet kan vi använda följande konstruktion **ⲁⲛⲟⲛ ⲧⲏⲣⲏ ⲧⲏⲥⲟⲟⲩⲛⲉ** 'vi alla av oss, vi vet'. Om vi istället vill säga 'ingen av alla dem vet' får vi anpassa ändelsen på **ⲧⲏⲣ** efter subjektet **ⲥⲉⲥⲟⲟⲩⲛⲉ ⲧⲏⲣⲟⲩ ⲁⲛ**. Den sistnämnda konstruktionen kan alternativt konstrueras med **ⲉⲛⲏⲁⲁⲩ**.

Ordet för 'hel/alla' kan också konstrueras som en artikelfras och göras till ett subjekt. 'Alltet/universum/världen/allting har kommit ur Fadern' **ⲁⲛⲧⲏⲣⲉ ⲉⲓ ⲉⲃⲟⲗ ⲓⲛⲉ ⲛⲉⲓⲱⲧ**. När vi gör **ⲧⲏⲣ** till en artikelfras måste vi även lägga till en ändelse som överensstämmer med artikeln. På svenska skulle konstruktionen ha blivit 'det hela av det har kommit ut ur Fadern'.

Nu har vi diskuterat konstruktioner av slaget 'alla av oss'.

Det vi nu övergår till att diskutera är sätt att uttrycka helhet utan att det är av karaktären 'av oss', 'av er'. Vi använder oss här av **ⲛⲓⲉ** som betyder 'alla/hela' och inte bör förväxlas med ett annat **ⲛⲓⲉ** som betyder 'vem/vilken'. Om vi vill säga 'alla träd' sätter vi först ordet för träd **ⲱⲏⲛ** följt av **ⲛⲓⲉ = ⲱⲏⲛ ⲛⲓⲉ** 'alla träd'. Som du ser använder man ingen artikel framför substantivet, i det här fallet 'träd'. Det ger en viss ambivalens i bruket av exempelvis konjunktioner. Ibland knyter man ihop uttryck som 'alla träd' och 'alla stenar' som om de hade nollartikel. Då använder man som du minns konjunktionen **ⲓ** men ibland används också konjunktionen **ⲉⲛ**. Vidare kan feminina substantiv när de följs av **ⲛⲓⲉ** behandlas som femininum singular, maskulinum singular eller plural.

Ickedurativa konstruktioner, fortsättning

Du har redan lärt dig en ickedurativ konstruktion, den så kallade perfekt 1. Nu kompletterar vi med ytterligare ryra.

Inte ännu

För att i förfluten tid uttrycka att något som förväntas ske ännu inte har inträffat använder man sig i koptiskan av en konjugation som jag i brist på bättre väljer att kalla 'ännu inte'. Eftersom själva konstruktionens natur är negerande har vi inte olika former för positiva och negativa satser. Den förnominala formen, alltså den som föregår ett egennamn eller en artikelfras är **ⲁⲛⲁⲧⲉ** och den som föregår personliga pronomina som 'hon' eller 'han' är **ⲁⲛⲁⲧ**. Låt oss exemplifiera:

ⲁⲛⲁⲧⲉⲛⲥⲱⲧⲏⲣ ⲉⲓ Frälsaren har inte kommit ännu.

ⲁⲛⲁⲧⲓ ⲉⲓ Han har inte kommit ännu.

Vi ser alltså att konstruktionen uttrycker ett tillstånd som liknar presens men det grundar sig på ett konstaterande av ett skeende som kan ses som ett fullbordat faktum, i vårt fall av frälsarens 'ickekommandet' även om denne förväntas komma i framtiden.

Så här konstrueras 'icke ännu':

ⲁⲛⲁⲧⲉⲛⲥⲱⲧⲏⲣ ⲉⲓ Frälsaren har inte kommit ännu.

ⲁⲛⲁⲧⲓ ⲉⲓ Jag har inte kommit ännu.

ⲁⲛⲁⲧⲕⲉ ⲉⲓ Du (m.) har inte kommit ännu.

ⲁⲛⲁⲧⲉ ⲉⲓ Du (f.) har inte kommit ännu.

ⲁⲛⲁⲧⲓ ⲉⲓ Han har inte kommit ännu.

ⲁⲛⲁⲧⲓ ⲉⲓ Hon har inte kommit ännu.

ⲁⲛⲁⲧⲏⲓ ⲉⲓ Vi har inte kommit ännu.

ⲁⲛⲁⲧⲉⲧⲏⲓ ⲉⲓ Ni har inte kommit ännu.

ⲁⲛⲁⲧⲟⲩ ⲉⲓ De har inte kommit ännu.

Optativ

Optativen har en mängd funktioner och nyanser som vi enbart ska beröra som hastigast här. I det följande kommer jag att återge sådant som brukar sägas om optativ i läroböcker i koptiska men i Nag Hammaditexterna används istället ofta en utveckling av den så kallade futurum 1. Vi återkommer till detta.

I huvudsatser uttrycker optativ något som med nödvändighet måste hända. Själva tidpunkten behöver inte som med futurum 1 vara närliggande men händelsen är dock säker ur talarens

perspektiv. En annan funktion är att man ofta använder optativ för att formulera regler som exempelvis de tio budorden. Den förnominala formen är **ερε-** i positiva utsagor och **ἴπε-** i negativa dito.

ερεπλαδος σωτη ἴσα ππουτε Folket ska lyda Gud.

ἴνεπλαδος σωτη ἴσω Folket ska inte lyda mig.

De positiva förpersonliga formerna är följande:

ειεσωτη ἴσα ππουτε Jag ska lyda Gud.

εκεσωτη ἴσα ππουτε Du (m.) ska lyda Gud.

ερεσωτη ἴσα ππουτε Du (f.) ska lyda Gud.

εγεςωτη ἴσα ππουτε Han ska lyda Gud.

εσεσωτη ἴσα ππουτε Hon ska lyda Gud.

επεςωτη ἴσα ππουτε Vi ska lyda Gud.

ετετηεσωτη ἴσα ππουτε Ni ska lyda Gud.

ετεςωτη ἴσα ππουτε De ska lyda Gud.

De negativa formerna är:

ἴνασωτη ἴσωκ Jag ska inte lyda dig.

ἴνεκσωτη ἴσωκ Du (m.) ska inte lyda dig.

ἴνεσωτη ἴσωκ Du f. ska inte lyda dig.

ἴνεγσωτη ἴσωκ Han ska inte lyda dig.

ἴνεσωτη ἴσωκ Hon ska inte lyda dig.

ἴνεπσωτη ἴσωκ Vi ska inte lyda dig.

ἴνετησωτη ἴσωκ Ni ska inte lyda dig.

ἴνετσωτη ἴσωκ De ska inte lyda dig.

Ytterligare en viktig användning av optativ är att den efter **χε** eller **χεκας** uttrycker avsikten med eller resultatet av en handling. **Διει χε ερεζωβ πιε χωκ εβολ** 'Jag har kommit för att allt/alla ting ska uppfyllas/fullkomnas. Se ordlistan för **η ωβ** och **χωκ**. De negativa formerna i optativ förändras något efter **χε** och **χεκας**.

χεκας επνεππουτε χωκ εβολ för att Gud inte ska fullborda.

χεκας επναχωκ εβολ för att jag inte ska fullborda.

κεκασ ενπεκχωκ εβολ för att du (m.) inte ska fullborda.

κεκασ ενπεχωκ εβολ för att du (f.) inte ska fullborda.

κεκασ ενπεγχωκ εβολ för att han inte ska fullborda.

κεκασ ενπεσχωκ εβολ för att hon inte ska fullborda.

κεκασ ενπεπχωκ εβολ för att vi inte ska fullborda.

κεκασ ενπετπχωκ εβολ för att ni inte ska fullborda.

κεκασ ενπετχωκ εβολ för att de inte ska fullborda.

Jussiv

I många gnostiska texter förekommer scener där demiurgen och dennes medhjälpare kommer överens om att 'skapa människor till sin avbild' eller om att hindra dessa från att nå kunskapen. Då säger de 'låt oss skapa' eller liknande. Sådana 'låt oss'-satser uttrycks genom något som man i koptisk grammatik ofta kallar 'jussiv'. Jussiv används i 1 och 3 person singular och plural. För andra person används imperativ. Här följer böjningsmönstret för jussiv:

εερεππογτε σωτε Må Gud höra...

εερισωτε Låt mig/må jag höra...

εερεγσωτε 'Låt honom/må han höra...

εερεσσωτε Låt henne/må hon höra...

εερπσωτε Låt oss/må vi höra...

εερογσωτε Låt dem/må de höra...

Negativa uttryck i jussiv böjs som följer:

εεπρτρεππογτε σωτε Må Gud inte höra...

εεπρτρασωτε Jag må inte höra...

εεπρτρεγσωτε Han må inte höra...

εεπρτρεσσωτε Hon må inte höra...

εεπρτρεπσωτε Vi må inte höra...

εεπρτρεγσωτε De må inte inte...

Imperativ

Jussiv är liksom imperativ en slags uppmaning. Imperativen använder man i 2 person singular och plural eller då person och numerus är oklara. Imperativet 'lyssna!' inbegriper sannolikt såväl den talande som de tilltalade men imperativet är ett mer direkt tilltal än jussivens 'låt oss lyssna'. I normala fall använder man helt enkelt verbets imperativ för att konstruera positiva imperativer: **ωτῶ** 'Lyssna!' fungerar som imperativ såväl i singular som plural. För att negeta uppmaningen lägger vi till **μὴ** framför verbet. **μὴ ἰσῶ** 'Lyssna inte!' fungerar som uppmaning i såväl singular som plural. Lägga märke till släktskapet mellan negativ jussiv och negativ imperativ. Initialbokstäverna är ju desamma. Ett tiotal verb har särskilda imperativformer och där måste man konsultera ordlistan.

Förnominala och förpersonliga verbformer

Liksom prepositioner har olika form beroende på om de knyts till ett personligt suffix eller ej så har även verb olika former beroende på hur deras objekt konstrueras. Om vi använder verbets absoluta form, dvs. den självständiga form som man slår på i ett lexikon, får det sitt objekt genom att man markerar objektet med en preposition, exempelvis **π** följt av ett nomen **ἀφῶλ μὴ ἐφῶλ** 'Han befriade sitt folk', eller genom att knyta ett personligt suffix till prepositionen **ἀφῶλ μὴ ἐφῶ** 'Han befriade det'. Så har vi den form som används när ett nomen, en artikelfras eller ett egennamn, knyts direkt till verbet utan förmedlande preposition: **ἀφῶλ μὴ ἐφῶ** 'Han befriade sitt folk'. Vi ser här att verbet förändrats en del i sin 'förnominala' form. Den förpersonliga formen för 'befria' är **βῶλ** och vi får då **ἀφῶλ μὴ ἐφῶ** 'Han befriade det'. Generellt kan man säga att samma regler för hur man lägger till personliga suffix gäller för när de knyts till verb som när de knyts till prepositioner (se 33. Emellertid finns det verb som slutar på andra bokstäver än några prepositioner och därför diskuterar vi dessa fall nedan. Det bör dock understrykas att det finns många oregelbundenheter i hur infinitiven förändras i de förnominala och förpersonliga stadierna. Reglerna som följer gäller alltså bara hur ändelserna knyts till verbets förpersonliga form, inte hur den förpersonliga formen härleds ur infinitivets absoluta form för här finns det alltför många oregelbundenheter. Lexikon måste konsulteras för att man ska kunna veta hur verbets olika former ser ut.

För personliga former som slutar på **β**, **λ**, **μ**, **π** eller **ρ**

ἀφῶλ μὴ ἐφῶ 'Hon befriade mig'.

ἀφῶλ μὴ ἐφῶ Hon befriade dig (m).

ἀφῶλ μὴ ἐφῶ Hon befriade dig (f).

ἀφῶλ μὴ ἐφῶ Hon befriade honom.

ἀφῶλ μὴ ἐφῶ Hon befriade henne.

ἀφῶλ μὴ ἐφῶ eller **ἀφῶλ μὴ ἐφῶ** Hon befriade oss.

ἀφῶλ μὴ ἐφῶ Hon befriade er.

ἀφῶλ μὴ ἐφῶ Hon befriade dem.

Förpersonliga slut på andra konsonanter

ⲁⲩⲟⲡⲧ̄ eller ⲁⲩⲟⲡⲧ De gömde mig.

ⲁⲩⲟⲡⲬ De gömde dig (m).

ⲁⲩⲟⲡⲎ De gömde dig f..

ⲁⲩⲟⲡⲩ̄ eller ⲁⲩⲟⲡⲩ De gömde honom.

ⲁⲩⲟⲡⲪ̄ eller ⲁⲩⲟⲡⲪ De gömde henne.

ⲁⲩⲟⲡⲠ̄ De gömde oss.

ⲁⲩⲟⲡⲧⲏⲩⲧ̄ De gömde er.

ⲁⲩⲟⲡⲟⲩ De gömde dem.

Infinitiv av typen XI Som redan nämnts finns det en hel del oregelbundenheter i de förnominala- och förpersonliga verbformerna. Här anges mönstret för några vanliga verb som består av en konsonant + en vokal.

XI TA/få/mottaga. Absolut form.

ΔΥΧΙ **ΞΠΕΥΛΔΟC** Han fick sitt folk.

ΔΥΧΙΠΕΥΛΔΟC han mottog sitt folk.

ΔΥΧΙΤ Han mottog mig.

ΔΥΧΙΤΚ Han mottog dig m..

ΔΥΧΙΤΕ Han mottog dig f..

ΔΥΧΙΤΦ Han mottog honom.

ΔΥΧΙΤΣ Han mottog henne.

ΔΥΧΙΤΠ Han mottog oss.

ΔΥΧΙΤΗΥΤΠ Han mottog er.

ΔΥΧΙΤΟΥ Han mottog dem.

Samma mönster gäller för **XI, YI** 'lyfta/resa upp' och för **YI** 'mäta'. Men **†** 'ge' avviker. Observera att **†** hör till gruppen konsonant + vokal trots att ordet i strikt mening bara består av en bokstav.

ΔΥ† **ΞΞΞΟC ΠΔΠ** Han gav det till oss.

ΔΥ†ΤΕΥΞΞΠΤΡΡΟ ΠΔΠ Han gav sitt kungarike till oss.

ΔΥΤΔΔΤ ΠΔΥ Han gav mig till dem.

ΔΥΤΔΔΚ ΠΔΥ Han gav dig m. till dem.

ΔΥΤΔΔΤΕ ΠΔΥ Han gav dig f. till dem.

ΔΥΤΔΔΥ ΠΔΥ Han gav honom till dem.

ΔΥΤΔΔC ΠΔΥ Han gav henne till dem.

ΔΥΤΔΔΠ ΠΔΥ Han gav oss till dem.

ΔΥ†ΤΗΥΤΠ ΠΔΥ Han gav mig till dem.

ΔΥΤΔΔΥ ΠΔΥ Han gav dem till dem.

Ytterligare några verb som i sin grundform består av konsonant + vokal är vanliga. I tur och ordning ger jag den absoluta- den förnominala och den förpersonliga formen. Detta blir också ordningen som ges i ordlistan, men där lägger jag till den kvalitativa formen efteråt.

CW CE COO dricka.

κω κ& κ&& sätta/lägga/placera.

ειω ει& ει&& Tvätta.

χω χε χoo tala/säga.

εε εεεε εεεετ Älska.

Verb på två eller tre bokstäver som slutar på konsonant och vars näst sista bokstav är omega

κωτ κετ κοτ Bygga.

χωκ χεκ χοκ Fullborda.

ζωπ ζεπ ζοπ Gömma/dölja.

ωπ επ οπ räkna/värdera.

Verb med diftongen οτ

εοτρ εερ εορ Binda.

οτωυ οτευ οτωυ åstunda, vilja ha/önska/älska.

εοτζεεζεεζ Fylla.

Jernstedts regel

Det finns mycket viktiga regler för när man får knyta ett direkt objekt till verbet och när man måste låta verbet behålla sin absoluta form. Dessa regler innefattas i den så kallade 'Jernstedts regel'. Verb som inte har några förnominala eller förpersonliga former berörs inte av denna.

- 1. Nollartikelfraser måste alltid knytas direkt till verbets förnominala form.
- 2. I övriga fall måste man i durativa konstruktioner använda sig av verbets absoluta form och objektet markeras med hjälp av **π** eller **ἐπειο**.
- 3. I detta sammanhang räknas infinitiv som följer på futurum med **παι** som ickedurativa.
- 4. Ett undantag utgörs också av verbet **ορωυ** som alltid kräver att objektet knyts direkt till verbets förnominala eller förpersonliga former.

Ändelsekonjugationen

I det här avsnittet diskuterar vi en grupp av verbliknande ord som bara förekommer i bunden form och som böjs efter person genom att en ändelse läggs till ordet. Ändelsen utgör det verbliknande uttryckets subjekt. Bland de uttryck som ingår i denna grupp är de i följande tre kategorier särskilt viktiga, de som inleds med **παι** eller **πε**, de som inleds med **οἷτε** och de som inleds med **πεχε**.

παιποτ-/_ bra/god, bildar med hjälp av suffix uttryck som 'det är gott', 'hon är god' etc.

παιποτπεπποττε Vår Gud är god.

παιποτς hon/det är gott.

παιποτκ αι Du är inte god.

Ytterligare sex ord ingår i denna grupp:

παιαι- **παιαιαι** _ är stor.

παιψε- **παιψω** _ vara många/mycket/rik.

παιζλωβ _ är behaglig.

πεεβωω _ är intelligent.

πεεε- **πεεω** _ är vacker'.

πεεω _ är ful.

οἷτε- (**εἷτε**-), **οἷται** _ (**εἷται** _) att ha och **μῆτε**- **μῆται** _ att inte ha konstrueras också med subjektet som ändelse. Mönstret för nomen respektive för personliga pronomen som subjekt blir följande:

οἷτεπερωμμε Mannen har.

οὐπ̄τακ Du (m.) har.

οὐπ̄τε Du (f.) har.

οὐπ̄ταϿ Han har.

οὐπ̄ταϸ Hon har.

οὐπ̄ταν Vi har.

οὐπ̄τητ̄π̄ Ni har.

οὐπ̄ταϿ De har.

När det här slaget av konstruktion åtföljs av ett objekt blir reglerna för hur detta sker relativt komplicerade och vi går inte in på dem på denna nivå. Konstruktioner av den här arten åtföljs ofta av adverbet **ἐκεῖ** 'där', men i nuläget vet man inte vad för funktion detta adverb har. Man avstår därför från att ge det något översättningsvärde.

πεχε- och **πεχα_** används enbart i förfluten tid och översätts med 'sade'. Vad som sägs inleds med **χε**. Till denna verbliknande konstruktion saknas negation.

Övning 11

Översätt från koptiska till svenska. Från och med nu hänvisar jag til ordlistan som återfinns på sidan ??.

1. σεεοϣρ̄ π̄ναβίχ̄ ἀλλὰ ἐπατοτερ̄παδοτερ̄ητε ετβε παῑ τ̄ναβηλ̄.
2. ατβολ̄π̄ ἀλλὰ πποϣτε̄ παβωλ̄ π̄πεπροφητης̄ τηροϣ.
3. σωτ̄ε̄ εροι.
4. ιησοϣ̄ς πεχαϿ χε̄ ἀεηη̄ τ̄χω̄ ἐεεος̄ ηητ̄π̄ χε̄ τ̄οταϣτητ̄π̄.
5. ἀεηειτ̄π̄ εαρ̄π̄ζοπ̄.
6. ἀκεπεεοοϣ̄ τηρ̄ϣ̄!
7. π̄πεκζωτ̄β̄!
8. ατω̄ ἀπαρχων̄ χῑ π̄οϣτεεβοτ̄λιον̄ πεχατ̄ χε̄.
9. ἀεηειτ̄π̄ εαρ̄π̄ταεειο̄ π̄οτρωεε̄ π̄οϣχοϣ̄ εβολ̄ ζε̄ πκαζ̄.
10. ατω̄ ασαεεανλ̄ πιχε̄ εζοϣη̄ ζε̄ πεϿζο.
11. ατω̄ απρωεε̄ ψωπε̄ ε̄ψυχικος̄ ζιχ̄}εε̄ πκαζ̄π̄ζαζ̄}ηζοοϣ̄.
12. αςψωπε̄ ζε̄ ποτωψ̄ ε̄πειωτ̄ ε̄πητηρ̄ϣ̄.
13. ε̄π̄π̄σᾱ παῑ αππ̄νᾱ πατ̄ ε̄ πρωεε̄ π̄ψυχικος̄ ζιχ̄ε̄ πκαζ̄.
14. ατω̄ αππ̄νᾱ εῑ εβολ̄ ζε̄ πκαζ̄π̄αδαεεαπ̄τιηη̄.
15. αϿεῑ επιτ̄π̄ αϿοϣωζ̄π̄ζητ̄ϣ̄ επρωεε̄.

Övning 12

Jag hänvisar till den svensk-koptiska ordlistan på sidan ?? . Översätt till koptiska.

1. Varför kom anden till jorden/marken?
2. Det hände genom Faderns vilja.
3. Anden har ännu inte blåst in i hans ansikte.
4. Jag befriar honom. (observera Jernstedts lag.)
5. Jag befriade oss. (Använd osjälvständig form av verbet.)
6. Kom! Låt oss bygga vårt hus.
7. Vi har byggt alla hus.
8. Mitt hus är ännu inte byggt.
9. Vi kommer att bygga det.
10. Därefter kommer vi att vistas i det.

Kapitel 9

Konjunktiv, konvertrar

Konjunktiv

Den koptiska konjunktiven uttrycker ett nära samband med den föregående satsen. Den har inget självständigt tempus utan följer tempus i den överordnade satsen. Ofta översätts kopplingen mellan satserna med 'och'. Men den kombineras också gärna med exempelvis ett imperativ 'Kom! (imperativ) Låt oss skapa en människa av jordens lera' (konjunktiv). Konjunktiv negeras med **ⲧⲁ** som placeras före subjektet när detta består av ett nomen och efter subjektet när detta utgörs av ett personligt pronomen. Se exemplen nedan:

ⲁⲛⲛⲟⲩⲧⲉ ⲟⲩⲱⲛⲉⲃⲟⲗ ⲛⲧⲉⲛⲛⲟⲩⲧⲉⲃⲱⲗ ⲉⲙⲙⲟⲛ Gud uppenbarade sig och befriade oss.

ⲉⲛⲉⲣⲟⲩⲱⲛⲉⲃⲟⲗ ⲛⲧⲉⲧⲉⲛⲛⲟⲩⲧⲉ ⲃⲱⲗ ⲉⲙⲙⲟⲛ Han uppenbarade sig inte och Gud befriade oss inte.

ⲉⲛⲉⲣⲟⲩⲱⲛⲉⲃⲟⲗ ⲛⲥⲧⲉⲃⲱⲗ ⲉⲙⲙⲟⲛ Hon uppenbarade sig inte och befriade oss inte.

I konjunktiv konstrueras subjekt med personligt pronomen som följer:

ⲛⲧⲁ eller **ⲧⲁ** 1 pers. sg.

ⲛⲧ eller **ⲛⲕ** 2 pers. sg. m.

ⲛⲧⲉ 2 pers. sg. f.

ⲛⲛ 3 pers. sg. m.

ⲛⲥ 3 pers. sg. f.

ⲛⲧⲛ 1 pers. pl.

ⲛⲧⲉⲧⲛ 2 pers. pl.

ⲛⲥⲉ 3 pers. pl.

Konvertrar

De meningsbyggnader som vi hittills har gått igenom har varit huvudsatser som inte i sig indikerar någon särskild relation till den omgivande texten. Det vi nu övergår till att studera är något mycket centralt i koptiskan, konvertrar, på engelska converters. Dessa uttrycker alla en särskild emfas eller ett perspektiv och eller temposkifte jämfört med huvudberättelsen. Detta kan verka svårbegripligt till en början men genom konkreta exempel kommer det bli tydligt för dig. I koptiskan räknar vi med fyra konvertrar: preteritum, circumstantialis, relativ samt emfatisk.

Preteritum

Preteritum är ett begrepp som många som studerar moderna språk har hört men som lätt kan missuppfattas. På koptiska har preteritum funktionen att perspektivet skiftar från huvudberättelsens fokus, tempo och tidsform. Vi får veta något om bakgrunden till det som uttrycks i huvudberättelsen. Bakgrundsscenario har karaktären av en durativ framställning och preteritum hör mycket riktigt också till den durativa gruppen. Några exempel på svenska kan vara till hjälp. I den valentinianskt gnostiska texten *Sanningens evangelium* är ett centralt problem att kollektivet av potentiellt upplysta andliga varelser kan vara i Fadern som omsluter allting men ändå vara utanför honom. Sannolikt ligger lösningen i att utanförskapet i grunden är en vanföreställning. Kollektivet av de andliga kallas för Alltet. Det börjar söka efter Fadern och detta sökande formuleras i perfekt 1 som ju är den vanligaste berättande formen. Men så vill författaren göra klart att Alltet trots att det söker efter Fadern ändå var inne i honom. Detta påpekande uttrycks i preteritum. I det följande exemplet uttrycks det som är kursiverat i preteritum och det ickekursiverade återger perfekt 1: 'Eftersom Alltet började söka efter den som det kommit ur, *Alltet var emellertid i den outgrundlige ofattbare, han som övergår var tanke*, uppstod rädsla och oro och oron förtätades till en dimma så att ingen kunde se, därför blev Villfarelsen mäktig.' Denna översättning av Sanningens evangelium visar hur vi genom skiftet mellan perfekt 1 till preteritum och sedan tillbaka till perfekt 1 får en text där intensiteten i berättelsen ökar. Trots att vi väntar på vad som ska följa efter det inledande 'eftersom ...' får vi en kommentar i preteritum som gör att tempot sänks och också gör att tempot höjs när vi närmar oss klimax i berättelsen. Det långsammare reflekterande draget har jag försökt att återge genom 'emellertid' som inte står i texten men vars funktion jag menar motsvaras av användningen av preteritum i detta fall.

Som du förstår har vi alltså ett rätt stort mått av tolkningsutrymme då vi återger konvertrar. Att koptiskans preteritum är en konverter snarare än ett tempus är något som ofta förbisetts i läroböcker i koptiska. Men även om vi numera är medvetna om sakernas läge måste man vara varsam med emfasen. Ofta fungerar preteritum mycket likt ett svenskt preteritum och vi behöver inte tillfoga ett 'emellertid', 'ändå' eller 'trots allt'. Här får översättaren använda sin känsla för skiftningarna i den specifika texten. Själv lägger jag sannolikt större vikt vid skiftningarna i berättelseflödet än merparten översättare gör.

Låt oss nu se hur preteritum bildas.

Böjningsmönster för preteritum

Generellt känner man igen preteritum på att man innan en artikelfras eller ett namn har ett **ⲛⲉⲡⲉ** och ett **ⲛⲉ** före ett personligt pronomen. Låt oss exemplifiera med konverteringen av

presens till preteritum:

περεππουτε βωλ Gud befriade/Gud var i färd med att befria

πειβωλ

πεκβωλ

περεβωλ

πεγβωλ

πεεβωλ

πεπβωλ

πετετπβωλ

πετβωλ

Preteritum är en konverter som kan läggas till de durativa konstruktionerna. Nedan följer exempel på hur detta går till:

†βωλ πειβωλ

†βηλ Δπ πειβηλ Δπ

†Ϸεπεικηι πειϷεπεικηι

†πΔβωλ πειπΔβωλ

εεπποτρωεε εεεΔτ πεεεπποτρωεε εεεΔτ

Om du vet hur den durativa konstruktion som du vill konvertera till preteritum ser ut kan du enkelt utföra konverteringen enligt följande regel:

Lägg till **περε** innan artikelfraser, egennamn och självständiga pronomina. När subjektets utgörs av ett personligt osjälvständigt pronomina som exempelvis **† κ τε** tar du först bort det och lägger till **πε** samt relevant preteritumpronomen enligt mönstret ovan. Ett undantag utgörs av existentialkonstruktioner med **οτπ** eller negationen **εεπ**. Där lägger du helt enkelt till **περε** i början av konstruktionen. I övrigt negeras durativa preteritikonstruktioner med **Δπ**.

Preteritiformen av futurum 1 uttrycker ett hypotetiskt tillstånd eller en önskan: **πειπΔβηλ** 'Om jag skulle varit befriad'.

För alla andra former som inte är durativa gäller att man helt enkelt lägger till konvertern **περε** eller **πε** i början av konstruktionen. Jag ger ytterligare några exempel:

ππουτε Δπ πε περεππουτε Δπ πε Han är inte Gud. Han var inte Gud.

εεπεπλΔοε εεππουτε βωλ εεεοπ περεεεπεπλΔοε εεππουτε βωλ εεεοπ
Guds folk befriade oss inte. Guds folk hade inte befriat oss.

Διωτεε ε ππουτε πεΔιωτεε ε ππουτε Jag hörde Gud. Jag hade hört Gud.

Circumstantialis

Den andra konvertern är den så kallade circumstantiella. Även denna hör till den durativa gruppen. Till skillnad från preteritum kan en circumstantiell sats inte utgöra en huvudsats. Circumstantialis uttrycker de omständigheter under vilka det som sägs i den överordnade satsen sker. Exakt vilken sorts omständigheter som det är fråga om är ofta oklart och man måste använda textsammanhanget för att förstå det. Circumstantiella satser översätts ofta med 'när', 'om', 'trots allt' eller 'eftersom'. Nedan anger jag hur circumstantialis böjs framför artikelfras eller egennamn respektive vid bruk av osjälvständiga personliga pronomina.

ερεπποϋτε βωλ ε̅πεϿλΔοc När/eftersom/även om etc Gud befriar sitt folk.

ειβωλ ε̅πεϿλΔοc När/eftersom/även om etc jag befriar hans folk.

εκβωλ ε̅πεϿλΔοc När/eftersom/även om etc du (m.) befriar hans folk.

ερεβωλ ε̅πεϿλΔοc När/eftersom/även om etc du (f.) befriar hans folk.

εϿβωλ ε̅πεϿλΔοc När/eftersom/även om etc han befriar sitt folk.

εcβωλ ε̅πεϿλΔοc När/eftersom/även om etc hon befriar hans folk.

επβωλ ε̅πεϿλΔοc När/eftersom/även om etc vi befriar hans folk.

ετετῖβωλ ε̅πεϿλΔοc När/eftersom/även om etc ni befriar hans folk.

εϣβωλ ε̅πεϿλΔοc När/eftersom/även om etc de befriar hans folk.

Du lägger säkert märke till likheten med preteritum. Enbart ett initialt **π** skiljer dem åt. Men tillskillnad från preteritum kan inte circumstantialis bilda självständiga satser. En circumstantialisats relaterar alltså alltid till en överordnad sats. Låt oss nu gå in på hur detta går till.

Circumstantialis adverbiella funktion

ερεπποϋτε βωλ ε̅πεϿλΔοc τῖραϣε Ϸῖοϣποβῖραϣε εεΔτε Eftersom/när etc Gud befriar sitt folk glädjer vi oss storligen.

Circumstantialis tempus härleds från den överordnade satsen. Här har vi presens och då blir circumstantialkonstruktionen också en presens. Circumstantialisatsen skulle lika gärna kunnat stå efter den överordnade satsen som före den. Låt oss nu se hur översättningen förändras när vi byter tempuspå huvudsatsen:

εϿβωλ ε̅πεϿλΔοc Δπραϣε Ϸῖοϣποβῖραϣε εεΔτε Då/eftersom etc han befriade sitt folk glädde vi oss storligen. Att circumstantialisatsen ska översättas med dåtid syns alltså inte av dess egen form utan enbart av huvudsatsens tempus.

εΔϿβωλ ε̅πεϿλΔοc Δπραϣε Ϸῖοϣποβῖραϣε εεΔτε När han hade befriat sitt folk glädde vi oss storligen. Här ser du hur circumstantialkonstruktionen har hängt på en perfekt 1. Circumstantialis av en perfekt 1 brukar då signalera att denna sats ska förstås som något som ägtrum tidigare än den överordnade perfekt 1-satsen. Emellertid kan en perfekt 1 som gjorts till en circumstantialis någon gång markera nästa steg i en händelsekedja i perfekt 1. Denna användning kallas 'sekventiell' och är oftare uttryckt på andra sätt än genom circumstantiella

perfekt 1-konstruktioner. Här får man ta kontexten till hjälp för att se vad som rimligtvis borde föregått vad.

εφραδωλ ἄπεφλαδωκ ἀπραψε ρ̄πρωποβ̄ π̄ραψε ελλδτε Då han stod i begrepp att befria sitt folk gladde vi oss storligen. Här ser vi hur futurum 1 som ju indikerar ett nära förestående skeende relateras till huvudsatsens tempus och blir ett futurum i förfluten tid.

Circumstantialis komplementära funktion

Circumstantialis används också för att komplettera verb med betydelsen 'upphöra med', 'fortsätta att' etc. Ett exempel på en sådan användning är: **δτλο ετελλοωψε π̄ελλδγ** De upphörde att vandra tillsammans med honom. Men circumstantialisatsen kan också komplettera ett objekt. Det är då fråga om uttryck som 'finna henne uthungrad' 'lämna honom vid liv' etc. **δγκδδγ εγοπρ** 'Han lämnade honom vid liv (i levande tillstånd/varande levande).' Som du ser av dessa exempel måste subjektet i circumstantialisatsen överensstämma i numerus och genus med subjektet eller objektet som circumstantialisatsen kompletterar.

Relativsatser

Den relativa konvertern får sin durativitet eller ickedurativitet beroende på om den konverterar en durativ eller ickedurativ sats. Koptiskan konstruerar relativsatser på ett annat sätt än det som man använder i svenskan. Det ord som relativsatsen modifierar upprepas i koptiska ofta i relativsatsen medan detta inte sker på svenska. Exempelvis blir 'Kungen som befriade sitt folk' med koptisk struktur i svensk översättning 'Kungen relativkonverter han som befriade sitt folk.' När vi översätter en sådan mening från koptiska bör vi inte ta med ordet 'han' på svenska. Meningen 'Huset som hon byggde' blir på koptiska 'Huset konverter hon byggde det.' För att konstruera en relativ positiv utsaga i förfluten tid använder man på koptiska konvertern **επτ**.

π̄ρω επτδγδωλ ἄπεφλαδωκ 'Kungen konverter han befriade sitt folk.' 'Kungen som befriade sitt folk.' Här upprepar koptiskansubjektet eftersom det är det som modifieras i relativsatsen. Om vi istället konstruerar en mening där ordet som relativsatsen modifierar är relativsatsens objekt och då vi har ett annat subjekt i relativsatsen kan vi få följande konstruktion:

πλδωκ επτδπ̄ρω δωλ ἄελλωγ 'Folket konverter kungen befriade det.' 'Folket som kungen befriade.' Konvertern **επτ** har en mycket vanlig variant i formen **πτ**. Konvertern läggs alltså in framför den sorts konstruktion som den ska konvertera till relativsats. I de ovan angivna fallen är det alltså fråga om perfekt 1. När en perfekt 1 ska negeras används följaktligen den vanliga negationen **ἄπ** men med en annan konverter som används i många satsbyggnader som inte är perfekt 1 positiv **ετε**.

π̄ρω ετεἄπδωλ ἄπεφλαδωκ Kungen som inte befriade sitt folk.

πλδωκ ετεἄπδτδωλ ἄελλωγ Folket som han inte hade befriat ännu.

I durativa konstruktioner används istället konvertern **ετερε** i förnominal ställning, alltså framför exempelvis artikelfraser och namn, samt **ετ** i förpersonlig ställning, dvs. framför osjälvständiga personliga pronomina.

π̄ρω ετερεπλδωκ δωλ ἄελλωγ Kungen som folket befriar.

π̄ρω ετδωλ ἄελλωγ Kungen som jag befriar.

πῤρο ετῤβωλ ἄλλοϣ Kungen som du (m.) befriar.

ετῤε Som du (f.).

ετῤ Som han.

ετῤ Som hon.

ετῤ Som vi.

ετετῤ Som ni.

ετοϣ Som de.

Det är i allmänhet rätt enkelt att känna igen relativsatser. Emellertid kan circumstantialsatser också fungera som relativsatser i vissa konstruktioner och det är då viktigt att känna igen dessa fall.

I de exempel som vi hittills gått igenom har det överordnade ordet, dvs. ordet som står före relativsatsen och som relativsatsen modifierar stått i bestämd form, dvs. haft bestämd artikel. Då används relativkonverter. Men om vi istället hade haft ett överordnat ord i obestämd form, dvs. med obestämd eller nollartikel, hade vi istället fått använda circumstantialis med samma funktion som relativkonverter.

πῤρο πταϣβωλ ἄπεϣλδοϣ Kungen som befriade sitt folk. (Läggmärke till den alternativa formen av konvertern i perfekt 1.)

οϣῤρο εαϣβωλ ἄπεϣλδοϣ En kung som befriade sitt folk.

Om det överordnade ordet är ett uttryck som i bestämd form uttrycker en tid, 'dagen' eller sättet för något kan man välja mellan circumstantial och relativkonstruktion. Likaså har man valmöjligheten då det överordnade ordet är en bestämning såsom 'många av dem som' etc. Detta är överkurs och inget som jag kräver att du ska kunna aktivt på grundnivå.

I positiva satser i tredje person singular och plural presens utelämnas subjektet i relativsatsen om detta är detsamma som huvudordet. Den koptiska konstruktionen borde i sådana fall varit 'Mannen konverter han befriar sitt folk,' men blir istället 'Mannen konverter befriar sitt folk.'

πρωλλε ετβωλ ἄπεϣλδοϣ.

τϣγλλε ετβωλ ἄπεϣλδοϣ.

πδποϣτολοϣ ετβωλ ἄπεϣλδοϣ.

En viktig form av relativsatser utan upprepat subjekt är den som konstrueras med hjälp av adverbet 'där' **λλλλδϣ**. I enlighet med att subjektet inte upprepas i tredje person i durativa konstruktioner med **ετ** får vi uttryck som **ππολιϣ ετἄλλδϣ** staden konverter (den) där. Denna konstruktion används som avlägtset demonstrativt pronomen 'den där'. Exemplet ska alltså översättas med 'Den där staden.'

En annan användning av liknande slag utgörs av relativsatsens förmåga att forma attributiva uttryck, dvs. uttryck som uttrycker en egenskap som huvudordet har. Här används kvalitatis av **ϣωπε**. Till exempel: **πδ ετϣοοπ** betyder alltså 'Den som är/existerar.'

Istället för att separera det överordnade ordet från konvertern används i koptiskan ofta en samansmält konstruktion där det överordnade ordet återges genom en bestämd artikel:

ΠΕΠΤΑΦΩΛ ΞΠΕΦΛΔΟC Han/den som befriade sitt folk.

ΤΕΤΦΩΛ ΞΠΕCΛΔΟC Hon/den som befriar sitt folk.

I den sortens konstruktioner får futurum med **ΠΔ** ofta en generaliserande funktion:

ΠΕΤΠΔΦΩΛ ΞΠΕΦΛΔΟC Den som/var och en som befriar sitt folk.

Låt oss så avsluta med den förklarande funktionen som är mycket vanlig. **ΕΤΕ ΠΔΙ ΠΕ** får ofta betydelsen av 'nämligen' eller 'det vill säga'.

Emfaskonvertrar

Nu kommer vi till den sista av konvertrarna, en som jag kallar för emfaskonvertern. Liksom preteritum kan den bilda självständiga satser. Härvidlag skiljer sig alltså emfas- och preteritum konvertrarna från relativ- och circumstantialkonvertrarna. Men det finns också en skillnad mellan preteritum- och emfaskonvertrarna. Preteritum bryter huvudberättelsen som i många fall förs framåt genom perfekt 1. Den Relaterar sig alltså starkt till andra satser även om den själv oftast bildar självständiga sådana. Dock har emfaskonvertern ett mer satsinternt fokus. Dess funktion är att lägga ökad vikt vid något i satsen. Det är emellertid inte självklart vad som betonas utan det får man sluta sig till genom en kontextanalys. Det kan röra sig om när, var, eller hur något sker men också om vem som gör något och om vad som görs. Man kan givetvis framhålla att alla satser relaterar sig till den omgivande texten, men det finns en klar gradskillnad när vi jämför preteritum- och emfaskonvertern.

Emfaskonvertern används sällan i dokumentärt material såsom personliga brev eller affärsdokument. Den utgör ett litterärt retoriskt grepp som vittnar om viss stilistisk ambition från författarens sida.

Emfaskonverterns former

Emfaskonvertern kan delas upp i sådana former som används i durativa former och sådana som används i de ickedurativa. Låt oss börja med den förstnämnda gruppen:

ερεπποϣτε βωλ ΞΞΛΛΟΝ Det är Gud som befriar oss./Det är oss som Gud befriar./Befriar oss är det som Gud gör.

εφβωλ ΞΞΛΛΟΝ Det är han som befriar oss./Det är oss som han befriar./Befriar oss är det som han gör.

εοϣπποϣτε βωλ ΞΞΛΛΟΝ Det är en gud som befriar oss./Det är oss som en gud befriar./Befriar oss är det som en gud gör.

εΞπποϣτε βωλ ΞΞΛΛΟΝ Som exemplet ovan fast negerat.

επεφβωλ ΞΞΛΛΟΝ Det var han som befriade oss./Det var oss som han befriade./Befriade oss var det som han gjorde. etc.

Framför personliga pronomina lägger man emfas genom med **ε**. Följande mönster gäller för de personliga pronomina:

ειδωλ

εκιδωλ

ερειδωλ

εγιδωλ

εσιδωλ

ενιδωλ

ετετειδωλ

ετιδωλ

Negation uttrycks genom att **δπ** läggs till efter predikatet:

εγιδωλ δπ

Ett undantag är givetvis negationen av **οτιπ** som ju är **ειπ**. Durativa konstruktioner kan också negeras genom att man lägger till **π** eller **ππ** direkt före konvertern plus **δπ** efter predikatet: **ππερεππουτε ιδωλ δπ**. Här är det viktigt att inte blanda ihop den negaerade emfaskonvertern med dess preteritummotsvarighet.

Vid sidan av emfatisk preteritum som ju utgjorde ett av exemplen ovan så har vi även en emfatisk form av perfekt 1 och som därigenom också är ickedurativ. Den Skapas genom att basen **πτ** läggs till framför basen för perfekt 1 **δ**.

πταππουτε ιδωλ ειειον Det var Gud som befriade oss (Med emfasalternativen ovan).

πταιδωλ ειειον.

πτακιδωλ ειειον.

πταιδωλ ειειον. Alternativa former är även **πταρ** och **πταρε**.

πταγιδωλ ειειον.

πτασιδωλ ειειον.

πτανιδωλ ειειον.

πτατετειδωλ ειειον.

πτατιδωλ ειειον.

Lägg dock märke till att nominalsatser inte konverteras emfatiskt. Det är viktigt att notera att **ερε** ju såväl konverterar circumstantialsatser som emfatsatser. Likaså sammanfaller formen **πτ** med en form av relativkonvertern för perfekt 1. Ytterligare en detalj som möjligen förvånar är att emfasen av perfekt 1 också negeras med **απ**, dock utan varianten med initialt **π**.

På svenska får vi som redan visats ofta formulera om en del för att åstadkomma emfas. I mina ovan angivna exempel har jag använt mig av relativkonstruktioner. Emellertid undviker översättare ofta att ta ställning och översätter relativt neutralt, eller om man så vill: överneutralt, vilket ju också är en tolkning.

Prekursiv konstruktion

En vanlig konstruktion för att uttrycka bakgrund till vad som berättas är den prekursiva. Den uttrycker ett fullbordat faktum i förfluten tid och kombineras ofta med perfekt 1 som huvudsats. Prekursiven är ickedurativ. På svenska översätter vi ofta med 'När', eller 'efter'.

πτερεππουτε οτωπζϑ εβολ αϑβωλ εεεον. När Gud hade uppenbarat sig befriade han oss.

πτερεϑοτωπζϑ εβολ αϑβωλ εεεον. Efter att han uppenbarat det befriade han oss.

Följande personliga pronomina kombineras med den här basen:

πτερι När jag

πτερεκ när du (m.)

πτερε eller **πτερερ** När du (f.)

πτερεϑ När han

πτερες När hon

πτεριπ eller **πτερεπ** När vi

πτερετπ När ni

πτεροτ När de

Prekursiven negeras genom att **τμ** läggs in direkt före nominalsubjekt och direkt efter personliga subjekt.

πτερετμππουτε οτωπζϑ När Gud inte uppenbarade det

πτερεϑτμοτωπζϑ εβολ När han inte uppenbarat det

Kausativ

Det som vi här kallar för kausativ inbegriper ett antal sätt att använda verbet **τρε** 'orsaka att' tillsammans med en följande nominalfras, såsom 'Gud', eller personligt pronomen, såsom 'hon', plus ytterligare ett infinitiv. Strukturen kan se ut som följer: 'Gud orsakade/gjorde att ängeln befriade oss' = **ἀποῦτε τρεπιδελοσ βωλ ἕλεον**. Lägga märke till att det kausala infinitivet bildar en enhet med sitt objekt så att vi inte behöver ha någon objektsmarkör dem emellan. Däremot objektsmarkeras det andra infinitivets objekt i vanlig ordning. Kausativa konstruktioner förekommer såväl i durativa som i ickedurativa konstruktioner. Låt oss se hur konstruktionen skulle sett ut i presens när vi istället för nomen som i föregående exempel använder oss av personliga pronomina: 'Han orsakar honom att befria oss/Han gör så att han befriar oss' **ἔτρεχβωλ ἕλεον** eller, om vi vill ha en konstruktion som liknar exemplet i perfekt 1, **ἔτρεπιδελοσ βωλ ἕλεον**. I exemplen ovan har **τρε** använts som ett infinitiv som böjts efter person och tempus. Då blir betydelsen 'orsaka att/göra'. Så är fallet även när infinitivet föregås av **πιδ** futurum, eller **εῦ/ῦ** 'kunna/vara förmögen att'. Ett undantag finns dock när **τρε** föregås av verbet 'önska' **οὔεῦ**. Då behöver inte **τρε** översättas.

I likhet med andra infinitiv kan **τρε** också göras till artikelfras, emellertid begränsar sig artikelbruket till endera maskulinum singular eller nollartikel. Genom att artikeln kombineras med en föregående preposition ernås ett antal fasta uttryck vars former och innebörd anges nedan:

ἀπτιτρεχβωλ ἕλεον Istället för att han befriar oss ...

ἀχπῖτρεχβωλ ἕλεον Utan att han befriar oss ...

επειδ ετρεχβωλ ἕλεον Istället för att han befriar oss ...

επτρεχβωλ ἕλεον att/För att han ska befria oss ...

ετρεχβωλ ἕλεον att/för att han befriar oss ...

ειλεκτι ετρεχβωλ ἕλεον Om han inte befriar oss ...

επῖπιδετρεχβωλ ἕλεον Efter det att han befriat oss ...

επῖπιδ ετρεχβωλ ἕλεον Efter det att han befriat oss ...

χωριστρεχβωλ ἕλεον Utan att/om inte att han befriar oss ...

ῶεπτρεχβωλ ἕλεον Medan han befriar oss ...

ῶωστε ετρεχβωλ ἕλεον Så att han befriar oss ...

ῶιτῶεπτρεχβωλ ἕλεον För/eftersom att han befriar oss ...

På följande sätt konstrueras de personliga subjekten efter **τρε**:

τρε 1 pers. sg.

τρεκ 2 pers. m. sg.

τρε 2 pers. f. sg.

τρεϣ 3 pers. m. sg.

τρεϥ 3 pers. f. sg.

τρεπ 1 pers. pl.

τρετῖ 2 pers. pl.

τρεϣ 3 pers. pl.

Negationerna av kausativ kan te sig en smula förbryllande. När **τρε** gjorts till en artikelfras, dvs. med bestämd- eller nollartikel, så används negationen **τῃ**. Här måste vi hålla ordning på om det är **τρε** som negeras eller om det är det efterföljande infinitivet, i våra exempel **βωλ**. Låt oss först exemplifiera på svenska: 'Gud har uppenbarat sig för att befria oss', **ἀπποϣτε οτωπϣῃ εβολ ετρεϣβωλ ῃμεον**. 'Gud har uppenbarat sig, inte för att befria oss ...', **ἀπποϣτε οτωπϣῃ εβολ ετῃτρεϣβωλ ῃμεον**.... 'Gud har uppenbarat sig för att inte befria oss', **ἀπποϣτε οτωπϣῃ εβολ ετρεϣτῃβωλ ῃμεον**. I övrigt följer de former av **τρε** som inte är artikelfraser samma negationsmönster som hör till respektive tempus, exempelvis **ῃπιτρεϣβωλ ῃμεοκ** 'Jag förmådde honom inte att befria dig.'

Efterställt subjekt

I alla konstruktioner utom nominalsatser kan ett subjekt i tredje person modifieras på följande sätt: 'Hon befriar, nämligen kvinnan.' Det ord som jag här har återgivit med 'nämligen' är det koptiska **ἄβι**. Emelertid bör man inte översätta så klumpigt som jag gjorde i exemplet utan istället översätta på samma sätt som om det bara stått 'Kvinnan befriar.' **τϣῃμε βωλ = ϥβωλ ἄβι τϣῃμε**. Den exakta funktionen som konstruktioner med **ἄβι** har är fortfarande relativt oklar och vi går inte närmare in på detta. I allmänhet gör vi inte mycket av den i översättningen eller i analysen av text.

Övning 13

Översätt från koptiska till svenska.

1. ετβε θϣποϣδϥϥ ἄβεϣοϣια.
2. ϣῃ ἄπῖα ῃπειωτ ἄτῃμε δϣχοοκ παη ἄβι πποβῖα ποϣτολοϥ ετβε πεϣοϣια ῃπκακε χε πεπϣωχε ῃοοπ ἀπ οτβε ϥαρϣ ϣι ϥποϣ ἀλλὰ εϣοτβε πεϣοϣια ῃπκοϥμοϥ ῃῖ ῃππετῃεατικον ἄτπονηρια.
3. διχενε παι εκϣῃνε ετβε θϣποϣδϥϥ ἄβεϣοϣια.
4. πετποβ δε οτβῶλε πε.
5. ετβε τεϣβόμε ῃῖ τεϣῃῖῖτῃδτϣοοτη ῃῖ τεϣῃῖῖτῃδϥῖητ δϣχοοκ ϣῖ τεϣβόμε χε ἀποκ πε πποϣτε ῃῖλῃδῃτ δχῖτ.
6. ἄτρεϣχε παι δϣρ ποβε εϣρῃι επτηρϣ.

7. αὐτὸς ἀπειψάχε πωρῶα εἰρηαι εἰτᾶπῆτᾶττακο.
8. εἰς οὐρανὸν δε ἀσει εἰβολ ἡπ τᾶπῆτᾶττακο εσχω ἄλλος χε κῆ πλάπασθε σαλλανηλ ετε πποῦτε πε ἡβῆλλε.
9. πεταγγελιον ἔπτε οὐτεληλ πε ἡναι ἡταχι περῶοτ εβολ ἡιτοοτῆ ἄπειωτ ἡτε τῶε ετρετσοῦωνῆ ἡπ τῶοε ἄπειψάχε ἡταχει εβολ ἡπ πεπληρωῶα παι ετῆπ πελλεεετε αὐτὸς πεποῦτ ἡτε πειωτ ετε παι πε ετεψάχε εροχ χε πσωτηρ.
10. ἀπαρχων χι ἡοῦτῶεβοῦλιον πεχατ χε ἀλλειτῆ ἡτῆταλλιο ἡοῦρωεε ἡποῦχοῦτ εβολ ἡπ κκαῖατὸς ἡαρῆαλλεῖτε πτεῆπῆτᾶττακο ἡπ πελλπλασεε.

Övning 14

Översätt till koptiska.

1. Om den store aposteln talade vi till er.
2. Det här är sanningens faders ande.
3. Vi har undersökt makternas natur.
4. Du misstar dig Samael!
5. Se, en röst har kommit ut ur oförgängligheten.
6. När han talat kom makterna ut ur mörkret.
7. Ordet som är i Faderns tanke befriar oss.
8. En kung som befriat oss är vår frälsare.

Kapitel 10

Räkneord och Makternas Natur

Inledning

I det här kapitlet inriktar vi oss än mer på att studera den sorts koptiska som finns i Nag Hammadisamlingen och i synnerhet på den fjärde texten i Kodex II *Om Makternas Natur*. Det innebär att vi också kommer att börja beröra sådant som avviker från den sahidiska dialekt som vi hittills studerat och som är dominerande i läroböcker i koptiska. I Nag Hammadi är visserligen merparten texter skrivna på sahidiska, men den sahidiska som vi möter i exempelvis *Om Makternas Natur* skiljer sig från lärobokssahidiskan såväl vad gäller stavning som grammatik. Vi kommer också att göra nedslag i den dialektfamilj som tidigare gick under namnet subachmimiska men som numera kallas lykopolitanska och som återfinns i Kodex I, VII och XI i Nag Hammadi. Vi börjar varje kapitel med en grammatikgenomgång och nu inriktar vi oss på fenomen som vi möter i det avsnitt av *Om Makternas Natur* som vi i slutet av kapitlet översätter. Övningarna att översätta från svenska till koptiska fokuseras också på sådana fraser som vi mött i den koptiska texten men de modifieras för att återknyta till viktiga grammatiska konstruktioner som vi tidigare gått igenom men som inte återfinns i vårt aktuella textavsnitt. På det här sättet går vi kapitel för kapitel genom hela *Om Makternas Natur*.

Flytande subjekt, räkneord

Flytande subjekt

Koptiskans åtta självständiga pronomina, **ⲁⲛⲐⲔ ⲛⲧⲐⲔ ⲛⲧⲐ ⲁⲛⲐⲔ** etc, kan användas för att åstadkomma stilistiska effekter. Pronominet placeras mellan de fasta grupperna i meningen, vi förtydligar strax detta genom exempel. Pronominet måste överensstämma vad gäller genus, numerus och person med ett annat pronomen inne i någon fast konstruktion. Följande exempel översätts klumpigt för att återge den koptiska strukturen.

ⲧⲈⲘⲁⲘⲁⲁⲁⲧ ⲛⲧⲐ ⲉⲛⲛⲉⲓⲟⲩⲉⲉ 'Du är välsignat du bland kvinnor.'

ⲛⲁⲟⲩⲟⲩⲉⲓⲱ ⲁⲛⲐⲔ ⲁⲛⲛⲁⲧⲧⲉⲓ 'Min tid jag har inte kommit än.'

På svenska är det svårt att översätta emfasen på subjektet på ett bra sätt. Här får förståelsen utifrån kontexten avgöra hur man ska översätta. Det är nog en större risk att man överbetonar än något annat så det viktigaste här är att du förstår varför subjektet dyker upp en gång extra än att du gör en väldigt stor sak av det i översättningen.

Vid sidan av de åtta självständiga pronomina har vi även fem andra uttryck som också kan dyka upp på olika ställen i meningen och som överensstämmer i genus, numerus och person med pronominet som det ger emfas åt. Samtliga dessa uttryck förekommer i förpersonlig form och får således ett personligt suffix. De fem böjda modifierarna är:

ⲧⲏⲣ_ allt, helt, alla, ytterst.

ⲕ ⲱⲱ_ också, för min/din, ... del.

ⲘⲘⲘⲏⲛⲘⲘⲘⲟ_ mig/dig etc själv.

Ⲙⲁⲧⲁⲁⲧ_ ensam, själv, enbart.

ⲟⲩⲁⲁ_ ensam, enbart.

I tabell 10.1 på sidan ?? ser du hur de fem modifierarna böjs.

Inget av de fem uttrycken i tabell 10.1 kan inleda en sats. **ⲧⲏⲣ**_ och **ⲓⲱⲱ**_ kan stå omedelbart före eller efter det pronomen som de relateras till. De övriga tre kan enbart följa efter. För mer information om **ⲧⲏⲣ**_ se ?? på sidan ??

Grundtal

De koptiska grundtalen såsom ett, två, tre osv. kan användas såväl som pronomen då de står självständigt eller som bestämningsord då de utgör en bestämning till ett substantiv, för andra bestämningsord och deras konstruktioner se 7 sidan 41. Som vanligt konkretiserar vi först på svenska. 'Två (person/saker) eller tre (personer/saker)'. Vad grundtalet syftar på får man utläsa av kontexten, mycket likt uttryck som 'någon eller några (personer/saker)' då vi bytt ut grundtalet mot ett obestämt personligt pronomen. På koptiska blir vårt exempel **ⲥⲏⲁⲧ ⲕ ⲱⲟⲘⲏⲧ** 'två eller tre', där vi för första gången möter konjunktionen **ⲕ** 'eller'.

När grundtal används som bestämningsord konstruerar vi på samma sätt som med bestämningsorden, dvs. att vi lägger in ett **ⲛ** efter grundtalet och före det substantiv som ska bestämmas. Substantivet får i enlighet med detta inte heller någon artikel, numerus erhålls ju genom grundtalet. Vi återger konstruktionen på svenska och använder ordet 'av' för att återge **ⲛ**: 'tre av män/människor'. Den koptiska motsvarigheten blir **ⲱⲟⲘⲏⲧ ⲛⲣⲱⲘⲘⲉ** som vi översätter med 'tre män'. Om vi ska tala i termer av artikel återger detta uttryck snarast samma generalisering som 0-artikeln. Om vi istället vill säga 'de tre männen' får vi använda en bestämd artikel **ⲛⲱⲟⲘⲏⲧ ⲛⲣⲱⲘⲘⲉ**. Enbart de bestämda artiklarna i sg. får användas här oavsett att grundtalen ju oftast anger flertal. Detta låter sig lättare förstås om vi tänker oss att konstruktionen fungerar på liknande sätt som om vi på svenska sagt 'den maskulina trefalden av män'. Detta inte sagt som en lingvistisk analys utan som en hjälp för minnet. Grundtalen kan även konstruera uttryck som 'två och två' och 'varje/var och en'. **ⲟⲩⲁ ⲟⲩⲁ** betyder 'en och en'. Här behövs alltså ingen konjunktion mellan grundtalen. Samma konstruktion används med relevant grundtal för att exempelvis säga 'två och två' **ⲥⲏⲁⲧ ⲥⲏⲁⲧ** eller 'tre och tre' **ⲱⲟⲘⲏⲧ ⲱⲟⲘⲏⲧ**. Om

Tabell 10.1: Böjda modifierer

тнр_	1. sg. тнр̄	2. sg. тнр̄к f. тнре	3. sg. тнр̄ f. тнр̄с
	1. pl. тнр̄н	2. pl. тнр̄тн̄	3. pl. тнрот
н ωω_	1. sg. ζωωτ_ н ω	2. sg. ζωωκ f. ζωωτε	3. sg. ζωωϥ f. ζωωс
	1. pl. ζωωп	2. pl. ζωωтн̄тн̄	3. pl. ζωот
εεεεπ̄εεεο_	1. sg. εεεεπ̄εεεοι	2. sg. εεεεπ̄εεεοκ f. εεεεπ̄εεεο	3. sg. εεεεπ̄εεεοϥ f. εεεεπ̄εεεοс
	1. pl. εεεεπ̄εεεοп	2. pl. εεεεπ̄εεεωтн̄	3. pl. εεεεπ̄εεεοτ
εεεετ̄εεετ_	1. sg. εεεετ̄εεετ	2. sg. εεεετ̄εεετ̄к f. εεεετ̄εεετε	3. sg. εεεετ̄εεετ̄ϥ f. εεεετ̄εεετ̄с
	1. pl. εεεετ̄εεεтн̄	2. pl. εεεετ̄εεεтн̄тн̄	3. pl. εεεετ̄εεεтоτ
οτ̄εεε_	1. sg. οτ̄εεετ	2. sg. οτ̄εεεκ f. οτ̄εεετε	3. sg. οτ̄εεεϥ οτ̄εεετ̄ϥ f. οτ̄εεεс f. οτ̄εεετ̄с
	1. pl. οτ̄εεεп	2. pl. οτ̄εεεтн̄тн̄	3. pl. οτ̄εεεтоτ

vi istället lägger till en bestämd artikel framför grundtalet får vi 'var och en' **ποτα ποτα**. Om vi konstruerar på samma sätt med siffran två får vi uttrycket 'varje par' **πσπατ πσπατ**. Här kan tillfogas att samma konstruktion kan användas framför olika substantiv, 'varje bokstav/text' **πσζαι πσζαι**.

I det här sammanhanget är två detaljer viktiga att hålla i minnet. Ett och två konstrueras inte på samma sätt som övriga tal när de används som bestämningar. För ett används normalt den obestämda artikeln sg. **οτсζιιιε**. Två som bestämning placeras efter det ord som modifieras utan sammanlänkande **π̄**: **ρωιιε спаτ**. Eftersom numerus, dvs. det antal som åsyftas, klargörs genom grundtalet används inte heller de specifika pluralformerna av substantivet även om en sådan särskild pluralform skulle finnas. Men en artikel har ju fler funktioner än angivande av bestämd eller obestämd syftning och numers: angivande av genus. På sätt och vis bryter detta resonemang mot hur koptiskan fungerar i stort, vi har ju ett gemensamt genus för plural, men grundtalen har likväl feminina som maskulina former.

Liksom vi på svenska kan välja att återge ett grundtal med bokstäver, 'tre', eller med en siffra, '3', kan vi på koptiska välja mellan att skriva ut grundtalet såsom gjorts i exemplen ovan eller genom att ange en bokstav eller bokstavskombination. Siffran 1 återges då med den första bokstaven i alfabetet med ett streck ovanför, '1' = $\bar{\alpha}$. Nedan anges grundtalen från 1 till 10 med maskulina och feminina former samt den bokstav som anger siffran. Jag använder också förkortningarna 'sah' för sahidiska och 'lyk' för lykopolitanska för att ange dialektala variationer.

Tabell 10.2: Grundtal från 1 till 10

		m.	f.
ett	$\bar{\alpha}$	$\alpha\tau\alpha$ Lyk. $\alpha\tau\epsilon\epsilon\iota$	$\alpha\tau\epsilon\iota$
två	$\bar{\beta}$	$\beta\pi\alpha\tau$	$\beta\pi\tau\epsilon$
tre	$\bar{\gamma}$	$\gamma\omega\mu\mu\pi\tau$	$\gamma\omega\mu\mu\tau\epsilon$
fyra	$\bar{\delta}$	$\delta\tau\omega\omega\tau$	$\delta\tau\omega$ eller $\delta\tau\omega\epsilon$
fem	$\bar{\epsilon}$	$\epsilon\tau\omega\tau$	$\epsilon\tau$ eller $\epsilon\tau\epsilon$
sex	$\bar{\zeta}$	$\zeta\omega\omega\tau$	$\zeta\omega$ eller $\zeta\omega\epsilon$
sju	$\bar{\eta}$	$\eta\alpha\psi\psi$	$\eta\alpha\psi\psi\epsilon$
åtta	$\bar{\theta}$	$\theta\mu\mu\omega\tau\pi$	$\theta\mu\mu\omega\tau\pi\epsilon$
nio	$\bar{\iota}$	$\iota\psi\iota\epsilon$	$\iota\psi\iota\tau\epsilon$
tio	$\bar{\kappa}$	$\kappa\eta\eta\tau$	$\kappa\eta\eta\tau\epsilon$

För att skapa tal som är större än tio används ett system som är mycket snarlikt det svenska. Ttio-tre = tretton, tjugo-fyra = tjugofyra etc.

som du ser i den sista kolumnen i ovanstående tabell får tiotalet en särskild form då det knyts till ett efterföljande grundtal. Men även grundtalet ändrar form vilket visas i nedanstående tabell:

Låt oss konkretisera genom att studera följande exempel:

$\alpha\tau\mu\mu\omega\tau\tau\epsilon\ \delta\epsilon\ \epsilon\pi\mu\mu\pi\tau\sigma\pi\omega\omega\tau\epsilon\ \mu\mu\mu\delta\theta\eta\kappa\tau\iota\varsigma$. 'Men de tolv lärjungarna kallades.'

$\pi\tau\epsilon\tau\epsilon\gamma\lambda\omega\ \pi\beta\iota\omega\tau\delta\alpha\epsilon\ \delta\gamma\beta\omega\kappa\ \epsilon\beta\omega\lambda\ \zeta\pi\ \mu\mu\pi\tau\omega\tau\epsilon\ \pi\alpha\pi\omega\sigma\tau\omega\lambda\omicron\varsigma$. 'När Judas slutat lämnade han de elva apostlarna.'

Fler exempel möter du i övningsuppgifterna.

Hundratalen konstrueras i regel genom att ange antalet hundratal + $\bar{\pi}$ + ordet för hundra $\psi\epsilon$.

Tusental konstrueras på samma sätt som hundratalen där man bytt ut $\psi\epsilon$ 'hundra' med $\psi\omega$. Ett undantag är konstruktionen $\psi\omega\ \beta\pi\alpha\tau$ 'två tusen'. Bokstavsvärdena anges på samma sätt som för grundtalen 1-9 $\bar{\alpha}$ ett tusental osv. Tiotusen har ett eget ord i maskulinum $\tau\beta\delta$.

Större tal konstrueras snarlikt som på svenska. Tolvhundra sextio skrivs exempelvis $\mu\mu\pi\tau\sigma\pi\omega\omega\tau\epsilon\ \pi\psi\epsilon\ \mu\mu\sigma\epsilon$ 'tolv av hundra tillsammans med sextio'. Konjunktionen $\mu\mu$ kan utelämnas.

Tabell 10.3: Jämna tiotal

		m.	f.	-
ἑ	tio	ⲙⲎⲦ	ⲙⲎⲦⲉ	ⲙⲡⲦ-
ϫ	tjugo	ϫⲟⲩⲱⲦ	ϫⲟⲩⲱⲦⲉ	ϫⲟⲩⲦ-
λ	trettio	ⲙⲁⲁⲃ	ⲙⲁⲁⲃⲉ	ⲙⲁⲃ-
ⲛ	fyrty	ϩⲙⲉ	ϩⲙⲉ	ϩⲙⲉ-
				ϩⲙⲉⲦ- före ⲁϥⲦⲉ och ⲁⲥⲉ
ⲡ	femtio	ⲦⲁⲉⲓⲟⲩⲦ	ⲦⲁⲉⲓⲟⲩⲦ	ⲦⲁⲉⲓⲟⲩⲦ-
ϫ	sextio	ⲥⲉ	ⲥⲉ	ⲥⲉ-
				ⲥⲉⲦ- före ⲁϥⲦⲉ och ⲁⲥⲉ
ⲟ	sjuttio	ϣϥⲉ	ϣϥⲉ	ϣϥⲉ-
ⲡ	åttio	ϩⲙⲉⲛⲉ	ϩⲙⲉⲛⲉ	ϩⲙⲉⲛⲉ-
				ϩⲙⲉⲛⲉⲦ- före ⲁϥⲦⲉ och ⲁⲥⲉ
ϥ	nittio	ⲡⲥⲦⲁⲓⲟⲩⲦ	ⲡⲥⲦⲁⲓⲟⲩⲦ	ⲡⲥⲦⲁⲓⲟⲩⲦ-

Tabell 10.4: Grundtal från 1 till 10

		m.	f.
ett	ⲁ	ⲟⲩⲉ	ⲟⲩⲉⲓ
två	β	ⲥⲡⲟⲟⲩⲥ	ⲥⲡⲟⲟⲩⲥⲉ
tre	ϣ	ϣⲟⲙⲉⲦⲉ	ϣⲟⲙⲉⲦⲉ
fyra	δ	ⲁϥⲦⲉ	ⲁϥⲦⲉ
fem	ε	ⲦⲎ	ⲦⲎ
		Ⲏ efter ⲙⲡⲦ- och ϫⲟⲩⲦ- såväl i m. som f.	
sex	ϥ	ⲁⲥⲉ	ⲁⲥⲉ
sju	ζ	ⲥⲁϣϥⲉ	ⲥⲁϣϥⲉ
åtta	ⲡ	ϣⲙⲉⲛⲉ	ϣⲙⲉⲛⲉ
nio	θ	ϣⲓⲥ	ϣⲓⲦⲉ

för att ge mer konkretion och för att du nu ska få mer övning i hur en koptisk källa kan se ut så ger jag följande text från Judasevangeliet.

Extra läsovning

ⲁϫⲟⲩⲟⲡⲧⲣⲱϥⲥⲡⲟⲟⲩⲥ ⲡⲡⲱⲥⲦⲎⲣ ϩⲡⲦⲧⲣⲉⲛⲉⲁ ⲡⲁⲫⲟⲁⲣⲧⲟⲥ ϩⲙⲉ ⲡⲟⲩⲱϣ ⲙⲉⲡⲉⲡⲡⲁ.
 ⲡⲉϣϥⲥⲡⲟⲟⲩⲥ ⲁⲉ ϩⲱⲟⲩ ⲙⲉⲫⲱⲥⲦⲎⲣ ⲁⲧⲟⲩⲟⲡⲧⲦϫ ⲉⲃⲟⲗ ⲡⲡⲱⲥⲦⲎⲣ ϩⲡⲦⲧⲣⲉⲛⲉⲁ
 ⲡⲁⲫⲟⲁⲣⲧⲟⲡ ϩⲙⲉ ⲡⲟⲩⲱϣ ⲙⲉⲡⲉⲡⲡⲁ ⲧⲉ ⲉⲧⲉϣϣⲱⲡⲉ ⲡⲃⲓ ⲧⲉⲧⲎⲛⲉ ⲡⲦⲟⲩ ⲉⲡ ⲟⲩⲁ.
 ⲁⲧⲱ ⲡⲉⲧⲉⲓⲱⲦ ⲡⲉ ⲡⲙⲡⲦⲥⲡⲟⲟⲩⲥ ⲡⲁⲓⲱⲛ ⲙⲉⲡⲙⲡⲦⲥⲡⲟⲟⲩⲥ ⲙⲉⲫⲱⲥⲦⲎⲣ. ⲁⲧⲱ ⲕⲁ-
 ⲧⲁ ⲁⲓⲱⲛ ⲡⲓⲙⲉ ⲥⲟⲟⲩ ⲡⲟⲩⲣⲁⲛⲟⲥ ⲧⲉ ⲉⲧⲉϣϣⲱⲡⲉ ⲡⲃⲓ ϣϥⲥⲡⲟⲟⲩⲥ ⲡⲟⲩⲣⲁⲛⲟⲥ ⲙⲉⲡⲉϣ-
 ϥⲥⲡⲟⲟⲩⲥ ⲙⲉⲫⲱⲥⲦⲎⲣ ⲁⲧⲱ ⲕⲁⲧⲁ ⲡⲟⲩⲁ ⲡⲟⲩⲁ ⲙⲉⲙⲟⲟⲩ Ⲧⲟⲩ ⲡⲥⲧⲉⲣⲉⲱⲙⲁ ⲧⲉ
 ⲉⲧⲉϣϣⲱⲡⲉ ⲡⲃⲓ Ⲧϫ ⲡⲥⲧⲉⲣⲉⲱⲙⲁ. (Judasevangeliet, Kodex Tchacos 49.9-50.3.)

för facit se 14 s. 127. Minns att en översättning i hög utsträckning är en konstruktion och att mitt förslag till översättning långt ifrån är det enda riktiga.

Tabell 10.5: Hundratal

ḫ	100	ϣϵ
ϥ	200	ϣⲏⲧ
ϥ	300	ϣⲙⲛⲧϣϵ
ϥ	400	ϥⲧⲟⲟⲧ ḫϣϵ eller ϥⲧϵⲧϣϵ
ϥ	500	†ⲟⲧ ḫϣϵ
ϥ	600	ϥⲟⲟⲧ ḫϣϵ
ḫ	700	ϥⲁϣϥ ḫϣϵ
ϥ	800	ϣⲙⲟⲟⲛ ḫϣϵ
Skrivs med ḫ + ett tvärstreck nära basen av det vertikala strecket.	900	ϥⲓϥ ḫϣϵ

Ordningstal

Ordningstal, andra, tredje osv. konstrueras genom att lägga till **ⲙⲉϩ** före grundtal från två och uppåt. När ordningstalet inleds med bestämd artikel läggs denna in före **ⲙⲉϩ**: 'den tredje brodern' **ⲡⲙⲉϩϣⲟⲙⲛⲧ ḫⲥⲟⲛ**, 'den tredje systemen' **ⲧⲙⲉϩϣⲟⲙⲧⲉ ḫⲥⲟⲛⲉ**. Om jag istället vill säga 'min tredje syster' så konstrueras det helt efter det vanliga bruket av possessiva artiklar **ⲧⲁϣⲟⲙⲧⲉ ḫⲥⲟⲛⲉ**.

När vi vill tala om den andre eller den andra har vi dels den vanliga möjligheten att konstruera med **ⲙⲉϩ** + två **ϥⲛⲁⲧ**: 'det andra tecknet som Jesus gjorde' **ⲡⲙⲉϩϥⲛⲁⲧ ⲙⲙⲁⲛⲉⲛⲧⲁⲓⲥ ⲁⲁϥ** eller bruket av en kontrastiv artikel **ⲕⲉ** pl. **ⲕⲟⲟⲧⲉ** som översätts med 'annan' eller 'en annan'. Då detta i strikt mening inte är något ordningstal utan ett sätt att skapa kontrast återkommer vi till detta i nästa kapitel. 'Den förste' och 'den första' konstrueras med hjälp av adjektivet **ϣⲟⲣⲛ**, (**ϣⲟⲣⲛⲉ**). Här begränsar vi oss till uttryckets användning i betydelsen först som ordningstal, inte som innan eller ursprungligen som konstrueras med hjälp av samma substantiv. **ⲛⲁⲓ ⲁⲉ ⲛⲉ ⲛⲣⲁⲛ ⲙⲡⲙⲛⲧⲥⲛⲟⲧⲥ ḫⲁⲛⲟⲥⲧⲟⲗⲟⲥ: ⲛϣⲟⲣⲛ ⲛⲉ ⲥⲓⲙⲁⲛ...** 'Detta är namnen på de tolv apostlarna: Först Simon...'

Övning 15

Översättningsövningen grundar sig på texten från *Makternas natur* 86.20-87.11. Mycket kommer vara bälbekant för dig men några detaljer är viktiga att lägga märke till. **ⲓ** skrivs ofta som **ⲉⲓ**. Det som du träffat på som 'till mig' eller som 'dessa' **ⲛⲁⲓ** har du på rad 86.26 som **ⲛⲁⲉⲓ** och **ⲛⲁⲓ** på 86.31 blir **ⲛⲁⲉⲓ**. Vi märker ofta att **ⲉ** här skrivs med **ⲁ**, se exempelvis hur **ⲛⲧⲉⲣⲉ** som ju är bas för prekursoriska konstruktionen, se 9 s. 66 på 86.31 skrivs som **ⲛⲧⲁⲣⲉ** och hur **ϩⲉ** + **ⲉ** på 87.11 skrivs som **ϩⲉ ⲁ. ϣⲁ** + **ⲉϩⲣⲁⲓ** smälter på 86.32-87.1 samman till **ϣⲁϩⲣⲁⲓ**. **ⲉ** faller lätt bort exempelvis mellan **ⲛ** och **ⲛ**. Det som du väntar dig vara **ⲛⲉⲛϣⲟⲣⲛⲉ** på 86.23 blir istället **ⲛⲛϣⲟⲣⲛⲉ**, se ?? s. 15.

översätt från koptiska till svenska:

86.20 **ⲉⲧⲃⲉ ⲑⲧⲛⲟⲥⲧⲁⲥⲓϥ ḫⲛⲉϩⲟⲧⲥⲁ.**

86.20-25 **ϩⲙⲙ ḫⲛⲛⲁ ⲙⲡⲉⲓⲱⲧ ḫⲧⲙⲉ ⲁϥϫⲟⲟϥ ⲛⲁⲛ ḫⲃⲓ ⲛⲛⲟⲃ ḫⲁⲛⲟⲥⲧⲟⲗⲟⲥ ⲉⲧⲃⲉ**

πεχοτσια ε̅πκακε χε π̅ωωχε ωροπ απ οτβε σαρχ ρισποχ αλλα εφδ̅τβε
πεχοτσια ε̅πκοσεος ε̅π̅ ε̅ππετελεατικον π̅τποκηρια.

86.26-27 δειχενε παι εκωμηε ετβε οτποστασις πεχοτσια.

86.27-31 ποτποδ δε οτβ̅λλε πε ετβε τεχ̅β̅ε ε̅π̅ τεχ̅ε̅π̅τ̅α̅τ̅σοοτη ε̅π̅
τεχ̅ε̅π̅τ̅α̅σι̅ρη̅τ̅ α̅χοος ρ̅π̅ τεχ̅β̅ε χε αποκ πε ποττε ε̅π̅λαατ̅
α̅χ̅π̅τ̅.

86.31-87.1 π̅ταρεχηε παι α̅ρ̅ ποβε ε̅ρ̅αι επτηρη ατω απειωαχε πω̅ω-
α̅ρ̅αι ετ̅ε̅π̅τ̅α̅τ̅α̅κο.

87.1-4 εις οτσεην δε ασειεβολ ρ̅π̅ τ̅ε̅π̅τ̅α̅τ̅α̅κο εσχω ε̅ε̅ος χε κ̅ρ̅πλα̅π̅α̅σ̅ε̅
α̅ε̅α̅η̅λ̅ ε̅τε ποττε πε π̅β̅β̅λλε.

87.4-7 απεμεεετε ρ̅ β̅λλε α̅ποτχε εβολ π̅τεχ̅β̅ε ε̅τε ποτα π̅τα̅χοο̅ α̅-
α̅ιωκε ε̅ε̅ο̅ α̅ π̅τ̅π̅ απ̅α̅ος ε̅π̅ ποτη.

87.7-11 τεχ̅ε̅α̅α̅τ̅ εβολ ρ̅ι̅τ̅π̅ τ̅π̅ι̅σ̅τ̅ι̅ς τ̅σ̅φ̅ια̅ α̅τω α̅σ̅κα̅θ̅ι̅σ̅τ̅α̅ π̅πε̅ω̅η̅ρε
ποτα ποτα κατα τεχ̅β̅ε κατα π̅τ̅ποσ π̅α̅ιω̅η̅ ετ̅ε̅π̅α̅ π̅τ̅πε χε
εβολ ρ̅π̅ νεθη̅ α̅τ̅ρε απετοτορηεβολ.

Övning 16

Översätt från svenska till koptiska.

1. Det här är ordet som har kommit ut ur Faderns fullhet och som är i hans tanke.
2. Jag har inte misstagit mig.
3. Judas är den trettonde demonen.
4. En efter en ska upplösas.
5. Sex bröder och sju systrar gick på sanningens väg.
6. Men apostlarna är tolv.
7. Var och en kom ut ur villfarelsen.
8. Två lärjungar är tillsammans med Jesus.
9. Den förste är Simon.
10. Jag är Gud och ingen finns förutom mig!

Kapitel 11

Potential, orsakssatser, resultatssatser och asyndetiska konstruktioner

Potential

I det här avsnittet kommer vi att behandla några fenomen i koptiskan som ofta behandlas något styvmoderligt i läroböckerna. De har det gemensamt att de uttrycker någons/någots förmåga att utföra något. Detta kan uttryckas på ett flertal sätt. Några av dem bygger på användning av så kallade 'hjälpverb' dvs. ett verb som behöver en fortsättning i form av ytterligare ett verb. På svenska kan vi jämföra med konstruktioner av typen 'hon har kapacitet att...'. Vi behöver en fortsättning i form av ytterligare ett verb eller kanske ett helt uttryck som komplement till 'kapacitet att', exempelvis 'hon har kapacitet att behärska det koptiska språket'. Låt oss nu se hur vi skapar sådana konstruktioner på koptiska:

Att kunna

ϣ eller som det också ibland stavas **εϣ**. För att förstå hur **ϣ** används måste vi dela in konstruktionerna i två huvudgrupper. Den ena inbegriper så kallade 'konjugationsbaser'. Den innehåller alltså mönster som består av ett verb som placeras i ett böjningsmönster. På koptiska kan det exempelvis röra sig om perfekt 1, presens eller futurum, till skillnad från exempelvis nominalsatser som konstrueras utan verb, där använder man ju istället artikelfraser, egennamn etc. Den andra huvudgruppen för konstruktioner med **ϣ** är då givetvis sådana som inte inbegriper konjugationsbaser. Vi tar oss först an gruppen med konjugationsbaser.

Här placeras **ϣ** olika beroende på vad för slags subjekt som används. Om subjektet inte är ett personligt subjekt såsom **ϣ** 'han', **ϥ** 'hon' etc, utan ett opersonligt sådant såsom ett pronomen **ⲛⲁⲓ** 'dessa', **ⲗⲁⲁⲧ** 'ingen', en artikelfras **ⲛⲣⲱⲙⲉ** 'mannen', ett egennamn etc, placeras **ϣ** efter konjugationsbasen, men före subjektet. Låt oss konkretisera. Vi väljer en konstruktion med konjugationsbasen perfekt 1 där ju basen är **ⲁ**. Vi tar ett opersonligt subjekt **ⲛⲁⲓ** dessa/de här och vårt välbekanta verb **ⲃⲱⲗ** 'befria'. **ⲁϣⲛⲁⲓ ⲃⲱⲗ ⲉⲓⲙⲉⲛ** 'Dessa kunde/förmådde befria oss' eller 'Dessa hade förmåga att befria oss'. När vi däremot har personliga subjekt placeras **ϣ** efter detta. **ⲁⲧϣⲃⲱⲗ ⲉⲓⲙⲉⲛ** 'De kunde befria oss' eller 'De förmådde befria oss'.

I våra två exempel har vi valt att använda perfekt 1 som konjugationsbas. vi kunde ha uppnått

samma sak genom att använda andra baser såsom preteritum, konjunktiv etc, men det är viktigt att notera att presens är klart mer sällsynt i kombination med **ϣ**-konstruktioner, där används istället ofta konstruktioner med futurum **ⲛⲁ** vilket ger en tvetydighet när det gäller tolkningen, såväl en framtida som mer generell utsaga om potentialitet är möjlig. Att det är på det sättet är lätt att förstå då 'att kunna/ha förmåga att' innehållsligt är ett uttryck som har en framåtsyftande karaktär, 'jag har kapacitet att (i framtiden) kunna göra detta'. I exemplet ser du även att **ϣ** placeras efter **ⲛⲁ**. **ⲛⲟⲩⲧⲉ ⲛⲁϣⲃⲱⲗ ⲉⲉⲙⲟⲛ** 'gud kommer att/kan befria oss' eller om vi använder oss av ett personligt subjekt **ϥⲛⲁϣⲃⲱⲗ ⲉⲉⲙⲟⲛ** 'Han kan/kommer att kunna befria oss'. I den här sortens konstruktioner ser du att **ϣ** inte ändrar placering beroende på vad för slags subjekt som används. Detta beror på att **ⲛⲁ** själv i grunden är ett hjälpverb, vi återkommer till detta senare, och då är det placeringen av **ⲛⲁ** som styr och **ϣ**-konstruktionen hängs på som ett komplement till **ⲛⲁ** som i grunden betyder 'kommer att'. I många texter i Nag Hammadi kan du träffa på den här sortens konstruktion i formuleringar som 'Han kommer inte kunna/kan inte se honom' **ϥⲛⲁϣⲛⲁⲧ ⲉⲣⲟϥ ⲁⲛ** eller 'den personen kan se/kommer kunna se honom' **ⲛⲟⲩⲁ ⲛⲁϣⲛⲁⲧ ⲉⲣⲟϥ**. En närmre analys av sådana ställen visar att vi inte ska accentuera det futurala perspektivet utan lägga tonvikten på ett immanent/omedelbart förstående futurum eller på ett mer generellt påstående som uttrycker potential 'den som ser gud'.

Ett annat sätt att uttrycka 'förmåga att' och som inbegriper **ϣ** är sammansättningen av verbet 'finna **ⲃⲓⲛⲉ** och ordet för 'kraft' **ⲃⲟⲙⲉ**. Dessa två ord sätts samman och formar en fast konstruktion **ⲃⲉⲉⲃⲟⲙⲉ** 'finna kraft'. **ⲃⲓⲛⲉ** får givetvis sin förnominala form och vi ser att **ⲃⲟⲙⲉ** föregås av 0-artikel. Det här uttrycket knyts ofta ihop med **ϣ** till **ϣⲃⲉⲉⲃⲟⲙⲉ** men **ϣ** utelämnas även ofta utan att detta påverkar betydelsen. Konstruktioner med och utan **ϣ** före **ⲃⲉⲉⲃⲟⲙⲉ** behandlas således ekvivalent. **ⲃⲉⲉⲃⲟⲙⲉ** används i ett flertal olika konstruktioner och vi börjar med dem som föregås av ett subjekt i personlig- eller nominalform.

ⲉⲉⲛϥϣⲃⲉⲉⲃⲟⲙⲉ ⲉⲃⲱⲗ ⲉⲉⲙⲟⲛ 'han kunde inte finna kraft för befrielse av oss' eller som vi hellre och mindre klumpigt översätter 'Han kunde inte befria oss'. Det som förmås eller som inte förmås uttrycks genom prepositionen **ⲉ** följt av 0-artikel och substantivet ifråga, i vårt fall 'befrielse'. Du ser lätt att vi har att göra med en 0-artikelfras då du annars hade förväntat dig att **ⲉ** skulle ha fått sin förpersonliga form **ⲉⲣⲟ** eller att det skulle fungerat som en fokaliseringsbas vilket inte är fallet här. Om vi istället skulle vilja använda oss av en negerad konjunktivkonstruktion får vi **ⲛⲧⲉⲛⲛⲟⲩⲧⲉ ⲧⲉⲉϣⲃⲉⲉⲃⲟⲙⲉ ⲉⲃⲱⲗ ⲉⲉⲙⲟⲛ** 'och Gud kan/kunde (beroende på vad för konstruktion som styr konjunktiven) inte befria oss'.

Med denna bakgrund är det nu enkelt att konstruera konstruktioner av typen 'det är möjligt' som på svenska ju innehåller ett opersonligt subjekt 'det' men som på koptiska kan konstrueras helt subjektslöst. Därefter bygger vi på uttrycket: 'det är möjligt för Gud' eller än mer påbyggt: 'det är möjligt för Gud att befria oss'. Den koptiska strukturen bygger på en existentialkonstruktion, dvs. bruk av **ⲟⲩⲛ** eller negerat av **ⲉⲉⲛ**. 'Det är möjligt' blir då **ⲟⲩⲛϣⲃⲉⲉⲃⲟⲙⲉ**. När vi bygger på med ett subjekt placeras det efter den nyss angivna konstruktionen och markeras med **ⲛ** före nomen respektive **ⲉⲉⲙⲟ** före personliga suffix. Låt oss exemplifiera med en negerad sats och denna gång avstå från **ϣ**. 'Det är inte möjligt för kungen' **ⲉⲉⲛⲃⲉⲉⲃⲟⲙⲉ ⲉⲉⲛⲣⲣⲟ**. Vi avslutar med den mest utvecklade formen 'Det är möjligt för henne att befria oss' **ⲟⲩⲛⲉϣⲃⲉⲉⲃⲟⲙⲉ ⲉⲉⲙⲟⲥ ⲉⲃⲱⲗ ⲉⲉⲙⲟⲛ**. För att du ska minnas att **ϣ** ofta förekommer i formen **ⲉϣ** varierar vi här med den formen, och du känner redan väl igen hur den avslutande att-satsen föregås av **ⲉ** + 0-artikel följt av substantiv. Existentialkonstruktionen som vi just beskrivit förekommer med alla konvertrar men notera att fokuseringen enbart används i negativa uttryck. Om vi exempelvis vill säga 'den som det var möjligt för att befria oss' (en lite otymplig

formulering som jag använder för att ligga nära den koptiska strukturen), får vi följande koptiska konstruktion med relativkonverter **ⲛⲉⲧⲉⲟⲩⲛⲃⲓⲃⲟⲩⲉ ⲙⲉⲙⲟⲩ ⲉⲃⲱⲗ ⲙⲉⲙⲟⲩ**. Det är även möjligt att konstruera med ett personligt subjekt enligt välbekant mönster: 'det är möjligt att befria den mannen' **ⲟⲩⲛⲃⲟⲩⲉ ⲉⲃⲱⲗ ⲙⲉⲡⲉⲓⲣⲱⲙⲉ**. Lägg märke till att det går utmärkt att utelämna såväl **ⲱ** som **ⲃⲓ** utan att betydelsen eller konstruktionens struktur förändras. En lite ovanlig närbesläktad konstruktion är 'det är möjligt för honom att befria mig'. Där använder vi en kausativkonstruktion, se 9 på sidan 67. I exemplet varierar vi genom att använda en negativ konstruktion **ⲙⲛⲱⲃⲟⲩⲉ ⲉⲧⲣⲉⲩⲃⲱⲗ ⲙⲉⲙⲟⲩ** 'Det är inte möjligt för honom att orsaka befrielse av mig.' Vi kan givetvis använda mycket mindre klumpiga konstruktioner som exempelvis: 'det är omöjligt för honom att befria mig' eller 'han kan inte befria mig'. Sådana mindre litterala konstruktioner är att rekommendera vid översättning.

Futurum som potential- och som generaliseringsuttryck

Vi har redan stiftat bekantskap med **ⲛⲁ** som bas för futurum, se 6 på sidan 26. Vad vi inte tog upp i det sammanhanget var att **ⲛⲁ** också är ett hjälpverb med betydelsen 'stå i begrepp att', 'komma att' och liknande. Betydelsen är ett ur talarens perspektiv nära förestående skeende. Medvetenheten om att vi har att göra med ett hjälpverb gör att vi lättare förstår att **ⲛⲁ** utgör ett undantag från Jernstedts regel, se 8, sidan 55. **ⲛⲁ** knyts till ett följande verb och det är det verbet som kommer att knytas till ett eventuellt objekt. Det gör att **ⲛⲁ** som är en del av den durativa gruppen inte själv får något objekt utan det är det påföljande verbet som får det. Således kan detta senare verb fungera enligt den ickedurativa gruppens regler och ta Såväl självständig som bundna former i anspråk, det var ju enbart **ⲛⲁ** som styrdes av de begränsningar som råder för den durativa gruppen.

Att se **ⲛⲁ** som ett verb snarare än som en bas för futurum 1 hjälper oss också att förstå hur **ⲛⲁ** kan uttrycka andra aspekter än futurala. Som vanligt exemplifierar vi först på svenska: 'Den som kommer att befria oss är vår frälsare' kan på koptiska för det första förstås som framåtsyftande, men för det andra även som en utsaga om att den som har potential att befria oss är vår frälsare, 'den som kan befria oss/ska befria oss/befriar oss är vår frälsare' och för det tredje en mer generell tolkning: 'den som befriar oss är vår frälsare'. Det som jag använt som exempel på svenska uttrycks på koptiska med så kallade *attributiva relativsatser*, det är en relativsats som föregås av exempelvis en artikel eller ett pronomen. I det följande exemplet använder vi bestämd artikel och eftersom subjektet inne i relativsatsen syftar tillbaka på det som står framför den har vi enbart 0-artikel som subjekt inuti relativsatsen: **ⲛⲉⲧⲛⲁⲃⲱⲗ ⲙⲉⲙⲟⲩ ⲛⲉⲛⲥⲱⲧⲛⲣ ⲛⲉ**. Exakt vilken översättning som väljs måste avgöras utifrån tolkninjen av var enskild text.

Funktionen att uttrycka ett mer presentiskt generellt förhållande genom **ⲛⲁ** ser vi också när man granskar hur man använt **ⲛⲁ** för att översätta verb som uttrycker rörelse på grekiska. Koptiskans futurum används nämligen även för att återge rörelseverb i presens. Ofta har man relativt slaviskt översatt **ⲛⲁ** futuralt men jag vill här öppna upp för olika tolkningsmöjligheter vilket lägger ett större ansvar på översättaren som måste tolka texten för att göra ett välavvägt val. Även om man således oftast bör översätta futurum med **ⲛⲁ** som immanent futuralt så bör man vara lyhörd för kontexten och inte alls tveka att använda en mer generellt durativ översättning istället för att tvinga in en svårsmält futuralt översättning i läsningen. I den text som ingår i läsövningen till det här kapitlet ser vi exempelvis prov på hur futurum med **ⲛⲁ** som föregås av en circumstantiell konverter fungerar på det sättet, 88.31-32: **ϣⲟⲟⲩ ⲉⲧⲉⲧⲛⲁⲟⲩⲱⲙ ⲉⲃⲟⲗ }ⲛⲁⲕⲧⲉ ϣⲛ ⲟⲩⲙⲟⲩ ⲧⲉⲧⲛⲁⲙⲟⲩ** 'dagen då ni äter från det ska ni dödligen dö.' Här ser vi samma

konstruktion, den första gången konverterad och den andra gången en okonverterad futurum med **ⲛⲁ**. Den konverterade futurumformen har ofta kallats futurum 2. Den första satsen **ϕⲟⲟⲩ ⲉⲧⲉⲧⲛⲁⲟⲩⲱⲙ ⲉⲃⲟⲗ }ⲛⲓⲒⲛⲧⲉ** beskriver ett skeende vid en speciell tidpunkt i framtiden men också ett sakernas tillstånd vid den tiden, oavsett nära eller avlägsen framtid. Även om det inte är uteslutet att översätta med 'dagen då ni kommer att äta från det' föreslår jag den mer generella översättningen 'dagen när ni äter från det' eller 'dagen ni äter från det'. Den andra satsen **Ⲓⲛ ⲟⲩⲙⲟⲩ ⲧⲉⲧⲛⲁⲙⲟⲩ** inleds med **Ⲓⲛ ⲟⲩ** som ofta fungerar adverbialt. Den avslutas med en futural konstruktion som visserligen kan översättas som ett immanent förestående skeende 'kommer ni dödligen dö' men här skulle jag föreslå en översättning som mer påminner om optativen 'ska ni dödligen dö', för optativ se 8, sidan 48. Vanligtvis har man skiljt relativt starkt mellan den futurum som optativen representerar och som är frikopplad från det durativa processuella perspektiv som futurum med **ⲛⲁ** oftast representerar. Emellertid måste vi även här ta hänsyn till kontexten. Det är heller inte ovanligt att samma uttryck med samma funktion kan formuleras med optativ i en del texter och med **ⲛⲁ**-futurum i andra. Ett bra exempel är den profetiska formeln 'det ska ske' som vi vanligtvis har med optativ **ⲉⲥⲉϣⲱⲛⲉ** men som särskilt i sahidiskan kan ersättas av **ⲉⲛⲁϣⲱⲛⲉ** eller **ϣⲛⲁϣⲱⲛⲉ**. Ett annat exempel på hur **ⲛⲁ**-futurum kan överta samma funktion som vi skulle väntat oss att optativen skulle haft är när **ⲛⲁ**-futurum används för att återge grekiska imperativ. Vanligtvis skulle vi här väntat oss bruk av optativ eller ett rent imperativ. Att vi i de äldre faserna av ett språks utveckling möter många oregelbundenheter är snarare regel än undantag och något som vi måste hålla i minnet när vi exempelvis läser Nag Hammaditexter. Det här är viktigt att minnas då man i nyare grammatiska verk utgått ifrån en viss korpus av texter, särskilt från den egyptiske kyrkofadern Shenoute. Detta ger lätt intryck av en större enhetlighet i den koptiska grammatiken än som är fallet då vi studerar tidiga texter på olika dialekter. Ett gott råd är alltid att vid tveksamheter noga studera de dialektala egenheter som den aktuella texten ådagalägger.

Orsakssatser och besläktade tolkningsalternativ

Tvetydigheten med orsaks- och temporalsatser

Det finns många sätt att uttrycka orsaken till ett skeende eller förhållande. Exempelvis kan en circumstantialkonstruktion ha en sådan funktion och då talar vi om orsaksadverbial. I dessa fall är det ofta svårt att vara helt säker på om det är fråga om orsakssamband eller någon annan adverbial funktion som bör väljas i översättningen, tidsadverbial är vanligtvis ett närliggande alternativ. Om man på svenska vill bevara den tvetydighet som finns i koptiskan kan man med fördel använda formuleringar med 'då' som ju täcker in såväl orsaks- som tidsaspekten. Ett exempel på ett sådant fall är 'Eftersom han inte är uppenbarad/har framträtt, är vi i mörkret.' alternativt 'när han inte är uppenbarad/har framträtt, är vi i mörkret'. På koptiska skulle detta kunna formuleras så här: **ⲉϣⲟⲩⲱⲛⲓⲒⲉⲃⲟⲗ ⲁⲛ ⲧⲛⲓⲒⲛⲧⲉ ⲛⲁⲕⲁⲕⲉ**. Här skulle vi alltså kunna täcka in såväl det kausala som det temporala perspektivet genom att översätta 'Då han inte har framträtt är vi i mörkret'. Vi skulle även kunnat byta plats på satserna så att circumstantialisatsen följt på huvudsatsen istället för tvärtom. En sats som modifierar en efterföljande sats kallas för *kataforisk* och en som modifierar en föregående sats kallas *anatorisk*. Ibland är det svårt att veta om en sats är ana- eller kataforisk och man måste avgöra detta genom en grundlig analys av texten som helhet. Men vi har även konjunktioner som uttrycker orsakssamband och det är några av dessa som vi här ska diskutera en smula närmare. Vi börjar

med en som liksom circumstantialkonstruktionerna väcker frågan huruvida de ska översättas temporalt eller kausalt.

ΕΠΙΔΗ som också har den alternativa stavningen **ΕΠΕΙΔΗ** är en grekisk konjunktion som inför-livats i koptiskan. På grekiska har den såväl temporal som kausal funktion 'när' eller 'eftersom' och vi har därför att göra med liknande tolkningsproblem som vi ovan diskuterade i samband med circumstantialkonstruktionerna. Emellertid har vi i Nag Hammadi och i Codex Tchacos oftast att göra med den kausala betydelsen av **ΕΠΙΔΗ** 'eftersom', även om man inte bör utesluta temporala översättningar.

I verk gällande grekisk grammatik görs också gällande att dess funktion är anaforisk snarare än kataforisk. Vad gäller den koptiska användningen av **ΕΠΙΔΗ** bör vi emellertid notera att det är lätt att finna exempel på när konjunktionen enbart kan ha en kataforisk betydelse, även om anaforiska exempel också är lätta att hitta. I förbigående vill jag invända mot uppfattningen att bruket av **ΕΠΙΔΗ** skulle vara så exklusivt anaforiskt på grekiska, men det är en diskussion som lämpar sig bättre i en bok om grekisk grammatik än i en bok om koptiska.

ΕΠΙΔΗ placeras alltid först i satsen **ΕΠΙΔΗ ΔΥΒΩΛ ΞΕΛΟΝ ΔΠΩΔΧΕ ΕΡΟΥ ΧΕ ΠΕΠΩΤΗΡ** 'Eftersom han befriade oss kallade vi honom 'vår frälsare'.

De koptiska texter som vi möter i Nag Hammadi men även i andra antika texter skiljer sig på en del sätt från moderna svenska texter. Sannolikt är Nag Hammaditexterna kopior av översättningar från grekiska förlagor. En del av texterna visar också tecken på att ha genomgått transformationer då de överförts från en koptisk dialekt till en annan. Liksom andra klassiska texter präglas de stilistiskt avancerade texterna därför ofta av ett stilideal som vi även finner i latinska texter och i viss utsträckning även i moderna spanska, franska och italienska. Man arbetar gärna med långa meningar med flera inskjutna bisatser. I äldre tider var detta även ett ideal för bildad svenska, det visade ju att författaren besatt klassisk skolning vilket vittnade om såväl intellektuell som bildningsmässig status, vilket i sin tur i hög utsträckning var förbehållen en ekonomisk elit. För liten medvetenhet om de stilideal som legat bakom de koptiska texternas utformning har ibland gjort att man haft svårt att veta hur de olika satserna knyts till varandra. Låt oss nu konkretisera hur kausala/temporala satser kan staplas på varandra och fångas upp av en sats som inleds med 'på grund av detta/därför' **ΕΤΒΕ ΠΔΙ**. Som vanligt återger vi till en början strukturen på svenska: 'Eftersom de vandrade i mörkret, trots att mörkret kom från deras intellekt, för deras okunskap dolde ljuset för dem, på grund av detta upplyste han dem, för han lärde dem om Fadern. **ΕΠΙΔΗ ΔΥΒΩΚ ΖΞ ΠΚΔΚΕ ΠΕΡΕΠΚΔΚΕ ΕΙ ΕΒΟΛ ΖΞ ΤΕΤΖΗΤ ΕΠΕΤ ΠΔΤΣΟΥΑΠ ΖΩΠ ΞΠΟΤΟΕΙΠ ΕΡΟΥ ΕΤΒΕ ΠΔΙ ΔΥΡ ΟΤΟΕΙΠ ΕΡΟΥ ΕΥΤΣΒΩ ΠΔΤ ΕΠΕΙΩΤ**.

Den första satsen **ΕΠΙΔΗ ΔΥΒΩΚ ΖΞ ΠΚΔΚΕ** får således vänta på sin huvudsats, den fångas upp av **ΕΤΒΕ ΠΔΙ ΔΥΡ ΟΤΟΕΙΠ ΕΡΟΥ** och dessa två satser skulle på egen hand kunnat utgöra en fullständig mening. Som du märker har jag tolkat preteritumkonstruktionen som en bakgrundsinformation som förhåller sig till det paradoxala i sakernas tillstånd, här lämnas utrymme för tolkning från översättarens sida. Den kan ses som en parentetisk anmärkning. Den följande circumstantialsatsen kan knytas antingen till den föregående preteritumkonstruktionen, men också till den inledande satsen i perfekt 1. Men då både **ΕΠΙΔΗ ΔΥΒΩΚ ΖΞ ΠΚΔΚΕ** och **ΕΠΕΤ ΠΔΤΣΟΥΑΠ ΖΩΠ ΞΠΟΤΟΕΙΠ ΕΡΟΥ** båda får sin upplösning i **ΕΤΒΕ ΠΔΙ ΔΥΡ ΟΤΟΕΙΠ ΕΡΟΥ** är det rimligt att se dessa två satser som jämställda, dvs. ingen av dem är överordnad den andra utan sinsemellan jämställt underordnade **ΕΤΒΕ ΠΔΙ ΔΥΡ ΟΤΟΕΙΠ ΕΡΟΥ**. På modern svenska skulle vi väntat oss ett 'och' mellan två satser som är på samma

nivå men så är inte alltid fallet på koptiska. Vagheten i kopplingen ökar intensiteten i texten och gör att då satserna får sin upplösning i resultatatsen, 'därför ...' uppnås en stark retorisk effekt.

Såväl den inledande satsen som samtliga circumstantialsatser skulle mycket väl även kunnat tolkas temporalt. En stark tolkningstradition tenderar att undvika att ta ställning till hur exempelvis konvertrar ska översättas. Man menar att ställningstagandet är subjektivt. Emellertid lämnar detta förhållningssätt läsaren i sticket. Mig förefaller det mer rimligt att den koptiskt skolade översättaren med varsamhet återger det alternativ som hon eller han anser mest rimligt. Att underinterpretera ger ofta ett klumpigt intryck som inte gör källtexten rättvisa. Att avstå från att tolka är ett lika starkt ställningstagande som att tolka. Jag vill därför uppmuntra läsaren av koptiska texter att grundligt analysera detaljerna i texten för att verkligen ta ställning. Detta förhållningssätt leder ofta till bättre översättningar och till nya forskningsresultat. Med det ovan sagda vill jag öka medvetenheten om hur många ställningstaganden som en översättare måste hantera och att översättningsarbetet därför också måste utmana den egna förutfattade mening om texten, men samtidigt måste tolkningen få träda fram. Vi övergår nu till konstruktioner vars tolkning likväl är mångtydig men nu med alternativen, kausal- avsikts- eller resultatssats.

Orsaks- avsikts och resultatssatser

Som du snart kommer att märka är det på koptiska ofta mycket svårt att skilja mellan orsaks-, avsikts- och resultatssatser. En orsakssats inleds ju ofta med ordet 'eftersom'. En avsiktssats däremot inleds istället med 'för att' och uttrycker syftet med en handling. Resultatssatser i sin tur uttrycker handlingens resultat och återges ofta med orden 'så att'. Vi har redan diskuterat användningen av circumstantiella och kausativa satser. Sådana kan få såväl avsikts- som resultatssatsfunktion och därtill även kausal sådan. Här låter vi sådana konstruktioner vara. Det som vi istället först griper oss an med är satser som inleds med **ⲪⲈ**.

ⲪⲈ är ju redan bekant för dig, men då som ett anföringstecken i fraser som 'vi sade *att*'. Vad som sägs kan ses som ett eget objekt och därför kallas det som följer efter 'att' ofta för en objektssats. I sådana fall är översättningen av **ⲪⲈ** helt oproblematiske. Låt oss istället försöka med satserna 'glömskan blev till/uppstod' **ⲛⲧⲁϥⲱⲛⲉ ⲛⲟⲓ ⲧⲉⲃⲱⲉ** och 'de kände inte Fadern' **ⲛⲉⲧϥⲁⲣⲛⲉ ⲁⲛⲱⲧ ⲁⲛ**. Här skulle ett **ⲪⲈ** mellan satserna i de allra flesta fall betyda 'eftersom'. Men om vi ersätter preteritumkonstruktionen med en optativkonstruktion efter **ⲪⲈ** får vi en sats som istället för orsakssamband uttrycker antingen avsikt eller resultat, **ⲛⲧⲁϥⲱⲛⲉ ⲛⲟⲓ ⲧⲉⲃⲱⲉ ⲪⲈ ⲛⲛⲉⲧϥⲁⲣⲛⲉ ⲁⲛⲱⲧ** 'Glömskan blev till för att de inte ska känna Fadern' eller 'så att de inte ska känna Fadern'. I de första fallet är det avsikten som står i fokus, oavsett faktiskt framtida utfall, medan utfallet i det senare fallet är klart. Som regel är dock avsiktssatsen att föredra. **ⲪⲈ** får således en särskild funktion när den kombineras med optativ. Men även om kombinationen av **ⲪⲈ** följt av circumstansellt konverterad futurum med **ⲛⲁ** är något ovanligare än **ⲪⲈ** följt av optativ är den inte alls ovanlig i Nag Hammadiskrifterna. Där har den samma funktion som optativvarianten och översätts vanligtvis med en avsiktssats och något mindre ofta med en resultatssats. Åter ser vi således att den i många grammatikböcker så skarpa linjen mellan optativ och futurum med **ⲛⲁ** är överdriven.

Uttrycket **ⲪⲈⲕⲁⲁϥ** eller som det också stavas **ⲪⲈⲕⲁϥ** fungerar i stort sett på samma vis som **ⲪⲈ** när det följs av optativ eller circumstantiellt konverterad futurum med **ⲛⲁ**. Emellertid kan **ⲪⲈⲕⲁⲁϥ** ha en lösare koppling till det följande optativet och tillåter därför en adverbial bisats att smyga sig emellan. Denna lyx kan vi inte kosta på oss när vi använder oss av **ⲪⲈ** som

har en mycket hårdare koppling till optativen. Låt oss börja med att exemplifiera på svenska: 'Jag har kommit för att ni, när jag upplyst er, ska upplysa dem'. Här finner vi en inskjuten tidsadverbiell sats, 'när jag upplyst er', vilket gör att vi får hålla oss till konstruktioner med **ⲬⲚⲔⲁⲛ** istället för **ⲬⲚ**. Den koptiska översättningen skulle kunna se ut så här: **ⲁⲓⲉⲓ ⲬⲚⲔⲁⲛ ⲉⲓⲡ ⲟⲩⲟⲉⲓⲛ ⲉⲣⲱⲧⲏ̅ ⲉⲧⲉⲧⲛⲉⲡ ⲟⲩⲟⲉⲓⲛ ⲉⲣⲟⲟⲩ**. Om vi nu konstruerar en mening med en konstruktion som tillåter bruket av **ⲬⲚ** kan vi få följande resultat på svenska: 'Jag har kommit för att ni ska upplysa dem, när jag upplyst er '. Den koptiska översättningen skulle kunna bli **ⲁⲓⲉⲓ ⲬⲚ ⲉⲧⲉⲧⲛⲉⲡ ⲟⲩⲟⲉⲓⲛ ⲉⲣⲟⲟⲩ ⲉⲓⲡ ⲟⲩⲟⲉⲓⲛ ⲉⲣⲱⲧⲏ̅**. Att **ⲬⲚⲔⲁⲛ** tillåter att man kan skjuta in en adverbial bisats innan avsikts- eller resultatssatsen har lett till att man kan byta ut optativkonstruktionen mot en konjunktivkonstruktion som då också ger en avsikts- eller resultatssats. 'Jag har kommit för att ni, när jag upplyst er, ska upplysa dem' skulle därför också kunnat skrivas **ⲁⲓⲉⲓ ⲬⲚⲔⲁⲛ ⲉⲓⲡ ⲟⲩⲟⲉⲓⲛ ⲉⲣⲱⲧⲏ̅ ⲛⲧⲉⲧⲛⲉⲡ ⲟⲩⲟⲉⲓⲛ ⲉⲣⲟⲟⲩ**.

Asyndetiska konstruktioner

Att binda ihop två saker, exempelvis två satser, kan ju å ena sidan understryka deras samhörighet, men å andra sidan kan det också understryka att det rör sig om två entiteter som behöver något som håller ihop dem. En konjunktion som 'och' kan därför fungera såväl sammanbindande som separerande. Därför kan man, såväl på svenska och koptiska som på många andra språk, avstå från konjunktioner för att visa på ett särskilt nära samband mellan ord och/eller satser. Sådana konstruktioner kallas *asyndetiska*. De kan fungera på en låg nivå i språket och då knyta samman substantiv: 'Jag köper äpplen, päron, majscolvar'. Ofta brukar vi skjuta in ett 'och' i slutet av en sådan lista men klarar oss utan det för de inledande orden i kedjan. Vi kan även använda samma slag av uppräknings när det gäller adjektiv och adverb. Ett exempel på adjektiv kan vara 'Jag såg en film med en ohederlig, ful, liten gubbe i huvudrollen'. Om vi istället gör en rad med adverb kan vi få: 'Jag spelar ohederligt, fult, smått och futtigt'. Men asyndetiska konstruktioner associeras nog av de flesta med satsnivån. Jag sprang, hoppade, simmade, kröp', kan vara ett exempel på hur mycket nära samband mellan satser kan se ut på svenska. På koptiska lman ha skrivit motsvarigheten till 'jag sprang, jag hoppade, jag simmade, jag kröp'. På svenska åstadkommer vi samma effekt genom att avstå från att upprepa subjektet. Emellertid måste subjektet tas med då det skiftar: 'Jag sprang, du hoppade, ni simmade, vi kröp'. Men förutom att understryka nära samband mellan satser kan asyndetiska konstruktioner på koptiska även uttrycka andra slag av koppling mellan satserna. Här får översättaren utifrån en analys av meningen i texten välja vilken relation mellan satserna som är rimligast. Om vi exempelvis har följande mening: 'De förföljde Jesus, slog honom, förnedrade honom, dödade honom, han övervann dem, han uppstod på den tredje dagen', så är det rimligt att tillfoga något som ger större emfas åt skiftningen som uppstår mot slutet av meningen: 'De förföljde Jesus, slog honom, förnedrade honom, dödade honom, men han övervann dem eftersom han uppstod på den tredje dagen'. Ibland kan det även vara på sin plats att lägga in ett 'och' mot slutet av en uppräknings eftersom vi då får en liten paus som kan fungera som en uppmärksamhetsmarkör och därigenom markera höjdpunkten i meningen. Nu övergår vi till att diskutera med vilka konstruktioner som vi kan åstadkomma asyndetiska konstruktioner på koptiska. Liksom i exemplen på svenska börjar vi med hur små enheter länkas samman för att sedan övergå till satsers sammanfogningar.

Artikelfraser

I följande mening har vi först en artikelfras som modifieras genom en rad underordnade artikelfraser. Slutligen följer subjekt och predikat. Att serien av artikelfraser kommer före den egentliga kärnan i meningen, subjekt och predikat, kallas för 'utanförställning' och ger ökad emfas åt den utanförställda delen. Vi kunde lika gärna ha placerat artikelfraserna efter subjektet och dess predikat men då skulle emfasen ha minskat något. Med konstruktionen i exemplet kombineras utanförställningen med den asyndetiska konstruktionen vilket ökar den retoriska effekten. **ⲅⲉⲛⲅⲱⲃ ⲛⲅⲉⲛⲙⲛⲧⲁⲧϯⲟⲟⲩⲛⲓ ⲅⲉⲛⲅⲣⲧⲉ ⲅⲉⲛⲛⲟⲩⲱⲡ ⲁⲛⲛⲟⲩⲧⲉ ⲃⲱⲗ ⲉⲃⲟⲗ ⲙⲙⲟⲩ** 'Verken av okunskap, rädsla, oro utplånades av Gud'. Bättre än denna mycket litterala översättning vore: 'Vad gäller okunskapens, rädsans och ångestens verk, dessa utplånades av Gud', eller någon liknande översättning. Det är inte alltid lätt att fånga in såväl funktion som struktur i översättningen.

Adverbiella konstruktioner

länkningen av adverbiella uttryck är mycket likartad den som vi ovan beskrev gällande artikelfraser. **ⲛⲭⲟⲉⲓϯ ⲛⲭⲱⲕ ⲛⲉ ⲅⲛⲃⲟⲙ ⲛⲓⲙ ⲅⲛⲙⲛⲧⲙⲉ ⲛⲓⲙ ⲅⲛⲙⲛⲧϯⲁⲃⲉ ⲛⲓⲙ ⲅⲛⲙⲛⲧⲁⲣⲁⲑⲟϯ ⲛⲓⲙ ⲅⲛⲉⲟⲟⲩ ⲛⲓⲙ** 'Herren är fullkomlig med avseende på all kraft, all sanning, all vishet, all godhet, all ära'. De adverbiella uttrycken konstrueras genom en preposition + substantivet med noll-artikel. Vanligtvis används prepositionen **ⲅⲛ** men **ⲅⲓ** är också vanlig. Vilken preposition som väljs är inte relevant i den aktuella diskussionen så jag nämner bara i förbigående att prepositionsbruket beror på vilket substantiv som modifieras. Ett annat vanligt sätt att konstruera adverbiella uttryck är genom att ersätta noll-artikeln med obestämd artikel i sg. **ⲅⲛⲟⲩ**. Adverbiella uttryck är underordnade ett verb eller motsvarande uttryck som det modifierar. Vi övergår nu till att studera hur asyndetiska konstruktioner får huvudsatser att fungera som underordnade satser.

Asyndetiska huvudsatskonstruktioner

En mycket vanlig asyndetisk konstruktion är sammanlänkandet av huvudsatser i förfluten tid. Här är det fråga om perfekt 1 och den ändelsekonjugation som inbegriper uttrycket **ⲛⲉⲭⲁ**- 'Sade'.

Övning 17

Översätt från koptiska till svenska.

87.11-14 **ⲁⲧⲙⲛⲧⲁⲧⲧⲉⲕⲟ ⲃⲱⲱⲧⲧ ⲁⲛⲓⲧⲛⲓ ⲁⲙⲙⲉⲣⲟϯ ⲛⲙⲙⲟⲩ ⲁⲛⲉϯⲛⲉ ⲟⲩⲱⲛⲅⲉ-
ⲃⲟⲗ ⲅⲛⲛⲙⲙⲟⲩ ⲁⲧⲱ ⲁⲛⲉϯⲟⲩϯⲁ ⲙⲛⲕⲁⲕⲉ ⲙⲉⲣⲓⲧϯ.**

87.15-20 **ⲙⲛⲟⲩⲱⲡⲃⲉⲛ ⲃⲟⲙ ⲁⲉ ⲛⲧⲉⲅⲉ ⲛⲓⲛⲉ ⲉⲧⲙⲙⲉⲁⲧ ⲛⲉⲛⲧⲁⲅⲟⲩⲱⲡ ⲉⲃⲟⲗ ⲛⲁⲧ
ⲅⲛⲛⲙⲙⲟⲩ ⲉⲧⲃⲉ ⲧⲟⲩⲙⲛⲧⲃⲱⲃ ⲭⲉ ⲙⲡⲣⲓⲕⲓⲕⲟϯ ⲛⲁⲱⲧⲉⲅⲉ ⲙⲛⲛⲉⲧⲙⲁⲧⲓⲕⲟϯ
ⲁⲛ ⲭⲉ ⲅⲛⲛⲁⲃⲟⲗ ⲛⲉ ⲙⲛⲉⲁ ⲙⲛⲓⲧⲛⲓ ⲛⲧⲟⲩⲧⲁ ⲁⲉ ⲟⲩⲉⲃⲟⲗ ⲛⲉ ⲙⲛⲉⲁ ⲛⲧⲛⲉ.**

87.20-23 **ⲉⲧⲃⲉ ⲛⲁⲓ ⲁⲧⲙⲛⲧⲁⲧⲧⲁⲕⲟ ⲃⲱⲱⲧⲧ ⲉⲃⲟⲗ ⲉⲛⲓⲧⲛⲓ ⲁⲙⲙⲉⲣⲟϯ ⲱⲛⲁ ⲅⲙ
ⲛⲟⲩⲱⲱ ⲙⲛⲉⲱⲧ ⲉⲛⲁⲅⲁⲧⲣⲓ ⲛⲧⲏⲣⲥ ⲙⲛⲓ ⲛⲟⲩⲟⲉⲓⲛ.**

87.23-26 ἀπαρχῶν χι πούττα βούλιον πεχάτ χε ἀλλειτῆ πῆτῆταλλιο πούτταλλε
ππούτχοτς εβολ ῥῆ πκαῖ.

87.26-27 ἀτῆπλασσε ἔποττα[λλιο] ετῆλλῆκαῖτηρῆ πε.

87.27-29 πιαρχῶν δε επσω]λλε πετετῆτατῆ πῆρῆλλε οτῥ[οοττ οπ] πε πῆρο
πῆθριοπ πε.

87.29-33 ἀτῆ ππο[τχοτς] εβολ ῥῆ πκαῖ ἀτῆπλασσε ἔπ[οττω]λλε καττα
πούττωλλε ἀτω [πιπε] ἔπποττε πῆταῖοττωπῆε[βολ πατ] ῥῆ πῆλλοοτ.

87.33-88.3 πεχάτ χε ἀ[λλειτῆ ἔα]ρῆτῆροτ ῥῆ πῆπλασσε χ[εκαδς] εχπα-
πατ ἀπεχσβῆρει[πε εχεῖωπ εροτ π]τῆλλεῖτῆ ἔλλοτ ῥῆ πῆπλασσε
ετῆρο[ε]ι ἀπ πῆτατπαλλεῖς ἔπποττε εβολ ῥῆ τοτῆπῆτατῆολλε.

88.3-5 ἀτω ἀτῆπε εῖοτῆ ῥῆ πεῖρο ἀτω ἀπρωλλε ῥωπε ἔψῆτῆκοσ.

88.5-6 ῥιχῆ πκαῖ πῆροτῆροτ ἔποττωπῆ ῆολλε βε πῆτοτποσχετβε τοτῆπῆτατῆολλε

88.6-9 ἀτῆπροσκαρτερεῖ πῆθε πῆρῆτατῆοτ χε ετῆδῶρβ ἀπειπε ετῆλλετ παει
πῆταῖοττωπῆεβολ πατ ῥῆ πῆλλοοτ.

88.9-11 πετσοοτῆ δε ἀπ πῆτετῆολλε χε πῆλλε πε παει δε τῆροτ ἀτῆωπε ῥῆ
πούττωπ ἔπειωτ ἔπῆτηρῆ.

Kapitel 12

Koptisk-svensk ordlista

Förkortningar

- = Före ett ord markör för ändelseform, efter ett ord markerar förnominal form.

_ = markerar förpersonlig form.

adv = adverb.

art. = artikel.

best. = bestämd.

f. = femininum.

imp. = imperativ.

kv. = kvalitativ.

lyk. = lykopolitanska.

m. = maskulinum.

obest. = obestämd.

pl. = plural.

sah = sahidiska.

sub subachmimiska.

xxx

Ord

ⲁ Bas för perfekt 1.

Ⲃ grundtal. ett.

-**α** 1. pers. sg. possessiv, se **5**, sidan 15.

αα _ se **ειρε**.

αβολ se **εβολ**.

αβραζαεε namn. Abraham.

αγαθος adj. godhet.

αγγελος m. ängel/budbärare.

αδαεε Adam.

αδαεεαπτιπη adj. av den hårdaste metall, ofta förstätt som stål eller diamant. Metaforiskt, hårdast, oövervinnerlig, obrytbar, oföränderlig.

αιων m. tid, evighet, tidsålder, andemakt, sfär.

αλλα 'men/tvärtom/snarare' står alltid först i satsen.

αεεεετε (εεεεετε) m. makt, styrka. vb. gripa, hålla fast, omfatta. Även i intellektuell mening av att förstå, råda.

αεεη imp. sg. f. av **ει**.

αεεηειτπ̄ imp. pl. av **ει**.

αεεηη sannerligen.

αεεοτ imp. sg. m. av **ει**.

απ negation.

απ se **οπ**.

απ Pron. 'vi'. osjälvständig form. Används i nominalsatser.

απ̄ pron. 'jag' osjälvständig form. Används i nominalsatser.

απειπε, se **ειπε**.

απι- se **ειπε**.

απιτ _ se **ειπε**.

αποκ pron. 'jag' självständig form. Används i nominalsatser.

αποπ Pron. 'vi' oftast självständig form. Används i nominalsatser.

αοτωπ, ατωπ, ατοτωπ, οτη- imp. se **οτεπ**.

αποστολος m. apostel, sändebud.

αρεε se **εεαρεε**.

αρχων = m. ledare, furste, ofta om makter i himlavärlden men även om jordiska hövitsmän och myndighetspersoner.

ΔCE se **COOT**.

ΔT läggs till början av ett ord för att ge det negativ betydelse som i svenskans 'kunskap' 'okunskap', privativum. I grunden ett adjektiviskt uttryck som på svenska skulle motsvara ändelsen 'lös'. Okunskap = 'kunskapslös', se 7, sidan 41.

ΔTW och, binder samman ord med alla varierande artiklar samt satser. Vanligtvis neutralt sammanbindande 'och' men även adversativt 'men'. **ΔTW** **ΔTW**... 'och även'.

ΔTWN imp. se **OTEN**.

ΔTOTWN imp. se **OTEN**.

ΔΦΘΑΡΤOC adj. oförgänglig, oförstörbar, odödlig.

ΔCTE se **CTOOT**

ΔΩ Bestämning. vilken, vad.

ΔXΠ- ΔXΠT _ prep. utom, förutom.

Ξ två.

ΒHK kv. **ΒWK**.

ΒHΛ kv. av **ΒWΛ**.

ΒIT _ se **CI**.

ΒΛ- se **ΒWΛ**.

ΒΛΛε pl. **ΒΛΛετε** M. Blind person. F. **ΒΛΛH**.

ΒΟΗΘΙΑ ΕΡΙΒΟΗΘΕΙ imp. f. hjälp, undsättning. vb. hjälpa, undsätta.

ΒOK _ se **ΒWK**.

ΒOΛ m. utsida.

ΒOΛ _ kv. av **ΒWΛ**.

ΒWK, ΒOK _ **ΒHK** kv. gå, avlägsna sig, färdas.

ΒWΛ, ΒΛ- **ΒOΛ** _ kv. **ΒHΛ** befria, uttolka. + **ΕΒOΛ** lösa upp, utplåna.

ΒWΛK m. ilska, vrede. vb. vara arg på, vredgas + **ε**.

ΒWΠ- f. Abstraktioonsbas. Kombineras med namn på träd och frukter **ΒWΠελοολε** 'druvvin'.

ΒΩε f. glömska, sömn.

Γ tre.

ΓΔP konj. för. Oftast postpositiv men kan någon gång stå på tredje eller fjärde plats. Aldrig först i en sats. Inleder en förklaring till vad som tidigare avhandlats.

Γεπεε f. avkomma, ätt, släkte, sort, folk, generation.

ἄ fyra.

δαίμων m. demon. I äldre grekisk litteratur ett väsen mellan gudar och hjältar, kan vara såväl positivt, negativt som neutralt. I senare judisk-kristen litteratur vanligtvis negativt.

δέ konj. Postpositiv. Oftast 'och' men ibland med betydelsen 'men'.

δίωκε Följa + **ἔμο** _.

δυναμικ f. kapacitet, förmåga, kraft, makt.

ε _ bas för circumstantialis, se sidan ??.

ε _ bas för fokuseringskonverter, se sidan 64.

ε, **επο** _ prep. Till, för, mot, i jämförelse med.

ε fem.

-**ε** 2. pers. m. sg. possessiv se 5, sidan 15.

εβαλ se **εβολ**.

εβολ (**αβαλ**) (**αβολ**) (**εβαλ**) ut, utåt, iväg. + **ἐπὶ πρὸς** _ från, ut från, som ett resultat av. + **κα** kausalt, eftersom, för.

ει Kv. **πητ** imp. m. sg. **αμοτ** f. **αμη** pl. **αμκειτπ**. vb. komma. + **εβολ** komma ut ur.

ειε 1 pers. sg optativ, se sidan 49.

ειεπ- f. ingår i beteckningar för produkter av hantverksverksamhet: **ειεπποτβ** 'guldarbete, **ειεπψε** träarbete, men även **ειεπψωτ** resultatet av handelsverksamhet.

ειμε m. kunskap. vb. förstå, veta + **ε**.

ειπε, **π**- **πτ** _ imp. **απειπε**, **απι-** (**επα-**) **απι** _ (**απιτ** _) föra, lyfta, bringa. + **ε**, **π**, **ψα** **εζοτπ** föra till, inför. + **ερατ** _ föra till inför. + **εχπ**, föra upp på. + **πσα** föra mot, anklaga. + **εβολ** släppa, offentliggöra, publicera.

ειρε, **ρ**- **αα** _ lyk. **εει** _ kv. **οι** imper. **αρι** vb. Göra, producera, bli. Ofta i sammansättningar **ρ ποβε** 'synda'.

ειε 'Se!' Markerar emfas. Ungefär 'Läggmärke till ..'.

ειωτ m. pappa, far, förälder. pl. **ειοτε**.

-**εκ** 2. pers. m. sg. possessiv se 5, sidan 15.

ειμαρτε se **αμαρτε**.

-**ειπ** 1. pers. pl. possessiv se 5, sidan 15.

ειπα- se **ειπε**.

ειπτ bas för relativsatser, se sidan ??.

εξοτσια f. Makt, styrka.

εοοτ m. ära, heder.

ερε bas för optativ se sidan 49.

ερε bas för circumstantialis se sidan ??.

ερε bas för fokusering se sidan 64.

ερο _ prep. Se **ε**.

-**с** 3. pers. f. possessiv se 5, sidan 15.

ετ bas för relativsatser, se sidan ??.

ετβε, ετβηκτ _ Prep. på grund av, angående, om, för att. **ετβε οτ** 'varför'. **ετβε παι** 'därför'.

ετβηκτ _ se **ετβε**.

ετε bas för relativsatser, se sidan ??.

ετᾶλλοτ demonstrativt pron. **πικε ετᾶλλοτ** 'den där bilden'. Sammansatt av relativmärket **ετ** samt adv. **ᾶλλοτ** 'där'.

-**ετῖ** 2. pers. pl. possessiv se 5, sidan 15.

-**ετ** (-**οτ**) 3. pers. pl. possessiv se 5, sidan 15.

εταγγελιον m. evangelium, glädjebud.

ετῖτα _ se **οτῖτα** _.

ετῖτε- se **οτῖτε**-.

-**ετ** 3. pers. m. possessiv se 5, sidan 15.

εζοτι prep. in i.

εζρδι Prep. Uppåt eller nedåt.

εχῖ = på.

ζ sju.

κ konj. eller.

κ se **τοτ**.

ῖ åtta.

κι m. hus, byggnad.

κπε m. tal, nummer, se **ωπ**.

ῑ nio.

εκριοп m. djur i allmänhet, ej människor. vilda djur, vilddjur, odjur.

ⲧ tio.

ⲲⲚⲐⲟⲩⲥ Jesus, förkortas ofta ⲧⲥ.

ⲲⲚⲉ + ⲡ̄-/Ⲛ̄Ⲛⲟ _ m. bild, avbildlighet. Vb. likna.

Ⲳⲟⲩⲁⲁⲥ Judas.

ⲧⲥ förkortning för ⲲⲚⲐⲟⲩⲥ Jesus.

Ⲳⲧ̄ⲡ̄ M. Mark, Jordan. Ⲛ̄ⲁ ⲡ̄Ⲳⲧ̄ⲡ̄ 'ned'.

Ⲛ du m.

Ⲛ̄ tjugo.

Ⲛⲁⲁ _ se Ⲛⲱ.

Ⲛⲁⲁⲧ _ se Ⲛⲱ.

ⲚⲁⲑⲲⲧⲁ vb. sitta, sätta, (ⲡ̄/Ⲛ̄Ⲛⲟ). installera, ge auktoritet, utse till ett ämbete.

ⲚⲁⲕⲈ m. mörker.

Ⲛⲁⲧⲁ 1. I enlighet med. Är en mycket vanligt användning i koptiskan. 2. För något, eller på grund av något. Syfte och orsak kan vara svåra att åtskilja här. 3. Längs, genom, utmed i rumslig utsträckning. 4. På grekiska anger ordet ofta riktning nedåt, även i överförd mening av nedsättande karaktär gentemot något. Mycket vanlig användning på grekiska, på koptiska är detta bruk mindre vanligt. Kombinationen av Ⲛⲁⲧⲁ och ⲑⲈ uttrycker adverbial mening 'just som', 'såsom'. Ofta efterföljs konstruktionen av en relativsats eller circumstantiell konstruktion Ⲛⲁⲧⲁ ⲑⲈ Ⲉⲧⲕⲏⲓ 'såsom/just som det är skrivet'.

ⲚⲁⲧⲁⲕⲣⲲⲚⲉ vb. fälla ett domslut.

Ⲛⲁⲓ m. jord, mark, område, land.

ⲚⲈ, (ⲃⲈ, pl. ⲕⲟⲟⲩⲈ lyk. ⲚⲁⲧⲈ ⲕⲈⲕⲟⲟⲩⲈ lyk. ⲕⲈⲚⲁⲧⲈ m. f. annan, andra.

ⲚⲈ- se Ⲛⲱ.

ⲚⲈⲲⲲ se ⲕⲲⲲⲲ.

ⲚⲈⲧ- se ⲕⲱⲧⲈ.

ⲚⲈⲧ- se Ⲛⲱ.

Ⲛⲏ se Ⲛⲱ.

Ⲛⲏⲧ se ⲕⲱⲧⲈ.

ⲕⲲⲲⲲ, (ⲕⲈⲲⲲⲲ), ⲕⲈⲲⲲⲧ- ⲕⲈⲲⲲⲧ _ m. rörelse. vb. röra sig, föra/flytta något.

ⲕⲟⲈ,) se Ⲛⲱ.

ⲕⲟⲟ _ se Ⲛⲱ.

ⲕⲟⲥⲲⲲⲟⲥ m. kosmos, världen.

κοτ _ se **κωτε**.

κω, (**κοε**), **κετ**- (**κε-**) **κδα** _ (**κοο** _) kv. **κη** (**κδατ**) vb. sätta, ställa, lägga, tillåta, ålägga.
+ **εβολ** förlåta, befria, avlägsna. + **πσα** lämna bakom. + **πτπ**- (**πτοοτ** _) anförtro, överlämna. **κη εγρδι** vara placerat, existera.

κωτε, **κετ**- **κοτ** _ kv. **κητ** vb. vända, omringa, irra omkring, söka.

λ trettio.

λδατ Bestämning. pron. ingen, inget ingenting.

λδοс m. folk.

λο, **λοτ** _ **δλο** _ imper. Generellt sett sluta med, upphöra, avlägsna sig. Kombineras med ett stort antal olika prepositioner. + **εβολ** har även betydelsen av att avträda exempelvis ett ämbete. + **οτβε** upphöra med motsättning, krig etc.

μ fyrtio.

μδ m. plats.

m. **μδαδβ** f. **μδαδβε** **μδαβ**- trettio.

μδαδβε se **μδαδβ**.

μδατ f. mamma, mor.

μδαβ se **μδαδβ**.

μδεиπ m. tecken, underverk.

μδθητнс m. elev/lärjunge.

μδπ- m. Abstraktionsbas. Består av substantivet **μδ** 'plats' + prepositionen **π**: **μδπωωπε** 'vistelseort'.

μδρε- **μδρ** _ bas för jussiv.

μδτδατ _ ensam, själv, enbart. Konstrueras med suffix, se 10 s. 70.

μδζ se **μοτζ**.

με f. sanning.

μεετε m. tanke.

μερоч M. region, område.

μεζ se **μοτζ**.

μηρ Kv. av **μοτρ**.

μητ f. **μητε** **μηπτ**- tio.

μητε se **μητ**.

ⲙⲏⲧⲉ f. mitt/mitten.

ⲙⲏⲓ kv. **ⲙⲟⲩⲓ**.

ⲙⲓⲥⲉ, **ⲙⲉⲥ-** **ⲙⲁⲥⲧ** _ **ⲙⲉⲧ** _ kv. **ⲙⲟⲥⲉ** part. **ⲙⲁⲥ-** m. barnafödelse. vb. föda.

ⲙⲙⲉⲁⲧ adv. där.

ⲙⲙⲙⲡⲙⲙⲟ _ mig/dig etc själv. Konstrueras med suffix, se 10 s. 70.

ⲙⲙⲟ _ se **ⲡ**.

ⲙⲡ tillsammans med/och.

ⲙⲡ negation i existenskonstruktioner.

ⲙⲡⲡⲥⲁ, **ⲙⲡⲡⲥⲱ** _ = prep. efter, sedan.

ⲙⲡⲡⲥⲱ _ Se **ⲙⲡⲡⲥⲁ**.

ⲙⲡⲧ - f. Abstraktionsbas. Används brett och kan kombineras med såväl substantiv, **ⲧⲙⲡⲧⲣⲟ** 'kungariket', adjektiv **ⲧⲙⲡⲧⲡⲟⲃ** 'storhet' som med bestämningar **ⲧⲙⲡⲧⲣⲙⲡⲏⲕⲙⲉ** 'koptiska' det egyptiska språket, se 7 sidan 42.

ⲙⲡⲧ - se **ⲙⲏⲧ**.

ⲙⲡⲧⲉ- **ⲙⲡⲧⲁ** _ att inte ha. Se ändelsekonjugationen 8, sidan 55.

ⲙⲟⲩⲧ m. väg.

ⲙⲟⲟⲧ M. vatten.

ⲙⲟⲣ _ se **ⲙⲟⲩⲣ**.

ⲙⲟⲩⲣ, **ⲙⲣ-** **ⲙⲟⲣ** _ kv. **ⲙⲏⲣ** Vb. binda + **ⲡ**-/**ⲙⲙⲟ** _.

ⲙⲟⲩⲧⲉ m. kallelse, åkallande, besvärjelse. vb. benämna, kalla på, + **ⲉ**.

ⲙⲟⲩⲓ, **ⲙⲉⲓ-** (**ⲙⲁⲓ-**) **ⲙⲁⲓ** _ (**ⲙⲉⲓ** _) kv. **ⲙⲏⲓ** m. fullkomlighet, fylld, lödig. vb. fylla, fullkomna.

ⲙⲡ Negationsbas framför personliga subjekt i perfekt 1.

ⲙⲡⲁⲧⲉ- **ⲙⲡⲁⲧ** _ bas för 'ännu inte-konjugationen'.

ⲙⲡⲉ Negationsbas framför nomen i perfekt 1.

ⲙⲣ- se **ⲙⲟⲩⲣ**.

ⲡ Best. art. pl. kort form.

ⲡ står framför och markerar adjektivist/attributiv konstruktion.

ⲡ possessiv partikel. Mittdelen av uttryck som 'fadern av sanning'. Översätts då som 'sanningens fader'.

ⲡ femtio.

π- αλλο _ av, ut ur, från, relaterad till, även objektsmarkör då den inte översätts.

π- πα _ = till, för, åt.

π- se **ειπε**.

πα Bas för futurum 1, se 6, sidan 26.

πα _ se **π**.

παδ- παδα _ 'är stor'. Se ändelsekonjugationen 8, sidan 55.

παποτ-/ _ 'bra/god' se ändelsekonjugationen 8, sidan 55.

πατ m. syn, vision. vb. se + **ε**.

παψε- παψω _ vara många/mycket/rik. Se ändelsekonjugationen 8, sidan 55.

παψω _ se **παψε-**.

παρλαβ _ 'är behaglig'. Se ändelsekonjugationen 8, sidan 55.

παρπ Sinför, framför.

παχ _ se **ποτχε**.

πτ (πκ) 2. pers. sg. konjunktiv m. se se 9, sidan 58.

πε Best. art. pl. lång form.

πε bildar predikat i pl. i nominalsatser.

πεσβωω _ 'är intelligent'. Se ändelsekonjugationen 8, sidan 55.

πεσε- πεσω _ 'är vacker'. Se ändelsekonjugationen 8, sidan 55.

πεψπ se **ποτψπ**.

πεδω _ 'är ful'. Se ändelsekonjugationen 8, sidan 55.

πεχ- se **ποτχε**.

πητπ 'För, till, åt er'. Se böjningsmönster för **π** på sidan 34.

πηχ kv. av **ποτχε**.

πθε på så sätt. Se **ζε**.

πιε Bestämning. vem/vilken. Besvaras oftast med personangivelse.

πιε allt/alla. För bruket se sidan ??.

πιχε m. andedräkt. vb. blåsa, andas.

πκ (πτ) 2. pers. sg. m. konjunktiv, se 9, sidan 58.

πιε negativ bas för optativ.

ποβε m. synd vb. 'att synda' konstrueras med **ειρε**: **ῥ ποβε**, **ρεϑῥ ποβε** 'syndare', för denna konstruktion se sidan ??.

ποει förstå, inse, begripa. Konstrueras ofta med **ῥ ποει**.

ποτη m. djupet, avgrund, helvete, abyss.

ποτс m. förstånd, sinne.

ποττε m. Gud alltid med bestämd artikel.

ποτψπ, **πεψπ**- **ποψπ** m. rädsla, oro. vb. att frukta, oroa sig.

ποτχ- se **ποτχε**.

ποτχε, **πεχ**- **ποτχ**- **ποχ** _ **πδχ** _ kv. **πηχ** vb. kasta, + **εβολ** kasta ut, driva ut, lämna bakom sig, avlägsna.

ποψπ se **ποτχε**.

ποχ _ se **ποτχε**.

ποб adj. stor.

ῥс 3. pers. sg. f. konjunktiv. se 9, sidan 58.

ῥсδ- **ῥсω** _ prep. efter, bakom.

ῥсе 3. pers. pl. konjunktiv se 9, sidan 58.

ῥсω _ se **ῥсδ**.

πт bas för relativsatser, se sidan ??.

πт bas för fokuseringskonverter i dåtid, se sidan ??.

ῥт (**тδ**) bas för relativ perfekt 1 se 9, sidan 62.

ῥт _ se **ειπε**.

ῥтδ 1 pers. sg. konjunktiv, se 9, sidan 58.

ῥτε bas för konjunktiv se 9, sidan 58.

ῥτε 2. pers. sg. f. konjunktiv se 9, sidan 58.

ῥτε pron. f. 'du' osjälvständig form. Används i nominalsatser.

ῥтере-/_ bas för prekursoriska konstruktioner, 'när' 'efter', se sidan ??.

ῥтетῥ pron. 'ni' osjälvständig form. Används i nominalsatser.

ῥтетῥ 2. pers. pl. konjunktiv se 9, sidan 58.

ῥтῥ pron. m. 'du' osjälvständig form. Används i nominalsatser.

ῥтῥ 1. pers. pl. konjunktiv. se 9, sidan 58.

ἄτο Pron. 'du' 2 pers f. självständig form.

ἄτοκ pron. 'du' 2 pers. m. självständig form.

ἄτοοτ _ instr. genom, från. Kommer från ordet för hand **τοπε** och används även så **ἄτοοτοτ** kan översättas 'genom dem', 'från dem' eller 'i deras händer' eller 'från deras händer'.

ἄτοοτ Pron. 'de' självständig form. Används i nominalsatser.

ἄτοσ Pron. 'hon' självständig form.

ἄτοϣ Pron. 'han' självständig form.

ἄτωτῆ Pron. 'ni' självständig form. Används i nominalsatser.

ἄϣ 3 sg. m. konjunktiv, se 9, sidan 58.

ἄϣκτ _ se **ϣῆ**

ἄσ subjektmarkör för efterställda subjekt se sidan ??.

ἄ sextio.

ο lyk. **οι** kv. av **ειρε**.

ο sjuttio.

οπ (**αν**) igen, åter, dessutom, ytterligare, också.

οτ obest. art. sg.

οτ Bestämning. vad om saker.

-**οτ** 2. pers. sg. f. eller i vissa dialekter 3. pers. pl. possessiv, se 5, sidan 15.

οτδ m. hädelse. vb. Att häda mot någon **χεοτδ ε...** eller **χιοτδ ε...**

οτδ lyk. **οτεει** f. **οτει** m. -**οτε** f. -**οτει** en, ett, någon. En och en **οτδ οτδ**. Var och en **ποτδ ποτδ**.

οτδδ _ själv, ensam. Konstrueras med suffix, se 10 s. 70.

οτδδδ adjektiviskt uttryck, 'helig'.

οτδπϣ Se **οτωπϣ**.

οτδϣ _ se **οτωϣ**

οτδϣ _ se **οτωϣ**

οτδε prep. motsatt, mot.

οτεβολ en från. Sammansättning av obestämd artikel **οτ** + **εβολ** från.

οτεει lyk. se **οτδ**.

οτει se **οτα**.

οτεπ, **οτηπ**, **οτωπ**, kv. **οτηπ** vb. öppna, vara öppen, dela. För imperativ, se **λοτωπ**.

οτεπζ Se **οτωπζ**.

οτερητε F. fot, ben.

οτεω- se **οτωω**

οτεωβ se **οτωωβ**.

οτεζ- se **οτωζ**

οτηπ Se **οτεπ**.

οτηζ kv. se **οτωζ**

οτηρ Bestämning. hur många/hur mycket.

οτη̄ det finns/är. förekommer i existenskonstruktioner.

οτη- imp. se **οτεπ**.

οτη̄ + η̄- m. Abstraktionsbas. Kombineras med grundtal: **ποτη̄ ωοτη̄η̄τ η̄ κκαζ** 'en tredjedel av jorden'.

οτη̄τα_ se **οτη̄τε-**.

οτη̄τε-, (**ετη̄τε-**) **οτη̄τα_** (**ετη̄τα_**) att ha. Se ändelsekonjugationen 8, sidan 55.

οτοειπ m. ljus.

οτοειω (**οτοδειω**) m. tid, tillfälle.

οτοπζ Se **οτωπζ**.

οτοωβ se **οτωωβ**.

οτραπος m. himmel.

οτωω, (**οτοοω**), **οτω̄-** **οτοω̄_** (**οταω̄_**) äta, bita. m./f. **βιωτωω** (**χιωτωω**) pl. **βιποτοοω** mat. Objekt konstrueras med **η̄/ω̄ωω_** men verbet används ofta som på svenska som ett objektslöst verb som betecknar ätandet som aktivitet än specifikt om vad man äter.

οτωπ Se **οτεπ**.

οτωπ, **οτη-** m. del. **οτωπ η̄ωοωη̄τ** en tredjedel.

οτωπζ, (**οτοπζ**), **οτεπζ-** **οτοπζ_** (lyk. **οταπζ_**) kv. **οτοπζ** (lyk. **οταπζ**) m. uppenbarelse. + **εβολ** vb. Visa sig, framträda, uppenbara.

οτωω, **οτεω-** **οταω_** m. Önskan vilja, begär. vb. Önska, vilja åstunda. Se även Jernstedts regel 8 på sidan 55 för användningen.

οτωωβ, **οτεωβ-** **οτοωβ_** vb. svara, replikera.

οτωζ, οτεζ-οταζ_ kv. **οτηζ** vb. Lägga till, tillfoga, placera, vistas i, vila i. + **ετοοτ_** lägga till, upprepa, fortsätta. + **εχπ** eller **π** lägga till. + **εβολ** sluta, lägga bort + **ζπ** vistas i/ta sin boning i. + **ε** lägga sig till, bifoga sig till någon/något.

π Best. art. m. kort form.

π åttio.

παρδειος m. trädgård, paradiset.

πε lyk. **πι** Best. art. m. lång form.

πε konstruerar predikat 3 pers. sg. m. i nominalsatser.

πε pl. **πητε** f. himmel.

πει närmre demonstrativt pron. sg. m. 'den här'. Följs av substantiv.

πετρος Petrus.

περητ π = nere. Ordets grund betyder egentligen botten.

πετ deras, syftar på ett maskulinint objekt sg.

πεχδ_ se **πεχε_**.

πεχε- **πεχδ_** sade. Enbart i förfluten tid. **πεχδγ πδγ χε** 'han sade till honom...'. Se ändelsekonjugationen 8, sidan 55.

πιλατος Pilatus.

πιστις f. tro, förtröstan, tillit.

πλαπασθε Vb. Fara villse/missta sig. Konstrueras med **π, π̄** **πλαπασθε** 'fara vilse/missta sig'.

πλαπη f. Villfarelse. Vb. Fara villse.

πλασσει m. form, skapelse, modell, illusion.

πλασσει vb. forma ofta om när Gud skapade människan, men även i vid mening om krukmakeri och skulpturarbete. Även avbildande. I bildlig mening, formande av mentala förmögenheter och föreställningar genom utbildning, då även med betydelsen falsk skolning som saknar grund, fabricera och bedra (relativt ovanligt bruk). Kombinerar med **ειρε**: 'De formade' **ατ̄ρπλασσει**.

πληρωσει m. fullhet, ofta som teknisk term för andlighetens sfär.

ππδ m. förkortning för **ππετσει** ande.

ππετσει m. ande.

ππετσειτικον adj. andlig.

ππετσειτικος adj. m. andlig.

πολις f. stad.

πονηρια f. ondska.

πονηρος ond, (från grekiskan).

πρεσβυτερος m. präst, äldste.

προκαρτερει vb. hålla sig till, knyta sig till, vara nära till något, vara trogen något/någon, förbli, fortsätta med, sysselsätta sig med.

προφητης m. profet.

πσταιου f. **πσταιου πσταιου**- nittio.

πωτ M. flykt. Vb. springa fly. Följa efter **πσα**.

πωζ, πεζ- kv. **πηζ** Vb. Nå fram till, omfatta.

π̄- se **ειρε**.

ραν, (**ρεπ** lyk.) **ρεπ- ρπ̄τ** _ (**ριπ** _) (**ρπ̄** _) m. namn. **† ρεπ** namnge, kalla. **ατω περχποτ** **αλλοθ γε πιλλ ερητκ πεχαγ παγ γε λεγιων πε ρραν** 'Och han frågade honom: vad kallar du dig? Han sade till honom: Legion är namnet. (Markusevangeliet 5:9).

ραψε M. glädje. Vb. Glädja sig **π̄/αλλο**.

ρεч bildar adjektiviska uttryck, se 7, sidan 41.

ᾱλλ- bildar förled i adjektiviska uttryck, se 7, sidan 41.

ρπε m. tempel.

ρρο = m. kung, kejsare, f. **ρρω** pl. **ρρωοτ**.

ρωλλε m. man/människa.

с Pron. 'hon' osjälvständig form. Används i durativa och ickedurativa satser, ej i nominalsatser.

с̄ sex.

са alt. **саеиε** m. Skönhet, oftst yttre, gott utseende. vb. Att göra vackert, också oftast på ett yttre plan.

са m. sida, del riktning. **απса =πтπε** från/av himlens riktning, ovanifrån.

саβολ ut, efter.

саβε vis, f. **саβн** pl. **саβετε**

саеиπ se **соеиπ**.

саλλεκλ namn på demiurggestalt.

саπ̄- m. Abstraktionsbas. Kombinerar med några verskamhetsuttryck: **саαπεθooτ** 'någon som gör ont'.

ϙαρξ f. Kött.

ϙαρπε lyk. se **ϙοοτ̄π̄**.

ϙαῡϑ f. **ϙαυϑε** -**ϙαυϑε** sju.

ϙαυϑε se **ϙαῡϑ**.

ϙε Pron. 'de' osjälvständig form. Används i durativa satser.

ϙε- se **ϙω**.

ϙε f. **ϙε ϙε-** **ϙετ-** före **δϑτε** och **δϙε** sextio.

ϙεειπ se **ϙοειπ**.

ϙιλλων Simon.

ϙιλλιλλιδτ kv. av **ϙιλοτ**.

ϙιλη f. röst.

ϙιλοτ, kv. **ϙιλλιλλιδτ** m. välsignelse. vb. välsigna.

ϙιδτ f. **ϙῑτε** m. -**ϙιλοτϙε** f. -**ϙιλοτϙε** två.

ϙικτ se **ϙοπ**.

-**ϙιλοτϙε** se **ϙιδτ**.

ϙιου m. blod.

ϙῑτε se **ϙιδτ**.

ϙο se **ϙοοτ**.

ϙοε se **ϙοοτ**.

ϙοειπ (**ϙδειπ ϙεειπ** läkare, helare, förlossare. Används såväl med f. som m. artikel.

ϙοπ pl. **ϙικτ** m. bror, syskon.

ϙοο_ se **ϙω**

ϙοοτ f. **ϙο** (**ϙοε**) -**δϙε** sex.

ϙοοτ̄π̄, (**ϙοοτπε**, **ϙαρπε**, lyk) **ϙοτων-** (**ϙοτπ-**) **ϙοτων_** m. kunskap, vb. veta. Objekt markeras med **π̄/μ̄λλο_** när objektet är ett nomen eller personligt suffix, och med **ϑε** i uttryck av typen 'hon vet att ...'.

ϙοοτπε, se **ϙοοτ̄π̄**.

ϙοφιδ f. vishet.

ϙοτπ- se **ϙοοτ̄π̄**.

ϙοτων-/_ se **ϙοοτ̄π̄**.

σπερμα m. frö, säd.

σπιρ m. revben, sida.

σπερωμα m. fäste. Används på ett otal sätt för att beteckna det som är fast.

στυβουλιον m. rådslag/överläggning. **χι ποττυβουλιον** hålla ett rådslag/rådsla.

σω, σε- σοο _ m. dryck. dricka.

σωβε m. skratt. vb. skratta, skratta åt **σωβε πα**.

σωμα m. kropp, såväl levande som död. Ofta i kontrast till själ eller ande.

σωπε f. syster.

σωοτγ, σετγ- σοοτγ_ σοοτγ kv. församla, samla, kalla. + **εζοτη** samla ihop.

σωτηρ m. befriare, frälsare.

σωτα, σετα- σοτα _ m. vb. utan efterföljande preposition eller + **ε** 'höra'. Om istället + **π** eller **πα** 'lyda', 'hörsamma'.

σωψ, σωψ, σεεψ- σεεεε- σοοψ_ σοοψ _ kv. **σοοψ** m. förorening, smuts. vb. smutsa ned, besudla, orena.

σγαι, (lyk. **σγει**, **σγαι- σεγ _** kv. **σγ** m. skrift/bokstav/text. vb. skriva, vara skriven.

σγει se **σγαι**.

σγαιε f. kvinna, fru pl. **σγαιε**.

τ Best. art. f. kort form.

τα (πα) bas 1 pers. sg. konjunktiv, se 9, sidan 58.

ταειοτ f. **ταειοτ ταειοτ**- femtio.

τακο m. ruin. vb. utplåna förgöra.

ταλλιο, ταλλε- ταλλο _ kv. **ταλλητ** m. skapelse. vb. skapa.

ταλλο, ταλλε- ταλλο_ ταλλδ _ kv. **ταλλδειτ** berätta, undervisa, informera. **δσ- ταλλο αιμοσ επεταγγελιον** 'Hon berättade för honom om evangeliet' eller **δσ- ταλλο παδος ετβε πεταγγελιον** 'Hon berättade för folket om evangelit'. **ρεψ- ταλλο** f. m. 'instruktör'.

ταγε- se **ταγο**.

ταγητ kv. **ταγο**.

ταγο , ταγε- ταγο _ kv. **ταγητ** vb. sätta upp, nå, fånga. **ταγο ερατ _** fastställa, grunda stadigt.

τβδ m. tiotusen. För konstruktion av tusental se 10 på sidan 71.

τβηη pl. **τβποοτε** m. tamboskap.

τ}βποοτε se **τβ̄ηη**.

τε Best. art. f. lång form.

τε Pron. 'hon/det, bildar predikat 3 pers. sg. f. i nominalsatser.

τε Pron. f. 'du' osjälvständig form. Används i durativa- och i nominalsatser.

τεληλ m. glädje att glädjas.

τετ̄η Pron. 'ni' osjälvständig form. Används i durativa satser.

τερο, se **ταρο**.

τη se **τοτ**.

τηρ _ allt/alla/hela/helt. Får suffix och kan även göras till en artikelfras när uttrycket inte används för att modifiera ett substantiv. För bruket ?? s. ?? och 10 s. 70.

τηοτ, (**τητ**), **τοτ**- m. vind. Se även **γατητ**.

τητ, (**τηοτ**), **τοτ**- m. vind. Se även **γατητ**.

τ̄η Pron. 'vi' osjälvständig form. Används i durativa satser.

τ̄ηποοτ, **τ̄ηπετ**- **τ̄ηποοτ** _ sända, bära, föra.

τοτ- **τητ**, (**τηοτ**), m. vind. Se även **γατητ**.

τοτπος, **τοτπεс**- **τοτπος** _ vb. väcka, resa, ställa upp. Objekt som består av ett personligt suffix knyts vanligtvis direkt till verbet **τοτποςϑ** medan objekt i form av nomen markeras med **η̄**.

τρε bas för kausativ, se sidan ??.

τστο, **τστε**- **τστο** _ kv. **τστητ** vb. återvända, vända om + **εβολ** avstå, avslå.

τυπος m. märke eller spår efter yttre påverkan, bild, kopia, kontur, form, modell.

† Pron. 'jag' osjälvständig form. Används i durativa satser.

† se **τοτ**.

†ε se **τοτ**.

τοτ f. **†** (**†ε**) -**τη** -**η** efter **η̄ητ**- och **χοττ**- fem.

φρατιс f. sigill, stämpel, märke, kännetecken.

φωστηρ m. Ofta om himlakroppar eller himmelska lysande makter. Som adj. lysande, strålande.

χαос m. kaos.

χοτс m. jord, lera.

ψис f. **ψιτε** -**ψис** f. -**ψιτε**.

ψιτε se **ψις**.

ψυχικός adj. levande/själslig. Begreppet kan användas för levande väsen i vid mening men i gnostiska texter får begreppet en mer klassificerande karaktär där det står för de varelser som inte har ande. Det själsliga intar då en mellanställning mellan rent materiellt och andligt varande.

ωπ, επ- οπ kv. **ηπ** m. tal, nummer. vb. räkna, värdera.

ωα, ωαρο- ωαρα _ prep. Mot till. Exempelvis + **πιτῖ** ned/ned mot.

ωαβολ till sist, alltid. Sammansättning av **ωα** mot, till + **βολ** utsida, ytterst.

ωαχε m. ord, tal sak.

ωβηρ (ωβῖ) m. vän, partner. f. **ωβεερε** pl. **ωβεερ**.

ωβῖρεινε m. Betydelsen oklar. Sammansättning av orden för partner/vän och likhet, avbild.

ωε hundra. För konstruktion av hundratal se 10 på sidan 71.

ωηρε m. son, barn.

ωηπα konj. så att, för att.

ωηπε, ωην- ωῖτ _ m. undersökning. vb. + **ετβε** söka, fråga efter. + **ε** = hälsa på, besöka.
ωηπεῖσα undersöka, fråga efter.

ωηηη se **ωηηοηη**.

ωηηηε se **ωηηοηη**.

ωηηοηη f. **ωηηοηηε -ωηηη** f. **-ωηηηε** åtta.

ωηηοηηε se **ωηηοηη**.

ωο tusen. För konstruktion av tusental se 10 på sidan 71.

ωοηῖτ f. **ωοητε -ωοητε** tre.

ωοητε se **ωοηῖτ**.

ωοοη kv. **ωωπε**

ωορη, (ωορηε,) adj. först.

ωοτ- m. Abstraktionsbas. Kombineras med vissa verb och uttrycker värdighet. **ωοτμεριτῖ** 'han är värdig att älskas'. Negeras med **τῖ** exempelvis **ωοττῖμεριτῖ** 'han är inte värdig att älskas'.

ωτορητῖ, ωταρητῖ, ωτῖτῖ- ωτῖτωρ kv. **ωτῖτωρ** kv. **ωτῖταρητ** m. skalv. förvirring, bekymmer. vb. skälva, förvirra vara förvirrad, skakad skaka.

ωωπε, kv. ωοοη Bli, hända.

ωωχε m. kamp/strid.

Ϡϣϵ f. Ϡϣϵ Ϡϣϵ- sjuttio.

ϣ Pron. 'han' osjälvständig form. Används i durativa- och ickedurativa satser, ej i nominalsatser.

ϣ nittio.

ϣΔI particip, se ϣI.

ϣEI, se ϣI.

ϣΗΥ kv. se ϣI.

ϣI, (ϣEI), ϣI- ϣIT_ (βIT_) kv. ϣΗΥ particip ϣΔI vb. + ἰ-/ἔλλο_ lyfta, bära ta. + ἔπ hålla med/vara överens. + ἰτῖ, ἰτοοτ_ ta från. + ϣΔ stå ut med, tåla.

ϣTO se ϣTOOY.

ϣTOE se ϣTOOY.

ϣTOOY f. ϣTO (ϣTOE) -ΔϣTE fyra.

ϣΔ prep. under.

ϣΔιδεε (ϣοιδεε) (η Δειδε) f. skugga.

η ΔλΔτε se ϣΔλητ.

ϣΔλητ pl. η ΔλΔτε m. fågel.

ϣΔλλ- m. Abstraktionsbas. Följs ibland av ἰ. Kombineras med namn på hantverksmaterial och formar då yrkesbeteckningar: ϣΔλλϠε 'snickare'.

ϣΔρεϣ (Δρεϣ) vb. vakta, sköta, skydda. + ε vaka över, skydda något.

ϣΔρω = inför, egentligen 'nedanför ansiktet'.

ϣΔτηοτ (ϣΔτητ) virvelvind. används mycket sällan med andra artiklar än obestämd sg. eller bestämd pl. Se τητ.

ϣΔτητ virvelvind. används mycket sällan med andra artiklar än obestämd sg. eller bestämd pl. Se τητ.

ϣΔτῖ, ϣITOOY_ prep. vid, hos. Från τωρε 'hand'.

ϣΔTOOY_ se ϣΔτῖ.

ϣΔτρ- se ϣωτῖ.

ϣΔϣ ϣοϣ f. ϣϣω ϣδω pl. ϣδοτι f. m. orm.

ϣΔϣ Bestämning. många.

ϣΔϣτῖ = hos.

ϣε (ϣΔειε) kv. ϣητ m. fall, förintelse. vb. falla. + ε finna, upptäcka. + εδολ förinta, förintas, gå under.

ζε F. sätt/vis. **ἵθε ἵ** som/såsom. **ἵτειζε** På det här sättet. **ἵτειζε τῆρ** Så mycket.
ἵαυ ἵζε Hur/På vilket sätt? **κατα ἵθε** Såsom. **ῥθε ἵ** bli som. **† θε** ge möjlighet.
τα τε θε så, således. Men i vissa konstruktioner går betydelsen även mot det kausala,
eftersom.

ζελπις = f. hopp.

ζεν obest. art. pl. :kan även översättas med 'några'.

ζεν- se **ζωπ**

ζερπ Se **ζωρπ**.

ζηπ kv. **ζωπ**

ζητ m. hjärta, intellekt. pl. **ζετε**.

ζι, ζωω _ prep. på. För böjningsmönster se 7, på sidan 36.

ζι konj. 'och' används med 0-artikel.

ζιτῖ, ζιτοοτ _ Instrumentellt genom. Kommer från ett ord för hand **τωρε**.

ζιτοοτ _ se **ζιτῖ**.

ζιχῖ, ζωω _ på, ovanpå. För böjningsmönster se 7, på sidan 35.

ζμε f. **ζμε ζμε- ζμετ**- före **αγτε** och **αε** fyrtio.

ζμενε f. **ζμενε ζμενε- ζμενετ**- före **αγτε** och **αε** åttio.

ζμετ- se **ζμε**.

ζμοτ m. Gåva/nåd.

ζῖ, ζῖ- ἵζητ _ i. rumsligt 'i' 'inuti'. Instrumentellt 'genom'. Uttrycka intresse i positiv eller negativ mening (comodi/incomodi). 'I enlighet med'. för de två senare användningarna: **αγοτοπζωγεςποοτς ἵψωστῆρ ζῖ τρενεα ἵαφθαρτοζ ζῖ ποτωω ῖπεῖνα**, läsövning 10 sidan 74. För böjningsmönster se 7, sidan 36.

ζο m. ansikte.

ζοοττ m. man med tonvikt på könstillhörighet.

ζοοτ (**ζωοτ**) m. dag. **ποοτ ῖποοτ** 'idag'. **ποοτ ἵζοοτ** 'den dagen'. **ἵζαζῖζοοτ** 'i många dagar'.

ζοπ _ se **ζωπ**

ζορπ se **ζωρπ**.

ζοτε- eller **ζοτο**- m. Abstraktionsbas. Kombineras med många slags substantiv för att beskriva myckenhet av något: **ζοτεκαρποζ** 'stor skörd' **ζοτεζωα** 'stor lärdom'.

ζοοτ m. dag.

ζῆτε f. rädsla, skräck.

ζοτρ-/ kv. se ζωτῆρ.

ζυλικος adj. materiell.

ζυποστασις f. Grekiskt ord med flera betydelser: process av att bli verklig, ungefär som ursprung, objektivt verklig i motsats till subjektivt intryck. I dessa fall ligger man nära stoiskt språkbruk. En annan vanlig betydelse är 'väsen', 'natur'.

ζωδ (ζωα) pl. **ζυητε** m. arbete, sak, verk, ting, händelse. vb. **ῥ ζωδ** arbeta, verka.

ζωπ, ζῆ- ζοπ_ kv. ζυη vb. närma sig, komma nära. Kombineras ofta med **εζοπυ** och/eller **ε, ερο_**.

ζωπ, ζοπ_ uppmana, beordra. Kombineras med **ετοοτ_**.

ζωπ, ζεπ- ζοπ_ kv. ζυη m. gömställe, det dolda, det hemliga. vb. Gömma, dölja vara hemligt + **ῆ/ῆμο_**.

ζωρη, ζερη- ζορη_ kv. ζορη vb. väta, dränka, försänka.

ζωτῆρ, ζετῆρ- ζοτῆρ_ kv. ζοτῆρ m. mord. vb. mörda, döda.

η ωτῆρ, (ζωτρε,) η ατρ- (ζετρ-) ζοτρ_ kv. ζοτρ (ζοτρε) m. förbindelse, förening, band, vb. förbinda, förena, göra dubbel.

η ωω_ också, för min/din, ... del. konstrueras med suffix, se 10 s. 70.

χακ se **χωκ**.

χασιζυητ adj. uppblåst, högmodig.

χε- se **χω**.

χε Används som 'att' i uttryck som 'de sade att'. Se även **χω**.

χε kausalpartikel, 'eftersom', 'för'.

χεκ se **χωκ**.

χεκαδς (χεκας) för att, så att. Konstrueras ofta med optativ, 8, sidan 48. Betydelsen kan vara såväl en underdånig önskan som ett pockande påbud. **χεκας εκει** 'kom/skulle du vilja komma?' Det här uttrycket bildar en självständig sats, det kan stå som det gör och behöver inte i strikt mening en fortsättning. Men ofta fortsätter konstruktionen genom en konjunktivsats, se 9, sidan 58. **χεκας εκει ῆτρωλ ῆμοι** 'Kom/skulle du vilja komma och befria mig./?'. Genom bruket av konjunktiv knyts den senare satsen nära **χεκας**.

χενε, χηδ, χπε, χπε- χενε- χηδ_ χενδ_ vb. skicka, slå, utplåna.

χηκ se **χωκ**.

χι, χιτ- χιτ_ vb. ta emot, få. Ofta i sammansättningar med verb.

ΧΟΕΙC m. herre, mästare.

ΧΟΚ se **ΧΩΚ**.

ΧΟΟ_ se **ΧΩ**.

ΧΟΥΤ- se **ΧΟΥΩΤ**.

ΧΟΥΩΤ f. **ΧΟΥΩΤΕ ΧΟΥΤ-** tjugo.

ΧΟΥΩΤΕ se **ΧΟΥΩΤ**.

ΧΩ, **ΧΕ-** **ΧΟΟ_** imper. **ΔΧΙ-**/_ vb. säga, berätta, sjunga. **ΧΩ ΕΙΜΕC ΧΕ** 'säga att ...'

ΧΩΚ, **ΧΕΚ-** **ΧΟΚ_** (**ΧΔΚ_**) kv. **ΧΗΚ** m. fullkomlighet, slut, perfektion, vuxen. vb. + **ΕΒΟΛ** fullkomna, avsluta, fylla.

ΧΩΖΕΙ, **ΧΩΖΕΕ**, **ΧΕΖΕΙ-** **ΧΟΖΕΙ_** **ΧΔΖΕΙ_** kv. **ΧΔΖΕΙ** m. förorening, smuts. vb. att orena, smutsa ned, även i sexuell bemärkelse.

ΒΔΨΤ kv. **ΒΩΨΤ**.

ΒΕ konj. eller emfatisk partikel. Oftast postpositiv, dvs. näst först i satsen. 'Alltså' eller emfatiskt 'verkligen'.

ΒΗ- f. Används framför infinitiv och beskriver ett skeende **ΤΒΗΠΟΥΑΙ** 'ätandet', men kan även kombineras med verbala substantiv **ΤΒΗΠΤΑΛΕΒΙΧ** 'handpåläggningen'/vigning.

ΒΙΧ f. hand.

ΒΟΙ f. kraft.

ΒΟΥΤ kv. av **ΒΩΨΤ**.

ΒΩΔ m. vekling/svag person.

ΒΩΡΒ, kv. **ΒΟΡΒ** vb. jaga, fånga.

ΒΩΨΤ Kv. **ΒΟΥΤ** Vb. Titta, se. + **ΠCΔ** se på. + **ΕΒΟΛ** eller **ΕΒΟΛ ΖΗΤ_** emotse förvänta sig, + **Ε** mot, på.

Kapitel 13

Svensk-koptisk ordlista

Förkortningar

- = markerar förnominal form.

_ = markerar förpersonlig form.

adv. = adverb.

art. = artikel.

best. = bestämd.

f. = femininum.

imp = imperativ.

lyk. = lykopolitanska.

m. = maskulinum.

obest. = obestämd.

pl. = plural.

sah = sahidiska.

sub = subachmimiska.

Ord

Adam **ⲁⲃⲁⲗⲗ**

allt/alla/hela **ⲡⲓⲗⲗ** eller **ⲧⲏⲣ** se sidan ?? för användningen.

ande m. **ⲡⲡⲉⲧⲗⲗⲁ** förk. **ⲡⲡⲁ**

andlig **ⲡⲡⲉⲧⲗⲗⲁⲧⲓⲕⲟⲥ**.

ansikte m. **ὄψ**

apostel, sändebud m. **ἀποστολος**

arbete, sak, verk, ting, händelse m. **ἔργον** (**ἔργον**) pl. **ἔργα** vb. **ἐργάζομαι** arbeta, verka.

avgrund, djup, helvete, abyss. m. **ὄμιλος**.

avkomma, ätt, släkte, sort, folk, generation. f. **γενεά**.

barn/son **υἱός**.

befria, uttolka **ῥυθίζω**, **ῥῥ- ῥύθιζω** kv. **ῥύθισα** + **ἔρῥω** lösa upp, utplåna.

binda **δέχομαι** kv. **δέχομαι** + **π/ἄδεχομαι**.

blind person m. **ῥῥῥος** f. **ῥῥῥη** pl. **ῥῥῥοι**.

blod m. **σπῦμα**.

blåsa/andas **πνεύματι**

bror, syskon m. **ἀδελφός** pl. **ἀδελφοί**.

bygga vb. **κτίζω**, **κτερίζω**- **κοτίζω** kv. **κτίσθαι**

dag m. **ἡμέρα** (**ἡμέρα**). **ἡμέρα ἡμέρα** 'idag'. **ἡμέρα ἡμέρα** 'den dagen'. **ἡμέρας ἡμέρας** 'i många dagar'.

de I nominalsatser **οὗτοι**. I durativa konstruktioner: **οὗτοι**.

demon m. **δαίμων** I äldre grekisk litteratur ett väsen mellan gudar och hjältar, kan vara såväl positivt, negativt som neutralt. I senare judisk-kristen litteratur vanligtvis negativt.

den där **ἐκεῖ** demonstrativt pron. **οὗτος ἐκεῖ** 'den där bilden'. Sammansatt av relativmärket **ἐκεῖ** samt adv. **ἐκεῖ** 'där'.

den här, det här, de här närmre demonstrativa pron. **οὗτος**, **οὗτοι** respektive **οὗτος**. De knyts samman med ett efterföljande substantiv. Självständiga demonstrativa artiklar 'denne', 'denna' dessa' har formerna **οὗτος οὗτος οὗτος**. Se 5, sidan 17 för fördjupning.

det här se den här.

djur i allmänhet, ej människor, vilddjur, vilda djur, odjur m. **θηρίον**.

dricka/dryck m. **πίσι**, **πίσι**- **πίσι**

du m. i nominalsatser: **σύ** f. **σύ** osjälvständig ställning. I durativa satser m.: **κ** f.: **τί**.

där adv. **ἐκεῖ**.

därför Satsinledande: **οὕτως**.

döda m. **νεκρός**, **νεκρός**- **νεκρός** kv. **νεκρά**.

eller konj. **ἢ**.

en Som obestämd artikel sg. **οτ**. Som räkneord eller pers. pron. 'en' 'någon' **οτα** lyk. **οτεει**
F. **οτει** m. **-οτε** f. **-οτει**. En och en **οτα οτα**. Var och en **ποτα ποτα**.

ensam, själv, enbart **μειταδτ**_, **οταδ**_. Konstrueras med suffix, se 10 s. 70.

er Som i 'till/åt er' **κητπ̄**. Används i uttryck som **αρχω μεμος κητπ̄** Hon talade till er.
Se böjningsmönster för **π̄** på sidan 34.

er, ert, era **πετπ̄**, **τετπ̄** eller **νετπ̄** beroende pp genus och numerus hos det som ägs.
Exempelvis **τετπ̄ πολις** 'er stad'.

evangelium, glädjebud m. **εταγγελιον**.

evighet, tid, tidsålder, andemakt, sfär m. **διων**.

far, pappa, förälder m. **ειωτ** pl. **ειοτε**.

fem **†οτ** f. **† (†ε)** **-τη -η** efter **μπτ-** och **χοττ-**.

femtio m. **ταειοτ** f. **ταειοτ ταειοτ-**.

finns, är **οτπ̄**. Används i existenskonstruktioner.

finns inte, är inte **μπ̄**. Används i existenskonstruktioner..

folk **λαος** m.

form m. **πλασμεα** form, skapelse, modell, illusion.

forma **πλασσε** Ofta om när Gud skapade människan, men även i vid mening om krukmakeri
och skulpturarbete. Även avbildande. I bildlig mening, formande av mentala förmögenheter
och föreställningar genom utbildning, då även med betydelsen falsk skolning som saknar
grund, fabricera och bedra (rtrelativt ovanligt bruk). Kombinerar med **ειρε**: 'De formade'
ατρπλασσε.

fot/ben F. **οτερητε**

frälsare, befriare **σωτηρ**

fullhet m. **πληρωμεα** ofta som teknisk term för andlighetens sfär.

fullkomlighet, slut, perfektion, vuxen m. **χωκ**, **χεκ-** **χοκ**_ (**χακ**_) kv. **χηκ** vb. + **εβολ**
fullkomna, avsluta, fylla.

furste/ledare m. **αρχων**. Ofta om makter i himlavärlden men även om jordiska hövitsmän
och myndighetspersoner.

fylld, lödig, fullständig. vb. fylla, fullkomna. m. **μοτγ**, **μεγ-** (**μαγ-**) **μαγ**_ (**μεγ**_)
kv. **μηγ**.

fyra m. **ϣτοοτ** f. **ϣτο** (**ϣτοε**) **-αϣτε**.

fyrtio m. **γμε** f. **γμε γμε-** **γμετ-** före **αϣτε** och **ασε**. **π̄**

Få/mottaga **χι**, **χिट** **- χιτ**_ Ofta i sammansättningar med verb.

fågel m. **ΖΑΛΗΤ** pl. **Η ΑΛΑΤΕ**

fånga, sätta upp, nå **ΤΑΖΟ** , **ΤΑΖΕ- ΤΑΖΟ** _ kv. **ΤΑΖΗΤ ΤΑΖΟ ΕΡΑΤ** _ fastställa, grunda.

fäste m. **СΤΕΡΕΩΜΑ**. Används på ett otal sätt för att beteckna det som är fast.

Följa **ΔΙΩΚΕ** Följa + **ἄλλο** _.

förbindelse, förening, band, vb. förbinda, förena, göra dubbel. m. **Η ΩΤΡ**, (**ΖΩΤΡΕ**,) **Η ΑΤΡ-** (**ΖΕΤΡ-**) **ΖΟΤΡ** _ kv. **ΖΟΤΡ** (**ΖΟΤΡΕ**).

Förföljelse, förfölja M. **ΠΩΤ ΠΣΑ**

för min/din, ... del, också **Η ΩΩ** _ Konstrueras med suffix, se 10 s. 70.

förmåga, kapacitet, kraft, makt. f. **ΔΥΝΑΜΙΣ**.

förstå, veta m. **ΕΙΜΕ** + **ε**.

godhet adj. m. **ΑΓΑΘΟΣ**.

gripa, hålla fast, omfatta **ΑΜΕΖΥΤΕ** (**ΕΜΕΖΥΤΕ**) Även i intellektuell mening av att förstå, råda.

Gud m. **ΠΟΥΤΕ** alltid med bestämd artikel när det syftar på Gud i judisk-kristen tradition.

gudomlig **ΟΥΠΟΥΤΕ** ofta i nominalsatser.

gå, avlägsna sig, färdas **ΒΑΚ**, **ΒΟΚ** _ **ΒΗΚ** kv.

Gåva/nåd m. **ΖΜΟΤ**.

gömma **ΖΩΠ**, **ΖΕΠ- ΖΟΠ** _ kv. **ΖΗΠ**

Göra/producera/bli **ΕΙΡΕ**, **ῑ- ΔΔ** _ kv. **ο** imper. **ΑΡΙ** Ofta i sammansättningar **ῑ ΠΟΒΕ** 'synda'.

han I nominalsatser: **ΠΕ**. I durativa konstruktioner: **ϣ**.

hand F. **ΒΙΧ**.

hel/allt **ΤΗΡ** _ se ?? s. ?? och 10 s. 70. **ΠΙΛ** se ?? s. ??.

helig adj. **ΟΥΔΔΒ**.

henne Ändelse **с** exempelvis **ερος** 'till henne'.

hennes **ΠΕС**, **ΤΕС** eller **ΠΕС** beroende på genus hos det som ägs, följs av substantivet.

himmel f. **ΠΕ** pl. **ΠΗΤΕ**. m. **ΟΥΡΑΝΟΣ**.

hjärta/intellekt m. **ΖΗΤ** pl. **ΖΕΤΕ**.

hon I nominalsatser: **ΤΕ**. I durativa konstruktioner: **с** osjälvständigt.

hundra **ϣΕ**. För konstruktion av hundratal se 10 på sidan 71.

hus, byggnad m. **κτ**.

hålla med, vara överens se **ϥτ**.

hålla sig till, knyta sig till, vara nära till något, vara trogen något/någon, förbli, fortsätta med, sysselsätta sig med **προσκαρτερετ**.

hädelse/häda **οτδ** m. vb. Att häda mot någon **χεοτδ ε...** eller **χιοτδ ε...**

hända/ske **ϥωπε** kv. **ϥωοπ** vb. **δϥωωπε** 'det hände'.

höra/hörsamma **ρωτμ̄**, **σετμ̄-ρωτμ̄** m. vb. utan efterföljande preposition eller + **ε** 'höra'. Om istället + **π̄** eller **π̄ςδ** 'lyda', 'hörsamma'.

i **ζπ̄**.

in prep. **εζοτπ**

inför/framför **πδζρπ̄**.

ingen/intet m. **λδδτ**. Konstrueras ofta med **μπ̄λδδτ** ingen/intet finns.

installera, ge auktoritet, utse till ett ämbete, sitta, sätta **κδθιςτδ** (**π̄/μμμμ**).

inte I nominalsatser och durativa konstruktioner som inte är existenskonstruktioner: **δπ** i existenskonstruktioner **μπ̄** i perfekt I **μπε** framför nomen och **μπ** framför personliga subjekt.

jag I durativa konstruktioner: **τ̄**, i nominalsatser **δποκ** eller **δπτ̄** i förfluten tid bildas subjekt med hjälp av relevant konjugationsbas + **ι**.

jaga, fånga **βωρβ**, kv. **βορβ**.

Jesus **ιηςους** förkortas även **ις**.

Johannes **ιωδππκς**.

jord m. **κδζ**.

jord/lera m. **οτς**

Judas **ιοτδδς**

kallelse, åkallande m. vb. benämna, kalla på **μοττε** + **ε**.

kaos m. **χδος**

kasta **ποτχε**, **πεχ-ποτχ-ποχ_πδχ_** kv. **πκχ** + **εβολ** kasta ut, driva ut, lämna bakom sig, avlägsna.

komma **ει** kv. **πκτ**. imp. sg. m. **δμμοτ** f. **δμμκ** pl. **δμμκειςπ̄**. Ofta i sammansättningar som **πϥδχε ει εβολ π̄ π̄ τμ̄π̄τδττδκο** Ordet kom ut ur oförgängligheten.

kraft f. **βομ** f. **δτπδμκς**.

kropp m. **σωμδ** såväl levande som död. Ofta i kontrast till själ eller ande.

kött f. **κάρξ**.

lera m. **χοῦς**.

ljus m. **ὄτοις**

ljusbärare m. **φωστήρ**. Ofta om himlakroppar eller himmelska lysande makter. Som adj. lysande, strålande.

lyfta, bära ta **φί**, (**φεί**), **φί- φίτ** _ (**βίτ** _) kv. **φίτ** particip **φάι** + **π̄-**/**ἄλλο** _ . + **ἔπ** hålla med/vara överens. + **π̄τπ̄**, **π̄τοοτ** _ ta från. + **ῥά** stå ut med, tåla.

makt/styrka f. **ἐξουσία**.

materiell adj. **ῥηλικός**.

men Starkt adversativt, inleder satser: **ἀλλὰ** och/men postpositivt **δέ**.

mig Ändelse **ι** exempelvis i **εἶποι** 'till mig'. **παί** som i **ἀσχῶ ἄλλοις παί** 'Hon talade till mig'. Se även böjningsmönster för **=π** till åt mig, på sidan 34.

mig/dig etc själv **ἑαυτοῦ** _ . Konstrueras med suffix, se 10 s. 70.

min/mitt/mina **πα**, **τα** eller **μα** beroende på genus och numerus på det som ägs. Exempelvis **μακί** 'mitt hus'.

missta sig **πατασθε** Konstrueras med **π̄**, **π̄** **πατασθε** 'fara vilse/missta sig'.

mor f. **ἑδέτα**.

Mot till prep. **ὑπό**, **ὑπό**- **ὑπό** _ + **π̄τπ̄** ned/ned mot.

många bestämning. **ῥοῦ**

mörker m. **κακή**

namn, kalla, nämna namnge m. **καλῶ**, (**καλῶ** lyk.) **καλῶ**- **καλῶ** _ (**καλῶ** _) (**καλῶ** _). † **καλῶ** 'ge namn, kalla.' **καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων τί σε καλεῖς** 'Och han frågade honom: vad kallar du dig? Han sade till honom: Legion är namnet. (Markusevangeliet 5:9).

ni I durativa och ickedurativa konstruktioner: **τετῶ**.

nio **ῥίς** f. **ῥίτε** -**ῥίς** f. -**ῥίτε**.

nittio m. **πεντακῶ** f. **πεντακῶ** **πεντακῶ**-.

nå/nå fram till **πῶς**, **πῶς**- kv. **πῶς**.

några **ῥεῖ** obestämd artikel pl.

närma sig, komma nära **ῥωπ**, **ῥωπ**- **ῥωπ** _ kv. **ῥωπ** Kombineras ofta med **ἐγγύς** och/eller **ε**, **ε** _ .

och **καὶ** Används såväl mellan substantiv, oberoende av artikel samt mellan satser. **καὶ** används inte vid 0-artikel eller som satskonjunktion. **καὶ** enbart framför 0-artikel.

om, angående, pågrund av **ετβε- ετβηκτ_**.

oförgänglig, oförstörbar, odödlig **αφθαρτος, αττακο (αττεκο)**.

ond **ποηρος** ond, (från grekiskan).

ord/tal/sak m. **ωδχε**.

oro, rädsla oro sig, frukta. m. **ποτωπ, πεωπ- ποωπ**.

oss Som i 'till/åt oss.' **πδπ**,. Används i uttryck som **δσχω εεεοσ πδπ** Hon talade till oss.
Se böjningsmönster för **π** på sidan 34.

Pilatus **πιδατος**.

profet m. **προφηκτκς**

präst/äldste m. **πρεσβττεροσ** (från grekiskan).

på, ovanpå, över **γι** eller **γιχπ̄**.

revben, sida m. **σππ**.

Rådslag **σττεβουλιον** m. vb. rådslå/överlägga **χιπ̄οτττεβουλιον** hålla ett rådslag/rådslå.

rörelse, röra m. **κιεε**, (**κειεε**), **κεετ- κεετ_**.

röst, stämma f. **σεικ**.

sade Ändelsekonjugation. **πεχδ- _**.

Samael Namn på demiurggestalt. **σεεεδκλ**.

samla, församla, kalla **σωοτγ, σετγ- σοοτγ_ σοοτγ** kv. + **εγοτπ** samla ihop.

sannerligen **δεεκπ**

sanning f. **εε**.

se I meningen, uppmärksamma, skåda, ty. **εις**.

sex **σοοτ** f. **σο (σοε) -δσε**.

sextio m. **σε** f. **σε σε- σετ-** före **δγτε** och **δσε**.

sju **σδωπ̄** f. **σδωπ̄ε -σδωπ̄ε**.

sjuttio m. **ωπ̄ε** f. **ωπ̄ε ωπ̄ε-**.

själslig/levande adj. **ψτκικος** Begreppet kan användas för levande väsen i vid mening men i gnostiska texter får begreppet en mer klassificerande karaktär där det står för de varelser som inte har ande. Det själsliga intar då en mellanställning mellan rent materiellt och andligt varande.

själv/ensam **οτδδ_** med efterföljande suffix.

skapa m. **τδεειο, τδεεε- τδεεο_** kv. **τδεεκτ**.

tro/förtröstan/tillit f. **πιστις**.

trädgård, paradiset m. **παρδειος**.

tusen **μυ** För konstruktion av tusental se 10 på sidan 71.

två **δύ** m. **δυα** f. **δυατε** m. **-δύοις** f. **-δύοισι**.

undersöka, efterforska, fråga efter m. undersökning. vb. **μυνη** + **ετβε**.

undsättning, hjälp, hjälpa, undsätta f. **βοηθια εριβοηθει** imp.

uppblåst/högmodig **χαριζητ**.

Uppenbarelse/uppenbara/visa sig/framtråda m. **οτωνη**, (**οτονη**), **οτενη-οτονη**_ (lyk. **οτανη**_) kv. **οτονη** (lyk. **οτανη**) + **εβολ**.

upptäcka, upptäckt, fynd m. **βινε**, **βιν-βιντ**_ . **ζεε**-.

vakta, sköta, skydda **ζαρεζ** (**αρεζ**) + **ε** vaka över, skydda något.

varför frågeord. **ετβε οτ**. Inleder satsen.

vatten m. **υοοτ**

veta, kunskap m. **κοοτιπ**, (**κοοτινε**, **κατινε**, lyk) **κοτιπ-** (**κοτιπ-**) **κοτιπ**_ Objekt markeras med **π**/**υυο**_ när objektet är ett nomen eller personligt suffix, och med **χε** i uttryck av typen 'hon vet att ...'.

vi I durativa konstruktioner: **τιπ** I nominalsatser: **αποπ** självständigt, eller **απ** osjälvständigt, i dåtid **π** som följer relevant konjugationsbas.

vilja/önska/älska m. **οτωμ**, **οτεμ-** **οταμ**_ . Se även Jernstedts regel 8 på sidan 55 för användningen.

Villfarelse F. **πλανη**.

vind m. **τητ**, (**τηοτ**), **τοτ**-. Se även virvelvind.

virvelvind **ζατηοτ** (**ζατητ**) används mycket sällan med andra artiklar än obestämd sg. eller bestämd pl. Se även vind.

vis m. **καβε** f. **αβη** pl. **καβετε**.

vishet f. **σοφια**.

vistas i/tillfoga se **οτωζ**

vrede, vredgas, vara arg m. **βωλκ** + **ε**.

vår **πεν**, **τεπ** eller **πεν** beroende på genus och numerus hos det ägda. Exempelvis **πενωχε** 'vår strid/kamp'.

väcka, resa, ställa upp **τοτιπος**, **τοτιπες-** **τοτιπος**_ . Objekt som består av ett personligt suffix knyts vanligtvis direkt till verbet **τοτιπος** medan objekt i form av nomen markeras med **π**.

väg m. **ὁδός**.

välsigna/välsignelse m. **εὐλογία**, kv. **εὐλογιστὴς**.

värld, kosmos m. **κόσμος**.

väsen/natur f. **ὑπόστασις**.

väta, dränka, försänka **ἰσχυρίζω, ἰσχυρίζομαι** kv. **ἰσχυρίζομαι**

åtta **ὀκτώ** f. **ὀκτώ** - **ὀκτώ** f. **ὀκτώ**.

åttio m. **ὀγδοήκοντα** f. **ὀγδοήκοντα** - **ὀγδοήκοντα** - före **ἄγχι** och **ἄσπετος**.

ära, heder m. **εὐδοκία**.

äta, bita **φάγω**, (**φάγομαι**), **φάγω** - **φάγομαι** (**φάγωμαι**) m./f. **βίω** (**βίωμαι**) pl. **βίω** mat. Objekt konstrueras med **τι**/**τις** men verbet används ofta som på svenska som ett objektslöst verb som betecknar ätandet som aktivitet än specifikt om vad man äter.

öppna, dela se **ἀνοίγω**.

Kapitel 14

Facit

Övning 1

1. **πρωε** mannen/människan
2. **τεσγιε** kvinnan/frun
3. **πεπε** templet
4. **μειδερ** mödrarna/mammorna
5. **πεπρεσβυτερος** prästerna

övning 2

1. profeterna **πεπροφητικς**
2. system **τσωπε**
3. bröderna **πεσπητ**
4. sanningen **τμε**
5. ljusen **ποτοειπ**

Övning 3

1. **πκακε γιχπ̄ τπολις**. Mörkret är över staden.
2. **τεσγιε γι πμοιτ**. Kvinnan är på vägen.
3. **τμε γμ̄ ποτοειπ**. Sanningen är i/finns i ljuset.
4. **πεταγγελιοπ γμ̄ ποττε**. Glädjebudet är i Gud.
5. **πεπροφητικς παζρμ̄ πρρο**. Profeten är inför kungen.

6. **τῆπαδρᾶ πποῦτε**. Vi är inför Gud.

7. **ικουτς εἰπ̄ πλαοc**. Jesus är med/tillsammans med folket.

8. **πεπρεcβῦτεροc εἰπ̄ πποῦτε Δπ**. Prästerna är inte med/är inte tillsammans med Gud.

Övning 4

Översätt från svenska till koptiska.

1. Jesus är inför Pilatus. **ικουτς παδρᾶ πιλατοc**.

2. Folket är i staden. **πλαοc ρῆ τπολιc**.

3. Jag är i ljuset. **†ρᾶ ποτοειπ**.

4 Sanningen är i evangeliet. **τμε ρᾶ πεταγγελιοπ**.

5. Folket är inför Gud. **πλαοc παδρᾶ πποῦτε**.

6. Vi är tillsammans med profeterna. **τῆεἰπ̄ πεπροφητῆc**.

7. Staden är inte i mörkret. **τπολιc ρᾶ πκακε Δπ**.

Övning 5

1 **πποῦτε ρᾶ περπε**. = Gud är i templet.

2 **Δλλα περπε εἰπειωτ ρᾶ πετρητ**. = Men Guds tempel är i deras hjärta/intellekt.

3. **οἱποτεεΔΔτ Δτω οτειωτ ρι πμοιτ εἰπ̄ πετωηρε**. = Det finns en mor och en far på vägen tillsammans med sina barn/söner. (Alternativt: En mor och en far är på vägen tillsammans med sina barn/söner.

4. **εἰποτcβε ρῆ τπολιc**. = Det finns ingen vis/vis person i staden.

5. **οἱρῆεππερεcβῦτεροc εἰεΔτ**. = Det finns/är präster/några präster där.

6 **Δλλα ρεππροφητῆc Δπ πε**. = Men de är inte profeter/de är inte några profeter.

7. **ῆτεοῦποῦτε**. = Du är gudomlig/en gudinna.

8. **πεταγγελιοπ ῆτμε οῦτεληλ πε**. = Sanningens glädjebud är en fröjd/glädje.

9. **ΔπῶοτεεΔΘΗτῆc ῆικουτς**. = Jag är en lärjunge till Jesus.

10. **πειεταγγελιοπ εἰεε πε**. = Det här är det sanna glädjebudet.

Övning 6

1. Den här onde prästen. = **πειπρεσβυτερος αιποκηρος**.
2. Det finns inget barn där. = **αιποτωμηρε αιαιδτ**.
3. Mörker och ljus. (Använd konstruktion med 0-artikel och rätt konjunktion. = **κακε ρι οτοειπ**. Alternativt: **κακε δτω οτοειπ**.)
4. Det finns präster/några präster på vägen. = **οτπρζενπρεσβυτερος ρι παιοτ**. Alternativt: **οτπρζενπρεσβυτερος ριχαι παιοτ**.
5. Det är sanningens evangelium. = **πεταγγελιον πταε πε**.
6. Det här sanna evangeliet. = **πειεταγγελιον αιαιε**.
7. Det här är Johannes mor/mamma. = **τειαιδτ πιωραπης τε**.
8. Du (2 pers. f.) är en vis profetissa. = **πτεοτπροφητης πσδβη**. Lägg märke till femininformen av 'vis'.
9. De visa är i Guds hjärta/intellekt. = **πσδβετε ραι φητ αιπποττε**. Lägg märke till att den maskulina artikeln **π** har smält samman med **ρ** i **ρητ**.
10. Vi är gudomliga! = **αιρζενποττε**.

Övning 7

Översätt från koptiska till svenska.

1. **ετβε οτποστασις ππεροτσια**. = Om makternas väsen/natur.
2. **ραι ππνα αιπειωτ πταε πποβπδποστολος χω ετβε περοτσια χε**. Genom sanningens faders ande talar den store aposteln om makterna:.
3. **πεπωωχε ωοοπ αν οτβε σαρχ ρι σποχ**. = Vår kamp/strid är inte mot kött och blod.
4. **αλλα πεπωωχε οτβε περοτσια αιπκοσμοσ αιπ αιππεταματικον πτποκηρια**. Men/utan vår kamp är mot världens och ondskans andliga makter/andemakter.
5. **κωιπε ετβε οτποστασις ππεροτσια**. = Du utforskar makternas väsen/natur.
6. **πεοοτ ρι πχοεισ**. = Äran är/vilar över herren.
7. **ρη αι παχι**. = Han är i mitt hus.
8. **τπρπ τπολις αν**. = Vi är inte i staden.
9. **πωδχε ραρηται πποττε δτω πωδχε πποττε πε**. = Ordet är hos Gud och Ordet är Gud.
10. **οτπρζελπις ραι πεταγγελιον**. = Det finns hopp i evangeliet.

11. **ⲙⲡⲕⲁⲕⲉ ϩⲁⲓ ⲡⲙⲉⲉⲧⲉ ⲙⲡⲡⲟⲩⲧⲉ ⲙⲙⲉ.** = Det finns inget mörker i den sanne gudens tanke.
12. **ⲡⲡⲟⲩⲧⲉ ⲃⲱⲗ ⲙⲡⲉϥⲗⲁⲟⲥ.** = Gud befriar sitt folk.
13. **ⲡⲉϥⲗⲁⲟⲥ ⲃⲏⲗ.** = Hans folk är befriat.
14. **ⲧⲡⲏⲁⲃⲱⲗ ⲉⲃⲟⲗ ⲡⲧⲉⲓⲡⲟⲗⲓⲥ ⲁⲡ.** = Vi kommer inte att utplåna den här staden.
15. **ⲙⲡⲗⲁⲁⲧ ⲡⲁⲃⲏⲗ.** = Ingen kommer att bli befriad.

Övning 8

Översätt från svenska till koptiska.

1. De kommer inte att befria den här staden. = **ⲥⲉⲡⲁⲃⲱⲗ ⲡⲧⲉⲓⲡⲟⲗⲓⲥ ⲁⲡ.**
2. Ni är befriade. = **ⲧⲉⲧⲡⲃⲏⲗ.**
3. Hon är i templet. = **ⲥϩⲁⲓ ⲡⲉⲣⲡⲉ.**
4. Du (en kvinna tilltalas) kommer att befria folket. = **ⲧⲉⲡⲁⲃⲱⲗ ⲙⲡⲗⲁⲟⲥ.**
5. Vi talar om mörkrets makter. = **ⲧⲡⲏϫⲱ ⲉⲧⲃⲉ ⲡⲉϩⲟⲩⲥⲓⲁ ⲙⲡⲕⲁⲕⲉ.**
6. Du (en man tilltalas) talar inte om kött och blod. = **ⲕϫⲱ ⲁⲡ ⲉⲧⲃⲉ ⲥⲁⲣϩ ϩⲓ ⲥⲡⲟϥ.**
7. Han undersöker mörkrets väsen/natur. = **ϥϣⲓⲡⲉ ⲉⲧⲃⲉ ⲑⲧⲡⲟⲥⲧⲁⲥⲓⲥ ⲙⲡⲕⲁⲕⲉ.**
8. Ingen finns på vägen. = **ⲙⲡⲗⲁⲁⲧ ϩⲓ ⲡⲙⲟⲓⲧ.**
9. Han är en sann profet. = **ⲟⲩⲡⲣⲟϥⲏⲧⲏⲥ ⲙⲙⲉ ⲡⲉ.**
10. De är präster. = **ϩⲉⲡⲡⲣⲉⲥⲃⲧⲧⲉⲣⲟⲥ ⲡⲉ.**
11. Mitt hus är vårt hus. = **ⲡⲁⲏⲓ ⲡⲉⲡⲏⲓ ⲡⲉ.**
12. Det här är er strid. = **ⲡⲁⲓ ⲡⲉⲧⲡⲱⲱϫⲉ ⲡⲉ.**
13. Ett mörker är/vilar över världen. = **ⲟⲩⲡⲟⲩⲕⲁⲕⲉ ϩⲓ ⲡⲕⲟⲥⲙⲉⲟⲥ.**
14. Men det finns/är ljus i mörkret. = **ⲁⲗⲗⲁ ⲟⲩⲡⲟⲩⲟⲉⲓⲡ ϩⲁⲓ ⲡⲕⲁⲕⲉ.**
15. Och vi är visa! = **ⲁⲧⲱ ⲁⲡⲥⲁⲃⲉⲧⲉ!**

Övning 9

Översätt till svenska:

1. **ⲡⲉⲧⲡⲟⲃ ϫⲱ ⲙⲙⲉⲟⲥ ⲡⲁⲡ ϫⲉ.** = Deras Store/ledare sade till oss:...
2. **ⲁⲡⲟⲕ ⲡⲉ ⲡⲡⲟⲩⲧⲉ.** = Jag är Gud.

3. **ⲙⲡⲗⲁⲁⲩ ⲁⲭⲡⲧⲧ**. = Ingen finns förutom mig.
4. **ⲈⲒⲤ ⲁⲧⲤⲙⲎ ⲈⲒ ⲈⲐⲐⲗ Ⲓⲡ ⲧⲙⲡⲧⲁⲧⲧⲁⲕⲐ**. = Se, rösten kom ur oförgängligheten.
5. **ⲁⲤⲬⲱ ⲙⲉⲙⲐⲤ ⲬⲈ ⲕⲈⲒⲙⲈ ⲁⲡ Ⲉⲗⲁⲁⲩ ⲤⲁⲙⲉⲗⲎⲗ**. = Den sade: du förstår ingenting Samael.
6. **ⲁⲒⲕⲐⲐⲤⲤ ⲤⲱⲐⲈ ⲡⲤⲱⲨ**. = Jesus skrattade åt honom.
7. **ⲁⲧⲡⲗⲁⲡⲎ ⲁⲈ Ⲑⲱⲗⲕ̄ ⲈⲡⲐⲨ**. = Och Villfarelsen vredgades/blev arg på honom.
8. **ⲈⲧⲐⲈ ⲡⲁⲒ ⲁⲤⲡⲱⲧ ⲡⲤⲱⲨ**. = Därför förföljde den honom.
9. **ⲁⲧⲙⲉⲐⲧⲣ ⲡⲡⲉⲡⲐⲃⲒⲬ**. = De band våra händer.
10. **ⲁⲗⲗⲁ ⲙⲉⲡⲐⲧⲙⲉⲐⲧⲣ ⲡⲡⲉⲡⲐⲐⲧⲈⲣⲎⲤⲈ**. = Men de band inte våra fötter.
11. **ⲈⲧⲐⲈ ⲡⲁⲒ ⲧⲡⲐⲑⲎⲗ**. = Därför är vi befriade/fria.
12. **ⲁⲧⲙⲉⲡⲧⲁⲧⲧⲁⲕⲐ Ⲑⲱⲱⲧ̄ ⲈⲡⲒⲧⲡ̄ ⲈⲙⲉⲙⲈⲣⲐⲤ ⲡⲉⲙⲉⲐⲐⲧ**. = Oförgängligheten såg ned/mot vattnen/vattens områden.
13. **ⲁⲡⲉⲤⲒⲡⲈ ⲐⲧⲱⲡⲒⲉⲐⲐⲗ Ⲓⲡ ⲡⲉⲙⲉⲐⲧ**. = Hennes/dess bild uppenbarades/blev uppenbarad i vattnen.
14. **ⲁⲨⲐⲧⲱⲡⲒⲉⲐⲐⲗ ⲙⲉⲡⲉⲤⲈⲐⲧ ⲙⲉⲡⲉⲡⲈⲒⲱⲧ ⲁⲐⲣⲁⲒⲁⲙⲉ**. = Han uppenbarade sin härlighet för vår far Abraham.
15. **ⲁⲧⲱ ⲁⲡⲡⲁⲩ ⲈⲡⲉⲨⲣⲁⲱⲈ**. = Och vi såg hans glädje.

Övning 10

Översätt till koptiska:

1. Villfarelsen förföljde mig. = **ⲁⲧⲡⲗⲁⲡⲎ ⲡⲱⲧ ⲡⲤⲱⲒ**.
2. Den (Villfarelsen) är vred på henne. = **ⲤⲐⲱⲗⲕ̄ ⲈⲡⲐⲤ**.
3. Men hennes händer och fötter är inte bundna. = **ⲁⲗⲗⲁ ⲡⲉⲤⲐⲃⲒⲬ ⲁⲧⲱ ⲡⲉⲤⲐⲐⲧⲈⲣⲎⲤⲈ ⲙⲉⲡⲧ ⲁⲡ**.
4. Jag sade: varför förstår du inget Samael? = **ⲁⲒⲬⲱ ⲙⲉⲙⲐⲤ ⲬⲈ ⲈⲧⲐⲈ Ⲑⲧ ⲕⲈⲒⲙⲈ ⲁⲡ Ⲉⲗⲁⲁⲩ ⲤⲁⲙⲉⲗⲎⲗ?**
5. Därför skrattade vi åt dig (m.). = **ⲈⲧⲐⲈ ⲡⲁⲒ ⲁⲡⲤⲱⲐⲈ ⲡⲤⲱⲕ**.
6. De kommer att skratta åt mig! = **ⲤⲈⲡⲁⲤⲱⲐⲈ ⲡⲤⲱⲒ**.
7. Varför skrattar du (f.) åt oss? = **ⲈⲧⲐⲈ Ⲑⲧ ⲧⲈⲤⲱⲐⲈ ⲡⲤⲱⲡ?**
8. Jag skrattar inte åt dem. = **ⲧⲤⲱⲐⲈ ⲡⲤⲱⲐⲧ ⲁⲡ**.
9. Vi skrattar åt er. = **ⲧⲡⲤⲱⲐⲈ ⲡⲤⲱⲧⲡ̄**.
10. Därför blev ni arga/vreda på oss. = **ⲈⲧⲐⲈ ⲡⲁⲒ ⲁⲧⲈⲧⲡⲐⲑⲱⲗⲕ̄ ⲈⲡⲐ**.

Övning 11

Översätt från koptiska till svenska.

1. **σεεοτρ π̄ναβίχ ἀλλὰ ε̄πατοτερ̄παδοτερητε ετβε παι τ̄ναβηλ.** = De binder mina händer men de har ännu inte bundit mina fötter, därför kommer jag att bli fri/befriad.
2. **ατβολπ̄ ἀλλὰ ππουτε παβωλ π̄νεπροφητης τηροτ.** = De befriade oss men Gud kommer att befria alla av profeterna.
3. **σωτ̄ε̄ εροι!** = Hör på mig!
4. **ιησοϋς πεχαϋ χε ἀμην τ̄χω ε̄μεος ηητ̄π̄ χε τ̄οταϋτητ̄π̄.** = Jesus sade: 'Sannerligen jag säger er: jag älskar er/vill ha er!'
5. **ἀμηνειτ̄π̄ εαρ̄π̄ζοπ̄π̄.** = Kom! Låt oss gömma oss.
6. **ακεπεεοοτ τηρ̄ϣ̄!** = Du har druckit allt vatten!
7. **π̄νεκρωτ̄β̄!** = Du ska inte döda!
8. **ατω ἀπαρχων χι π̄οτσεβοτλιον πεχατ χε.** = Och furstarna rådslog (och) sade:.
9. **ἀμηνειτ̄π̄ εαρ̄π̄ταμιο π̄οτρωεε π̄οτχοϋς εβολ ζ̄ε πκαζ.** = Kom! Låt oss forma en människa av lera från marken.
10. **ατω ασαεαηλιϣε εζοτη ζ̄ε πεϣο.** = Och Samael blåste/andades in i hans ansikte.
11. **ατω απρωεε ϣωπε ε̄ψυχικος ζ̄ιχ̄ε πκαζπ̄ζαζ̄π̄ζοοτ.** = Och människan/mannen blev levande/själslig (och) var/förblev på marken under många dagar.
12. **αϣωπε ζ̄ε ποτωϣ ε̄πειωτ ε̄πτηρϣ.** = Det hände i enlighet med alltings/alltets Faders vilja.
13. **ε̄μεπ̄π̄σα παι ἀπνα πατ ε̄ πρωεε ε̄ψυχικος ζ̄ιχ̄ε πκαζ.** = Efter detta/dessa händelser såg Anden den själsliga/levande människan/mannen varande på jorden. (Av pedagogiska skäl en sorgligt litteral översättning.
14. **ατω αππνα ει εβολ ζ̄ε πκαζπ̄αδαεαπτιη.** = Och Anden kom ut från Stållandet/det stålhårda landet.
15. **αχει επιτ̄π̄ αχοτωζ̄π̄ζητ̄ϣ̄ ε̄ πρωεε.** = Han/den/Anden kom till marken/kom ned (och) tog sin boning i människan/mannen.

Övning 12

Översätt till koptiska.

1. Varför kom anden till jorden/marken? = **ετβε οτ απνα ει επκαζ?**

2. Det hände genom Faderns vilja. = **ΔCΨΩΠΕ ρ̄ϛ̄ ποτωϣ̄ ϛ̄πειωτ̄.**
3. Anden har ännu inte blåst in i hans ansikte. = **ϛ̄πατεππεταᾱ πιγε ερ̄οτη ρ̄}ϛ̄ πεϣρ̄ο.**
4. Jag befriar honom. = **†βωλ̄ ϛ̄λλοϣ̄.** (observera Jernstedts lag.)
5. Jag befriade oss. (Använd osjälvständig form av verbet.) = **Διβολ̄π̄.**
6. Kom! Låt oss bygga vårt hus. = **Δλλκειτ̄π̄ ρ̄αρ̄π̄κωτ̄ ϛ̄πεν̄κη** eller **Δλλκειτ̄π̄ ρ̄αρ̄π̄κετ̄πεν̄κη.** (Vi konstruerar ju med ickedurativa konstruktioner och har därför valfrihet, se Jernstedts lag.)
7. Vi har byggt alla hus. = **Δπκωτ̄ π̄κη πιλλ̄** eller **Δπκετ̄κη πιλλ̄.**
8. Mitt hus är ännu inte byggt. = **ϛ̄πατεπδ̄κη κωτ̄.**
9. Vi kommer att bygga det. = **τ̄π̄π̄δ̄κωτ̄ ϛ̄λλοϣ̄** eller **τ̄π̄π̄δ̄κοτ̄ϣ̄.** (Observera att futurum med **πδ̄** fungerar som ickedurativa konstruktioner vad gäller Jernstedts lag.)
10. Därefter kommer vi vistas i det. = **ϛ̄π̄π̄ςδ̄ τ̄π̄π̄δ̄οτ̄ωρ̄ρ̄ητ̄ϣ̄.**

Övning 13

Översätt från koptiska till svenska.

1. **ετβε θ̄τποστ̄δ̄ςις π̄π̄εζ̄οτ̄ςις.** Om/angående makternas väsen/natur. Kommentar: Raden kan fungera som titel på det verk som vi i de följande kapitlen kommer att studera ingående. I slutet av den koptiska texten från Nag Hammadi kodex II återfinns emellertid en titel i slutet av dokumentet. Den lyder **τ̄θ̄τποστ̄δ̄ςις π̄π̄αρ̄χωπ̄** *Furstarnas natur*. Det är därför svårt att veta hur vi ska benämna detta verk. Då den vanligaste termen i dokumentet är **πεζ̄οτ̄ςις** finner jag för troligt att den titel som återfinns i slutet av dokumentet är ett senare tillägg som mindre väl motsvarar textens innehåll än vad inledningsraden gör. Lägg märke till att vi har en artikel för mycket i sluttiteln **τ̄θ̄τποστ̄δ̄ςις**.
2. **ρ̄ϛ̄ π̄π̄ᾱ ϛ̄πειωτ̄ π̄τ̄λλ̄ε δ̄ϣ̄χοος π̄δ̄η π̄β̄ι π̄ποβ̄π̄δ̄ποστολοϣ̄ ετβε πεζ̄οτ̄ςις ϛ̄π̄κ̄ακε χ̄ε πεπ̄ωωχε ψ̄οοπ̄ αν̄ οτβε ταρ̄ϣ̄ ρ̄ι σ̄ποϣ̄ αλλα εϣ̄οτβε πεζ̄οτ̄ςις ϛ̄π̄κ̄ος̄μοϣ̄ ϛ̄π̄ ϛ̄π̄πεταᾱτικον̄ π̄τ̄ποπ̄ηρις.** Genom/i enlighet med sanningens faders ande talade den store aposteln till oss om mörkrets makter: *Vår kamp är inte mot kött och blod utan mot världens makter och ondskans andligheter*. Kommentar: Den första satsen står i så kallad utanförställning. Det ger ökad emfas åt innehållet. Det är utifrån sanningens faders andes auktoritet som det följande budskapet framförs. Det finns en tvetydighet i konstruktionen **π̄ποβ̄π̄δ̄ποστολοϣ̄**. När vi konstruerar attributiva/adjektiviska uttryck genom ett substantiv står detta sist i konstruktionen. Emellertid är **ποβ̄** ett rent adjektiv. Dess placering kan vara antingen först eller sist i konstruktionen. Vårt uttryck skulle alltså kunnat översättas antingen som 'den store apostoliske' eller som jag valt 'den store aposteln.'. Kontexten får avgöra vad man väljer.
3. **Διχ̄επε π̄π̄ᾱι εκ̄ωπ̄ε ετβε θ̄τποστ̄δ̄ςις π̄εζ̄οτ̄ςις.** Jag har skickat det här eftersom du undersöker makternas väsen/natur.

4. **περποβδε οτβλλε πε.** Och/men deras store är blind. Kommentar: Deras store kan även översättas 'deras främste' eller 'ledare'. Blind bör här förstås metaforiskt och är synonymt med ovetande om de andliga tingen.
5. **ετβε τεγβωω επ τεγεπ̄τ̄ατσοοτη επ τεγεπ̄τ̄ασιζητ αχχοο ζπ̄ τεγβωω χε αποκ πε ππουτε επ̄λαδδτ αχπ̄τ.** På grund av hans styrka och hans okunskap och hans uppblåsthet sade han i enlighet med sin kraft: *Jag är Gud/Det är jag som är Gud. Ingen finns jämte mig.* Kommentar: Svagheten i världslig kraft och brutalitet är ett återkommande tema i *Om makternas natur*. I vanliga fall väntar vi oss osjälvständiga former av pronomina i 1 och 2 pers. i nominalsatser och vi väntar oss inte användning av **πε**. När vi möter konstruktionen **αποκ πε ππουτε** är det en ovanlig konstruktion som är ägnad att ge särskild emfas åt subjektet. Jag är/det är jag som är Gud.
6. **π̄τερεχχε παι αχρ̄ ποβε εζραιε πτηρχ.** När han sade det här syndade han mot Alltet. Verbet 'göra' **ειρε** används ofta i kombination med substantiv för att bilda sammansatta predikat. I det här fallet har vi 'göra synd' dvs. synda **ρ̄ ποβε** Memorera gärna de olika formerna av 'göra' **ειρε ρ̄ αα** och dess kvalitativ **ο**. Alltet **πτηρχ** står ofta i gnostiska texter för det andliga kollektivet.
7. **ατω απειωαχε πωζωα εζραιε τ̄επ̄τ̄αττακο.** Och/men det här ordet/talet nådde upp till oförgängligheten. Kommentar: Den klart vanligaste funktionen av **ατω** är 'och', men det är heller inte ovanligt att en mer adversativ funktion är lämplig och då kan vi översätta med 'men'.
8. **εις οτσειη δε ασει εβολ ζπ̄ τ̄επ̄τ̄αττακο εσχω εεωωο χε κρ̄ πλαναοε αεωωηλ ετε ππουτε πε π̄βλλε.** Och se, en röst kom ut ur oförgängligheten och sade: *Du misstar dig Samael*, det betyder blind gud. Kommentar: **εις** används för att väcka uppmärksamhet och ge emfas. Det är inte alltid lätt att hitta en översättning som inte blir för högtidlig eller arkaiserande. Åter har vi en utanförställning **οτσειη** som återkommer i **ασει**. Vi behöver bara översätta subjektet en gång. **εσχω εεωωο χε** har jag trots att det är en circumstantiell konstruktion översatt med 'och sade'. Det är svårt att fånga in circumstantialen på ett ordagrant sätt utan att svenskan blir för klumpig och därmed inte motsvarande den koptiska texten. **ετε ππουτε πε π̄βλλε** är ju egentligen en relativsats men jag har valt att översätta lite friare för att inte ge svenskan ett mer överlastat utseende än koptiskan har.
9. **πεταγγελιον π̄τμε οττεληλ πε π̄παι π̄ταχι πεζμοοτ εβολ ζιτοοτ̄ ε̄πειωτ π̄τε τ̄με ετρετσοτωπ̄ε ζπ̄ τβωω ε̄πειωαχε π̄ταχει εβολ ζπ̄ πεπληρωωα παι ετζπ̄ πεμεεετε ατω πεπουτ π̄τε πειωτ ετε παι πε ετετωαχε εροχ χε πσωτηρ.** Sanningens glädjebud är en glädje för dem som fått gåvan utav sanningens Fader så att de lärt känna honom genom Ordets kraft som kommit ur fullheten, den/han som är i Faderns tanke och förstånd, det är den som de kallar 'Frälsaren'. Kommentar: **εβολ ζιτοοτ̄ ε̄πειωτ**. Mycket ordagrant översatt står det 'från handen av honom, av Fadern'. **εβολ ζιτοοτ** har en instrumentell betydelse och vi översätter helt enkelt med 'genom' eller 'från'. Enbart i undantagsfall är den ursprungliga betydelsen med 'hand' lämplig att använda. Det har blivit ett stelnat uttryck. Ändelsen till **τοοτ** behöver inte heller översättas. Den tas alltid upp av ett annat ord och är på sätt och vis en dubblett. Här definieras ändelsen genom 'av Fadern' som följer direkt efteråt,

men det är också vanligt att vi om **ἄριστος** står i en relativsats ändelsen tas upp innan relativsatsen. **εστε παί πε** kan någongång översättas bokstavligt 'det är vad/det' men vanligare är att uttrycket har funktionen av ett emfatiskt 'det är' eller liknande.

10. **ἀπαρχῶν χι ποτε βουλιον πεχατ χε ἀλλειτῆ πῆπταλλιο ποτρωμε πποτχοτς εβολ ἄλλε πκαἄατω μερῆαλλεἄτε πτεῆπταττακο ἄλλε πεεπλδσεεε**. Furstarna rådslog och sade: *Kom! Vi ska skapa en människa av lera från marken och låt oss gripa oförgängligheten genom vår modell.*

Övning 14

Översätt till koptiska.

- Om den store aposteln talade vi till er. **ετβε πποβ ἄποστολος ἀπχω ἄλλοοο πητῆ**. Vi kan även vända på konstruktionen **πποβ ἄποστολος** och nå samma resultat genom **ἄποστολος πποβ** se 5 på sidan 18. Eftersom perfekt 1 är en ickedrurativ konstruktion kan du välja mellan konstruktionerna **ἀπχω ἄλλοοοο** och **ἀπχοοοο** se Jernstedts regel 8 på sidan 55.
- Det här är sanningens faders ande. **παί πε ππαε ἄπειωτ ἆτμεε**.
- Vi har undersökt makternas natur. **ἀπωιπε ετβε θτποστασις ἄπεροτσια**.
- Du misstar dig Samael! **κῆ πλδπασθε σαεεεηλ**.
- Se, en röst har kommit ut ur oförgängligheten. **εις οτσεεη ἀσειεβολ ἄπῆτμεῆπταττακο**. I den angivna varianten är subjektet utanförställt med något ökad emfas. Vi skulle även kunnat översätta med **εις ἀτσεεη ει εβολ ἄπῆτμεῆπταττακο**. Lagg märke till att **ε** och **οτ** i **δουτσεεη** då smält samman och bildat **ἀτσεεη**. Lagg detta fenomen på minnet för att inte blanda samman det här med formen för perfekt 1 3 pers. pl.
- När han talat kom makterna ut ur mörkret. **ἆτμερεπχω ἄλλοοοο ἀπεροτσια ει εβολ ἆ ἄπκακε**. Kommentar: **ἄλλοοοοο** har inget översättningsvärde och kan även utelämnas. Dock är det en mycket vanlig konstruktion.
- Ordet som är i Faderns tanke befriar oss. **πψαχε ετἄλλε πμεεετε ἄπειωτ βωλ ἄλλοοοοο**. Kommentar: Lagg märke till att vi inte ska upprepa subjektet i relativsatsen i tredje person i nutid. Den förväntade konstruktionen **πψαχε ετἄλλε πμεεετε ἄπειωτ** blir således **πψαχε ετἄλλε πμεεετε ἄπειωτ**.
- En kung som befriat oss är vår frälsare. **οτῆρο εαγβωλ ἄλλοοοοο πεπεωτηρ πε**. Kommentar: När det överordnade ordet är obestämt eller har nollartikel ersätts relativkonstruktionen av en motsvarande circumstantialisats med samma funktion som en relativsats. Då den aktuella circumstantialisatsen är ickedurativ kan vi välja mellan den här använda självständiga konstruktionen alternativt **εαγβωλῆ** dvs. den osjälvständig formen.

Extra läsövning 10 s. 74

αγοτοηζωχεςποοτς πφωστηρ ζπ ττενεα παφθαρτος ζε ποτωψ επεππα.
Han uppenbarade sjuttiotvå ljusbärare för det oförgängliga släktet i enlighet med andens vilja.

πεψχεςποοτς δε ζωοτ εφωστηρ ατοτοηζ τχ εβολ πφωστηρ ζπ ττενεα παφθαρτον ζε ποτωψ επεππα χε ετεψωπε πβι τετηπε πτοτ εν οτα. Och de sjuttiotvå ljusen för sin del uppenbarade trehundra sextio ljusbärare för det oförgängliga släktet i enlighet med andens vilja så att deras antal skulle bli fem för vart och ett.

ατω πετειωτ πε πλεπτσποοτς παιων επεπτσποοτς εφωστηρ. Och deras far är de tolv ljusbärarnas tolv sfärer.

ατω κατα διων πιε σοοτ ποτραπος χε ετεψωπε πβι ψχεςποοτς ποτραπος επεψχεςποοτς εφωστηρ ατω κατα ποτα ποτα εελοοτ τοτ πστερωμα χε ετεψωπε πβι τχ πστερωμα. Och för varje sfär finns sex himlar så att det skulle finnas sjuttiotvå himlar för de sjuttiotvå ljusbärarna och för var och en av dem fem fästen så att det skulle finnas trehundra sextio fästen.
(Judasevangeliet, Kodex Tchacos 49.9-50.3.)

Övning 15

86.20 **ετβε οτποστασις πνεχοτσια.** Om makternas väsen.

86.20-25 **ζε πππα επειωτ πτμε αχχοος παη πβι πποβ παποστολοο ετβε πεχοτσια επκακε χε ππψωχε ψοοη απ οτβε σαρχ ζι σποα αλλα εχοτβε πεχοτσια επκοομοο επ εππεταματικον πτπονηρια.** Genom sanningens Faders ande talade den store aposteln till oss om mörkrets makter: 'Vår strid står inte mot kött och blod utan mot världens makter och onskans andar.'

86.26-27 **δειχενε παει εκψιπε ετβε οτποστασις πνεχοτσια.** Eftersom du undersöker makternas väsen har jag skickat detta.

86.27-31 **ποτηνοβ δε οτβλλε πε ετβε τεχβομε επ τεχεπτατσοοτη επ τεχεπτασισητ αχχοος ζπ τεχβομε χε αποκ πε πποττε επλαδατ αχπτ.** Alltså, deras ledare är blind. På grund av sin kraft, okunskap och högmod talade han i enlighet med sin kraft: "Det är jag som är Gud och ingen finns förutom mig." (Alltså är lite fritt översatt).

86.31-87.1 **πταρεχη παει αφ ποβε εζραι επτηρχ ατω απειψαχε πωζψ-αζραι ετ επταττακο.** När han sade detta syndade han mot Alltet. Men detta tal nådde oförgängligheten.

87.1-4 **εις οτςμη δε ασει εβολ ζπ τεπταττακο εσχω εμεοο χε κρηλαπασθε σαμαηλ ετε πποττε πε πββλλε.** Och se, en röst kom ut ur den och sade: 'Du misstar dig Samael,' vilket betyder 'blind Gud'.

87.4-7 ἀπεχμееτε ρ̄ β̄λλε ἀνοῦχε εβολ π̄τεχβόμε ετε ποῦα π̄ταχσοοχ ἀχ-
 Διωκε μ̄ελοχ ψα πιτ̄π̄ ἀπχασοο μ̄π̄ πποῦπ. Hans tankar förblindades så att
 han slungade ut sin kraft, vilken är hädelsen som han uttalade. Han följde den ned mot
 Kaos och Avgrunden.

87.7-11 τεχμ̄αδ̄τ εβολ ρ̄ιτ̄π̄ τπιςτις τσοφια δ̄τω δσκαθιστα π̄πεχμ̄ηρε
 ποῦα ποῦα κατα τεχβόμε κατα π̄τ̄π̄ος π̄δ̄ιωπ̄ ετ̄μ̄π̄σα π̄τ̄πε χε εβολ
 ρ̄π̄ π̄εθ̄κπ̄ δ̄τ̄ρε ἀπετοτοπ̄ρ̄εβολ. Men det var hans mor som genom Pistis Sofia
 insatte hans avkomma i enlighet med det upphöjda eviga mönstret, för utifrån de dolda
 upptäcktes de avslöjade.

Övning 16

Översätt från svenska till koptiska.

1. Det här är ordet som har kommit ut ur Faderns fullhet och som är i hans tanke. π̄δ̄ι π̄ε
 π̄ψαχε επ̄τ̄δ̄χει εβολ ρ̄μ̄ π̄επληρωμ̄α μ̄πειωτ̄ δ̄τω ετ̄ρ̄μ̄ πεχμ̄εετε.
2. Jag har inte misstagit mig. μ̄πιρ̄ π̄λαπ̄ασοε. För böjningsmönstret se ?? s. ??.
3. Judas är den trettonde demonen. ιοῦδαδ̄ π̄εεργ̄μ̄π̄τ̄ε̄ῑε̄τ̄ π̄δ̄δ̄ιμ̄ωπ̄ π̄ε eller ιοῦ-
 δ̄δ̄δ̄ π̄εεργ̄μ̄π̄τ̄ωομ̄τε π̄δ̄δ̄ιμ̄ωπ̄ π̄ε.
4. En efter en ska upplösas. οῦα οῦα π̄δ̄βωλ εβολ.
5. Sex bröder och sju systrar gick på sanningens väg. σοοῦ π̄ςπ̄ητ̄ δ̄τω σαψ̄χε π̄σωπ̄ε
 δ̄τ̄βωκ ρ̄ι π̄μ̄οιτ̄ π̄τ̄μ̄ε. Alternativt δ̄τ̄βωκ ρ̄ι π̄μ̄οιτ̄ π̄τ̄μ̄ε π̄β̄ι σοοῦ
 π̄ςπ̄ητ̄ δ̄τω σαψ̄χε π̄σωπ̄ε, och δ̄σοοῦ π̄ςπ̄ητ̄ δ̄τω σαψ̄χε π̄σωπ̄ε βωκ ρ̄ι
 π̄μ̄οιτ̄ π̄τ̄μ̄ε är också möjliga.
6. Men apostlarna är tolv. δ̄λλα π̄δ̄ποστολοο μ̄π̄τ̄ςποοῦτ̄ς π̄ε.
7. Var och en kom ut ur villfarelsen. ἀποῦα ποῦα ει εβολ ρ̄π̄ τ̄π̄λαπ̄η. För alternativa
 konstruktioner se uppgift 5 i denna övning.
8. Två lärjungar är tillsammans med Jesus. μ̄δ̄θ̄ητ̄ης σπ̄δ̄τ̄ μ̄π̄ τ̄ς.
9. Den förste är Simon. π̄ψορπ̄ π̄ε σιμ̄ωπ̄.
10. Jag är Gud och ingen finns förutom mig! ἀποκ π̄ε π̄ποῦτ̄ε μ̄π̄λδ̄δ̄τ̄ δ̄χ̄π̄τ̄.

Övning 17

Översätt från koptiska till svenska.

87.11-14 δ̄τ̄μ̄π̄τ̄δ̄τ̄τεκο β̄ωψ̄τ̄ δ̄πιτ̄π̄ δ̄μ̄μ̄εροο π̄μ̄μ̄οοῦτ̄ ἀπεσιμ̄ε οῦωπ̄ρ̄ε-
 βολ ρ̄π̄π̄μ̄μ̄οοῦτ̄ δ̄τω ἀπεχοῦτ̄σια μ̄π̄κκακε μ̄εριτ̄ς. Ofärgängligheten såg
 ned mot marken, mot vattenområdena så att hennes bild framträdde i dem och mörkrets
 makter förälskade sig i henne.

87.15-20 **ἔπορευθεν βοὴ δε ἰτεροε πιπε ετῆματ πενταροτων εβολ πατ
ζῆπῆμαοοτ ετβε τοτῆπῆτῶβ θε ἔψυχικος παυτεροε ἔππετατικος
ἀν θε ζῆπῆμαβολ πε ἔπσα ἔπιτη ἰτοϚ δε οτεβολ πε ἔπσα ἰτπε.** Men
de kunde inte fånga den där bilden, den som visat sig för dem i vattnet på grund av de-
ras svaghet, för de själsliga kan inte fånga de andliga, för de är jordiska medan bilden är
himmelsk.

87.20-23 **ετβε παι ἀτῆπῆτῆτακο βωυτῆ εβολ ἐπιτῆ ἀλλερος ψυπα ζῆ
πορωυ ἔπειωτ εσπαζατρῆ πτηρϚ ἔπ ποτοειπ.** Därför blickade Oförgäng-
ligheten mot marken, mot områdena för att den i enlighet med Faderns vilja skulle förena
Alltet med ljuset.

87.23-26 **ἀπαρχων χι ἰοτστῆβοτλιον πεχατ θε ἀλλειτῆ ἰτῆταμαιο ἰοτρωμε
ἰποτχοτς εβολ ζῆ πκαζ.** Furstarna rådslog och sade: 'Kom, vi ska skapa en män-
niska av lera från marken!'

87.26-27 **ἀτρπλασσε ἔποττα[μαιο] ετρεπῆκαζτηρϚ πε.** De formade sin skapelse
så att den blev helt jordisk.

87.27-29 **πιαρχων δ[ε επσω]μα πετετῆτατϚ ἰσζιμε οτζ[οοττ οπ] πε ἰζο
ἰθηριον πε.** Men när det gäller sådana Furstar, [angående] kroppen [alltså], är den som
har kvinlighet [dessutom] [manlig], ansiktena är som djurs.

87.29-33 **ἀτχι ἰπο[τχοτς] εβολ ζῆ πκαζατρῆπλασσε ἔπ[οτρω]με κατα
ποτσωμα ἀτω [πιπε] ἔπποττε ἰταροτωνροε[βολ πατ] ζῆπῆμαοοτ.**
De tog ett [stycke lera] från marken och formade sin människa i enlighet med sin kropp
men också i enlighet med Guds [bild] som hade visat sig för dem i vattnen.

87.33-88.3 **πεχατ θε ἀ[λλειτῆ μα]ρῆτεροϚ ζῆ πῆπλασμα χ[εκαδς] εφνα-
πατ ἀπεχσβρει[πε εφεζων εροϚ ἰ]τῆμαζτε ἔμοϚ ζῆ πῆπλασμα
ετῆπο[ε]ι ἀν ἰτατημαις ἔπποττε εβολ ζῆ τοτῆπῆτῶβθε.** Eftersom
de utifrån sin svaghet inte förmådde att förstå Guds makt sade de: 'kom! låt oss fånga den
genom vår skapelse på så sätt att, när den ser sin partner [närmar sig den] och så att vi
kan gripa den genom vår skapelse.'

88.3-5 **ἀτω ἀφπνε εζοτη ζῆ περο ἀτω ἀπρωμε ψωπε ἔψυχικος.** Och
(han) Samael blåste in i hans (människans) ansikte och människan blev själslig.

88.5-6 **ζιχῆ πκαζῆζαζῆζοοτ ἔποτρωπῆ βοὴ βε ἰτοτποσχετβε τοτῆπῆτῶβθε**
Men på grund av deras svaghet förblev han på marken i många dagar, för de kunde verk-
ligen inte resa upp henne.

88.6-9 **ἀτπροκαρτερει ἰθε ἰπιζατκοτ θε ετπαδωρβῆπεπε ετῆματ παι
ἰταροτωνροεβολ πατ ζῆπῆμαοοτ.** Därför fortsatte de som virvelvindar för att
de skulle kunna fånga den där bilden, den som visat sig för dem i vattnen.

88.9-11 **πετσοοτη δε ἀν ἰτεχῶβθε θε πιε πε παι δε τηροτ ἀτωωπε ζῆ
πορωυ ἔπειωτ ἔπτηρϚ.** Alltså, de förstod inte dess kraft och vem den var. Men
allt detta skedde ändå i enlighet med Alltets Faderns vilja.

Kapitel 15

Index

Hänvisningar över viktiga uppställningar:

Abstraktionsbaser se sidan 43.

Bestämningsord se sidan ??.

Durativa konstruktioner: mönster se sidan 28.

Existenskonstruktioner: mönster se sidan ??.

Jussiv se sidan ??.

Nominalsatser i 1 och 2 pers. se sidan 19.

Närmre demonstrativa pronomina se sidan ??.

Optativ se sidan 49.

Perfekt 1 i huvudsatser se sidan ??.

Personliga pronomen som subjekt i durativa konstruktioner Se sidan 11.

Possesiva pronomina se sidan ??.

Prepositioners ändelser med personliga suffix Se sidan 33.

Självständiga personliga pronomina se sidan 40.

Verbförändringar i förnominal och förpersonlig form se sidan 53.

Verbändelser med personliga suffix se sidan 51.

Ändelsekonjugationen se sidan ??.

Ännu inte se sidan 48.